

ŽELEZAR

TEDNIK - GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

JESENICE, DNE 22. OKTOBRA 1981

ŠTEVILKA: 41 • LETO: XXX

Nas kovinar, svobodno glasilo delavcev KID, je kot predhodnik Železarja začel izhajati 26. januarja 1937. Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl - Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ - Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju štev.: 421/1-72.

STANE DOLANC POLITIČNEMU AKTIVU GORENJSKE

V soboto, 17. oktobra, je v Kranjski gori član predsedstva centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije Stane Dolanc govoril širšemu političnemu aktivu Gorenjske o mednarodni in notranji politični in ekonomski situaciji in o nalogah, ki jih je v zvezi z uresničevanjem politike gospodarske stabilizacije opredelila 21. seja centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije, ki je bila 30. septembra v Beogradu.

Stane Dolanc je svoje izvajanje naslonil na opredelitev vzrokov za težaven gospodarski položaj pri nas doma, ki je nedvomno poleg notranjih vzrokov pogojen tudi z zaostrenimi mednarodnimi odnosi in mednarodnimi krizami tako na političnem kot ekonomskem področju. Krizna žarišča se celo še poglobljajo in razširjajo in če se vsega tega zavedamo, potem mora neodložljivo priti do naše streznitve.

Govornik je v nadaljevanju dejal, da je XI. kongres Zveze komunistov Jugoslavije precej govoril o pluralizmu samoupravnih interesov, ki ne temeljijo na nekakšnih splošnih političnih interesih, ampak na konkretnih družbenih interesih delovnih ljudi in občanov. Pluralizem samoupravnih interesov je posebnost našega političnega sistema in pri uresničevanju tega ni problem v tem, da obstoji več različnih inte-

resov, pač pa v tem, da ne najdemo dovolj hitro in učinkovito demokratično oblikovanega skupnega interesa, kar je tudi odraz neučinkovitosti subjektivnih sil z zvezo komunistov

na čelu, kot sestavnega dela demokratičnega pluralizma samoupravnih interesov. To je seveda tudi posledica tega, je dejal Stane Dolanc, da nismo že v obdobju administrativnega socializma dovolj gradili novega sistema, ki bi prevzemal funkcije države.

Ker nismo bili dovolj učinkoviti pri opredeljevanju in usklajevanju

(Nadaljevanje na 2. strani)

PREDLOG ORGANIZACIJE KOMERCIALE V ŽELEZARNI

Na podlagi ocen, stališč in sklepov konference osnovnih organizacij sindikata, problemske konference ZKS z dne 12. januarja letos in seje odbora za uresničevanje zakona z dne 27. januarja je poslovodni odbor za reševanje in dograjevanje družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov postavil ustrezno projektno organizacijo za vodenje in realizacijo projekta **NADALJNJI RAZVOJ DRUŽBENO-EKONOMSKIH IN SAMOUPRAVNIH ODNOSOV V ŽELEZARNI**.

Oddelek za organizacijo dela v sektorju za ekonomiko in organizacijo je v okviru dela na tem projektu pripravil osnutek organizacije ko-

merciale v Železarni, ki sodi v okvir postopnega preoblikovanja delovnih skupnosti.

Razlogi za reorganizacijo nabave in prodaje so v zaostrenih pogojih gospodarjenja, ki smo jih predvideli že ob sprejemanju srednjeročnih in letnih gospodarskih načrtov. Med ukrepi za obvladovanje teh zaostrenih pogojev smo sprejeli poslovno politiko pri opravljanju nalog prodaje in nabave ter predvideli združeno opravljanje nalog nabave in prodaje.

ANALIZA STANJA V NABAVNEM IN PRODAJNEM SEKTORJU

V samoupravnem sporazumu o združitvi delovnih organizacij v SOZD Slovenske železarne smo opredelili skupne zadeve na področju komerciale. Od teh zadev imamo zadovoljivo rešene: uvoz rude, domača nabava rude je še neobdelana.

(Nadaljevanje na 3. strani)

PONOVO ENOIZMENSKO OBRATOVANJE V TOZD VRATNI PODBOJI

Zaradi spodbudnega povpraševanja po vratnih podbojih v drugi polovici leta 1980 smo se odločili, da v letu 1981 preidemo na dvoizmenko obratovanje z nepopolnimi izmenama. Z gospodarskim načrtom smo predvideli, da bi pričeli obratovati na dve izmeni meseca februarja. Prehod je potekal brez večjih težav, zato smo že v prvem mesecu izpolnili z gospodarskim načrtom planirane količine. Tudi v prvem polletju smo uspešno izpolnili družbeni plan.

V tretjem četrtletju pa so se znova pojavile iste težave, ki nas spremljajo že sedem let, od ustanovitve naše TOZD naprej, to je pomanjkanje naročil. Situacija se je tako hitro zaostila, da smo morali 8. oktobra ponovno preiti na enoizmenko obratovanje. Sklep, o začasnem zmanjšanju proizvodnje, smo

delavci sprejeli z razumevanjem. Ravno tako razumemo, da v tem trenutku gradnja stanovanj v Jugoslaviji upada in da je zato povpraševanje bistveno manjše. Kljub temu pa nam situacija ni jasna, če s temi

(Nadaljevanje na 8. strani)

V ZAOSTRENH POGOJIH GOSPODARJENJA DOSEGLI DOBRE POSLOVNE REZULTATE

Devetmesečno poslovanje je tudi v TOZD Jeklovlek potekalo v zaostrenih gospodarskih razmerah. Ugotavljamo, da so tekoči dosegli nekateri ekonomski učinki, zlasti rast produktivnosti in dohodka, ki sta pomembni prvini nadaljnjih stabilizacijskih prizadevanj.

Da bi hitreje dosegli gospodarsko trdnost, moramo odpraviti nekatere notranje težave in ozka grla. Ta so predvsem v zastarelih kapacitetah, ki se prepočasno obnavljajo, slabi učinkovitosti organizacije vzdrževanja in programiranja proizvodnje, ki vpliva na pomanjkanje polproizvoda ustreznih kvalitet.

TOZD Jeklovlek je v devetih mesecih dosegla nekatere spodbudne rezultate, med drugim načrt skupne proizvodnje in prodaje. Z rebalansom gospodarskega načrta smo med letom dvignili planske prodajne cene, da bi dosegli večjo finančno

(Nadaljevanje na 8. strani)

SEJE ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE

Prihodnji teden se bodo na ločenih sejah sestali vsi trije zbori skupščine občine Jesenice, in sicer družbenopolitični zbor v sredo, 28. oktobra, zbor združenega dela in zbor krajevnih skupnosti pa v četrtek, 29. oktobra. Delegatom vseh treh zborov so predložena v razpravo in sprejem naslednja vprašanja:

O GRADNJI CESTNE INFRASTRUKTURE NA OBMOČJU JESENIC V ZVEZI Z GRADNJO KARAVANŠKEGA PREDORA

Delegatom je v razpravo in sprejem predložen predlog dogovora o gradnji cestne infrastrukture na območju Jesenic v zvezi z izgradnjo cestnega predora skozi Karavanke, ki ga sklepata republiška skupnost za ceste in skupščina občine Jesenice. Predlog dokumenta ugotavlja, da je v dogovoru o temeljnih plana SR Slovenije za obdobje 1981-1985 in v samoupravnem sporazumu o temeljnih plana vzdrževanja in izgrad-

nje magistralnih cest v SR Sloveniji za isto obdobje predvidena z izgradnjo cestnega predora skozi Karavanke tudi ureditev prometa skozi Jesenice. Že v prvi fazi je zagotovljena rekonstrukcija ceste Mlake-Jesenice v dolžini 5,22 km, ki vsebuje tudi odpravo črnih točk na Jesenicah (carinarnica, TVD Partizan) v skladu s pogoji lokacijske določbe. S tem bo zagotovljen boljši promet skozi Jesenice v času gradnje predora, končna prometna rešitev pa je v zgraditvi obvozne ceste mimo Jesenic kot prva faza avtoceste na odseku predor-Hrušica-Zirovnica.

(Nadaljevanje na 9. strani)

Razvijanju gospodarskih odnosov s tujino in krepitvi stabilnosti v naših notranjih gospodarskih gibanjih smo že doslej posvečali pozornost ob upoštevanju njihovega pomena za naš splošni materialni in družbeni razvoj. Sprejeli smo ukrepe, da zatremo negativne težnje v teh odnosih. Pri tem smo imeli nekaj uspeha, vendar nismo storili vsega, kar bi morali. Tu smo nalogo desetega kongresa uresničevali najmanj uspešno.

Problemi v gospodarskih odnosih s tujino so delno posledica objektivnih okoliščin in delovanja določenih zunanjih dejavnikov. Kot država v razvoju imamo velike potrebe po uvozu, ki ga še nismo sposobni pokriti z ekonomsko smotnim izvozom. Zato se moramo do določene mere zadrževati v tujini, oz. še nekaj časa računati s primanjkljajem v plačilni bilanci. Vendar mora ta primanjkljaj ostati v določenih mejah. Toda težnje v gospodarski menjavi s tujino niso ugodne, zlati lani in letos. Če jih ne bi zatrli, bi se soočili z mnogimi težavami, kar bi jasno upočasnilo naš razvoj.

Vzroki za to so delno v upočasnjevanju gospodarske dejavnosti v tujini, protekcionističnem zapiranju tržišč posameznih držav, manipuliranju z valutnimi tečajem in v podobnih pojavih, kar vse otežuje naš izvoz in draži uvoz. So pa, kot sem že rekel, tudi v naših lastnih slabostih, ki jih moramo odločno odpravljati.

Tito na XI. kongresu ZKJ, junija 1978

Jeklarji pri vlivanju jekla (Foto I. Kučina)

ČIM VEČ BOMO DELALI, TOLIKO MANJŠI BO PADEC INDIVIDUALNEGA STANDARDA

Cepprav že zelo dolgo na vseh nivojih govorimo in poudarjamo zaostrene gospodarske pogoje, ki neizprosno zahtevajo dosledno uresničevanje dogovorjene politike gospodarske stabilizacije, se na vseh področjih porabe še vedno obnašamo kot najbogatejša družba, čeprav delamo zelo slabo in naša produktivnost zelo zоста-ja za produktivnostjo industrijsko razvitih dežel. Istočasno pa se glede osebnega in družbenega standarda zelo radi primerjamo ravno s temi razvitimi deželami, v katerih pa varčevanju in omejevanju porabe namenjajo izredno veliko pozornosti, čeprav imajo, kakor smo že poudarili, mnogo višjo produktivnost dela. Prevzeli sta nas potrošniška mrzlca, v kateri je denar postal naš fetiš in miselnost, čim manj delati ob čim višjem zaslužku. Seveda je to popolnoma nenormalno obnašanje, zaradi katerega smo resnično zabredli, poleg nekaterih drugih vzrokov, v velike težave.

Pred dobrim letom dni, na slavnostni seji delavskega sveta Železarne ob 30-letnici delavskega samoupravljanja, je slavnostni govornik, predsednik Zveze sindikatov Slovenije Vinko Hafner, ko je govoril o stabilizacijskih prizadevanjih, dejal, da čim resneje in odgovorneje bomo izvajali stabilizacijske ukrepe, manj bodo boleli, manj nam bo potrebno zagotavljati pas. Ne njegove, niti druge pozive, sklepe in stališča, niti argumentov nismo jemali dovolj resno, namesto več in bolje, smo raje delali manj in slabše in tako prišli v najbolj kritično fazo, ko se bomo morali odločiti delu skupne in splošne, pa tudi osebne porabe, če hočemo in to je za nas edina realna alternativa, zadržati naš socialistični samoupravni razvoj in oblast delavskega razreda in naš delovnih ljudi.

Danes nam mora biti vsem jasno (če nam še ni, bomo morali z okrepljenim in odgovornim družbenopolitičnim delovanjem slehernemu delavcu in občanu dopovedati in dokazati), da danes bitka za gospodarsko stabilizacijo pomeni zmanjševanje vseh vrst porabe, kar pomeni, da bo tudi naš individualni standard zdrknil nekoliko nižje, pomeni mnogo več in bolje delati, ne da bi se izgovarjali na neurejene dohodkovne odnose, kar je tudi res, kar pa bomo morali utrjevati ob boljšem in odgovornejšem delu, pomeni varčevanje na vseh področjih. Neizvrševanje tega bi pomenilo ogrožanje našega samoupravnega socialističnega sistema, oblasti delavskega razreda - pridobitev naše socialistične revolucije. Nihče od nas pa prav gotovo ne želi, da bi v našem družbenopolitičnem sistemu naredili korak nazaj, kajti mnogo preveč smo doslej že žrtvovali, se odpovedovali in pregarali, da smo dosegli sedanji razvoj, kakršnemu sledijo tudi drugi narodi na svetu z velikimi težavami, stresi in pretresi.

Prav gotovo bodo ljudje, ki niso naklonjeni našemu političnemu sistemu socialističnega samoupravljanja, kljub temu, da so vzroki, zaradi katerih smo zašli, izredno neugodne gospodarske razmere, iskali »vzroke« v samem sistemu. Treznim, preudarnim ljudem, ki so predani socialističnemu samoupravljanju, naši neodvisnosti, politiki miru, neuvrčenosti, ki ljubijo svojo domovino, pa je jasno, da je za to krivo naše lastno obnašanje, da smo mnogo več trošili v vseh oblikah porabe, tudi osebne, kot smo naredili, poleg seveda izredno zaostrenih mednarodnih odnosov, političnih in ekonomskih in poglobljanja kriznih žarišč v svetu.

Nikjer na svetu, niti v najbolj ekonomsko razvitih deželah, niso dajali in ne dajejo toliko narodnega dohodka za investicije, kakor dajemo mi. Skupna, splošna, pa tudi osebna poraba so močno presežale sredstva, ki smo jih s svojim delom resnično ustvarili. Uvažali smo tisto, kar je bilo resnično potrebno, pa tudi veliko takega, kar ni bilo potrebno, ne da bi istočasno krepili in povečevali svoj lasten izvoz. To je le nekaj vsem očitnih dejstev, ob tem, da smo se obnašali tudi zelo razpisno v pogledu porabe različnih energetskih medijev, da smo šele v zadnjem času začeli nekoliko resneje misliti na sekundarne surovine in podobno.

Pa vendar smo na vse to velikokrat opozarjali, še posebno po desetem in enajstem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije, pa nismo teh opozoril jemali dovolj resno in odgovorno. Vsi skupaj smo se obnašali še naprej po starem, poleg tega pa še manj in slabše delali. Vse to nas je pripeljalo do tega, da bomo morali ustrezno omejiti družbeni pa tudi osebni standard. To pa pomeni tudi menjati sedanji način našega življenja, kar pa v bistvu ne pomeni nič drugega, kot življenje uskladiti z nivojem glede na učinke našega dela. Sedanja nivoja, ki je daleč nad ustvarjeno novo vrednostjo, ki jo ustvarjamo v materialni proizvodnji, ne vzdržimo več in je neizbežno, da naredimo korak nazaj, da bi čez dve ali tri leta naredili tri ali več korakov naprej. Seveda pa bo velikost tega koraka nazaj odvisna od našega skupnega pa tudi individualnega dela, čim več in čim bolje bomo delali, manjši bo korak nazaj, manjši bo padec družbenega in individualnega standarda. To pa je odvisno tudi od tega, kako hitro in učinkovito bomo uresničevali dohodkovne odnose in še predvsem delitev osebnih dohodkov po delu in rezultatih dela.

Sedanje težke gospodarske razmere pa neizprosno zahtevajo mnogo več neposrednega povezovanja političnih sil družbe, z zvezo komunistov na čelu, z najširšimi delovnimi množicami, da bodo delavci na ta način spoznavali resnično stanje in poti za premoščanje tega stanja, ne pa od raznih neformalnih skupin in različnih demagogov, ki si upajo že javno proglašati stabilizacijska prizadevanja za »opozicijsko ponašanje«.

STANE DOLANC POLITIČNEMU AKTIVU GORENJSKE

(Nadaljevanje s 1. strani)

skupnih interesov, so se posamezni subjekti od republik, pokrajin, regij in občin razvijali vsak po svoje, ne pa v interesu širših družbenih, jugoslovanskih interesov. Tako je prihajalo do nerentabilnih in nesmotrnih naložb in podobno, kar nas je poleg drugega tudi pripeljalo v sedanji težki gospodarski položaj. Ob tem je govornik tudi omenil, da smo v Jugoslaviji šli zavestno in decentralizirano in ko danes poudarjamo centralizacijo in koncentracijo, mnogi ne vedo, da gre pri tem za povsem novo kvaliteto demokratičnega združevanja dela in sredstev, kar je v interesu tako delavcev kot širše družbene skupnosti, ker to narekuje razvoj proizvodnih sil in moderna tehnologija.

Taka neučinkovitost pri usklajevanju in opredeljevanju skupnih interesov nas je pripeljala tudi do tega, da imamo danes izredno visok manjko v zunanjetroviski bilanci, poleg obresti, ki jih moramo letno oddati za najete kredite v tujini. Taka situacija nam neodzračljivo narekuje, je nadaljeval govornik, ne samo to, da se ne smemo niti za dolar več zadolžiti, temveč moramo začeti zmanjševati naš dolg in narediti vse, da izenačimo zunanjetroviski deficit. To je naše eksistenčno vprašanje. Pri tem smo dosegli že nekaj rezultatov, predvsem v Sloveniji, ostaja pa to temeljna naloga vseh naših prizadevanj. Pri tem pa se bomo ob povečevanju našega izvoza, morali tudi čemu odreči iz uvoza, kajti na nekatere stvari smo se že navadili, čeprav nam niso življenjsko potrebne, poleg varčevanja z energetskimi mediji, za katere plačujemo visoka devizna sredstva.

Stane Dolanc je ob tem dejal, da bomo morali k prepovedi in zmanjševanju uvoza pristopati selektivno in ga dovoljevati le tam, kjer bo resnično potreben in s čimer bomo pospeševali izvoz in našo neodvisnost od uvoza. Pri tem je govornik mislil predvsem na uvoz opreme in repromateriala, ki nam je za doseganje naših stabilizacijskih ciljev potreben in ki ga doma nimamo.

V nadaljevanju je govornik omenjal tudi ostale ukrepe, ki so nam potrebni, da takoj zajemimo neugodne tokove v gospodarstvu. Mednje sodijo ustavitve investicijske porabe in vseh ostalih oblik porabe: skupne, splošne in osebne. Za naložbe, je dejal Stane Dolanc, smo doslej namenjali mnogo več narodnega dohodka kot dežele z mnogo višjo produktivnostjo dela. Kljub temu, da je dalj časa odločno zahtevalo zmanjševanje in ustavljanje investicijskih naložb, so od lanskega leta do sedaj v občinah, oziroma republikah in pokrajinah začeli 45.000 novih naložb. V graji takih ravnanj je Stane Dolanc pripisal krivdo tudi političnim organizacijam, ki v glavnem dajejo soglasja k novim naložbam. Znova, je dejal, so v pretresu vse naložbe po občinah in vsi, ki se niso ravnali po dogovorjenem kursu, bodo poklicani na odgovornost.

Član predsedstva CK ZKJ je govoril tudi o omejevanju proračunske porabe in pri tem omenjal nekaj konkretnih ukrepov, ki so bili že narejeni in ki se pripravljajo, da se zmanjša zvezni proračun. Seveda bodo tovrstno porabo morali zmanjšati v vseh družbenopolitičnih skupnostih. Ustrezno bomo morali omejiti tudi družbeni standard. Boleče bo predvsem tam, kjer družbene dejavnosti s svojim delom prispevajo k ustvarjanju nove vrednosti, kot so področja izobraževanja, znanosti, kulture, zdravstva, socialnega varstva in drugih družbenih dejavnosti. Tako izobraževanje za določeno obdobje ne bomo mogli več razvijati tako intenzivno in počakati bomo morali na bolj ugodne ekonomske razmere. Ob tem bomo

morali narediti tudi ustrezne racionalizacijske posege v višjem in visokem šolstvu, s čimer bomo prav gotovo dvignili tudi kvaliteto, kajti doslej smo tovrstno šolanje razvijali bolj institucionalno, pri čemer je nedvomno trpela tudi kvaliteta.

Ob takem stanju, je nadaljeval Stane Dolanc, ko omejujemo vse vrste porabe, je nujno, da se zmanjša tudi individualni standard, kajti sedanjša nivoja ne vzdržimo več, ker je višji od rezultatov dela oziroma produktivnosti. Seveda bo ta padec tem manjši, čim bolj bomo delali in čim več bomo naredili. Sedaj pa mnogi podatki kažejo, da izkoriščamo komaj polovico delovnega časa, da upada produktivnost in podobno. Pri tem gre, je dejal govornik, za preprosto logiko, ki je vgrajena tudi v naš politični sistem – »kolikot boš delal, toliko boš imel«. Vzrok za upadanje delovne zavzetosti in produktivnosti je tudi v prepočasnem in neodločnem uresničevanju nagrajevanja po delu in rezultatih dela.

Vse to, je dejal tovariš Dolanc, pa ni tako preprosto, kajti korenito bomo morali spremeniti način našega življenja, ki ga sedaj preveč oklepa neka potrošniška mrzlina in razpisništvo. Mnogo bolj razvite dežele, kot je Jugoslavija, že leta in leta, na primer, uspešno zbirajo sekundarne surovine in jih vračajo industriji, poleg splošnega gibanja, glede na svetovno ekonomsko in politično situacijo, znanstveno proučujejo, kako zmanjšati vse vrste energije in podobno. Pri nas pa živimo kot najbolj bogata družba, kot da vseh teh pretresov in problemov ne bi bilo.

Stane Dolanc je poudaril, da se še v mnogih družbenopolitičnih skupnostih in organizacijah, združenega dela ne zavedajo dovolj resnosti

položaja in da stabilizacija ni več samo ekonomski problem, temveč tudi globok politični problem, na katerem se lomi naš nadaljnji razvoj političnega sistema socialističnega samoupravljanja, oziroma oblasti delavskega razreda in vseh delovnih ljudi. Notranja situacija, je dejal, je resnejša kot kdajkoli prej, toda naša prednost je v tem, da jo poznamo in da obstaja enotna volja in akcija, da jo presežemo.

Ko je tovariš Dolanc govoril o odgovornosti, je menil, da je to neposredno povezano z delovanjem delegatskega sistema, ki nam ne deluje preveč dobro, ker ni ustrezne povezanosti med delegati in bazo. Poudaril je, da je delovanje delegatskega sistema najbolj preventivna oblika, da do raznih deviacij, nesamoupravnih odločitev, neodgovornosti in podobno ne pride. Zato bomo morali bolj uporno utrjevati zavest, da samoupravni odnosi ne vsebujejo samo pravic, ampak tudi odgovornost, kajti vsak od nas je prevzel tudi odgovornost za funkcioniranje demokratičnega sistema.

Tovariš Dolanc je v svojem razmišljanju omenjal tudi racionalizacijo našega samoupravnega in političnega delovanja, namreč v smislu racionalizacije in ekonomizacije različnih sestankov, sej in podobno, kar jemlje ljudem zelo veliko prostega časa. Pri tem bi morali bolj imeti pred očmi prosti čas delavca, ki mu je namenjen za počitek, kulturno dejavnost, različno rekreacijo, družinske obveznosti in podobno. Tega načela se je držal tudi tovariš Stane Dolanc, ki je v dveh urah zelo celovito in argumentirano predstavil sedanji trenutek in naloge, ki so pred slehernim izmed nas, še posebno pa pred vsemi subjektivnimi silami z zvezo komunistov na čelu.

SEJA ODBORA AKTIVA ZB NOV

Na seji odbora aktiva ZB NOV Železarn, ki je bila 14. oktobra, so pregledali stroške devetega srečanja borcev NOV in mladine iz delovnih organizacij SOZD Slovenske železarn. Ugotovili so, da predvidenih stroškov niso presegli in da je ostalo še nekaj nad 50 tisoč din od predvidenega denarja. Splošna ugotovitev je bila, da je bilo srečanje lepo pripravljeno, da so bili udeleženci zelo zadovoljni in da je bil cilj srečanja dosežen.

V nadaljevanju so obravnavali problematiko v zvezi z disperanjem za borce. Obstoji namreč predlog, da bi se disperanzer v Železarni združil z disperanzerjem v zdravstvenem domu na Jesenicah. Po daljši razpravi in ugotavljanju stanja so sklenili, da je treba vztrajati, da disperanzer ostane, saj se število pacientov oz. borcev ni bistveno zmanjšalo, ker se hodijo semkaj zdraviti tudi upokojeni borci. Če se bo število pacientov zmanjšalo, naj se v ta disperanzer vključi tudi ostale upokojence, ker vsi želijo, da se še naprej zdravijo pri zdravniku, ki že pozna njihovo zdravstveno stanje in problematiko. Za podporo tega stališča bodo zaprosili sindikat in občinski odbor ZB NOV.

Precej pripomb so izrekli na zobo-zdravstvo. Glede na velik stalež pacientov je treba čimprej odpreti

že pripravljeno tretjo ambulanto, borcem omogočiti, da bodo lahko na vrsti vsak teden dopoldne in popoldne. Tisti, ki sedaj delajo samo dopoldne, lahko namreč pridejo na vrsto šele vsakih 14 dni. Za ureditev tega bodo zaprosili vodjo TOZD Obratna ambulanta.

Na seji so na prošnjo odbora za pripravo kurirskega smuka odobrili 150 tisoč din pomoči za nadaljnje urejanje prog in naprav. Sklenili so, da se odboru za uresničevanje določil zakona o združenem delu predlaga uvedba posebnega dodatka za borce NOV – aktivne delavce Železarn, in sicer po zgledu drugih delovnih organizacij. Za to je bila določena tričlanska komisija, ki bo ustrezen predlog v kratkem pripravila.

B. B.

ANALIZA IZVAJANJA NAVODILA ZA ODPRODAJO ODPADNEGA LESA

Tri mesece po uveljavitvi navodila o postopku za odprodaajo lesa delavcem TOZD in delovnih skupnosti Železarn so analizirali izvajanje teh določil. Ugotovili so, da je navodilo doseglo svoj namen in da je postopek poenoten v vsej Železarni. Ponekod je bilo v začetku sicer nekaj negodovanja in tihega odpora, ki se je postopoma unesel.

Komisija, ki je pooblašena za preglede, določitev vrste in cene odpadnega lesa, je od uveljavitve navodila 1. julija doslej opravila

nekaj nad sto pregledov. To je poleg njihovega rednega dela kar precejšnjo obremenitev. Pri tem so približno deset odstotkov nabranega lesa izločili kot uporabnega za Železarno. Ker ima komisija precej dela, bodo morali gospodarji v temeljnih organizacijah določiti ustreznejša mesta za zbiranje lesa. Zbiralci ga, da jim kdo lesa ne bi vzel, skrivajo po vseh mogočih »luknjah« in je ogled včasih zelo otežkočen. Če bi prišlo do odvzema lesa z mesta, ki ga je gospodar TOZD določil za zbiranje, se to prijavi in obravnava kot odtujitev.

Vodstvo varnostne službe je povedalo, da pri odvozu tega lesa ni težav in da se vsi ravnajo po navodilih. Člani komisije so povedali, da je le v enem primeru šel takšen les iz Železarn mimo teh določil. To se je zgodilo po posebnem sklepu samoupravnega organa. V prihodnje se to ne bo več dogajalo in bo odvoz mogoč le na osnovi izvoznice male prodaje, ki je za to pooblašena v tem navodilu. Pri tem naj povemo, da komisija, ki je pooblašena za pregled in določitev cene odpadnega lesa, deluje zelo gospodarno, kar je vredno pohvale. Vedno več odpadnega lesa se porabi za potrebe Železarn.

B. B.

PREDSTAVLJAMO PREDSEDNIKE SAMOUPRAVNIH ORGANOV

Predsednik delavskega sveta v TOZD Vzdrževanje je že drugo mandatno dobo VALENTIN MARKEŽ. Svojo pot v Železarni je začel 1964. leta kot dežurni električar na Javorniku. Po odsluženju vojaščini je prišel za vzdrževalca na Belo. Obenem se je vpisal na tehnično šolo in jo z uspehom končal. Leta 1970 je začel delati kot obratni tehnik na bluming-šteklu, kasneje pa je bil asistent na elektro vzdrževanju. Takrat je začel študirati na VTS v Mariboru. S študijem je končal 1977. leta. 1979. leta je prevzel vodstvo vzdrževanja na Beli.

Delavski svet TOZD Vzdrževanje je do sedaj imel štiri redne seje, v kratkem pa jih čakata še dve, ko bodo obravnavali kvartalno poročilo in pa samoupravna sporazuma.

Mislil, da naš delavski svet dobro dela. V temeljni organizaciji vzdrževanje je preko 20 samoupravnih delovnih skupin. Te redno razpravljajo o vseh problemih in preko delegatov prenašajo svoja mnenja na delavski svet. Uveljavili smo prakso, da se pred vsakim problemom, ki ga obravnavamo na samoupravnih delovnih skupinah, sestane vodstvo temeljne organizacije in predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Tu se vsa stvar razloži in prouči. Vodje oddelkov in predstavniki družbenopolitičnih organizacij, potem to tolmačijo na sestankih samoupravnih delovnih skupin. Letos tudi s samoupravnimi sporazumi nismo tako obremenjeni kot v pretekli mandatni dobi.

Odbor za gospodarstvo vedno obravnava vse gradivo in predlaga sklepe, ki jih potem obravnavamo na delavskem svetu. Tudi odbor za delovna razmerja, po njegovih besedah, dobro deluje. Imajo do potankosti izdelan koncept napredovanj in odbor se ga dosledno drži, tako da vzdrževalec lahko napreduje v višjo plačilno skupino šele po določeni dobi, razen če koga predlaga za predčasno napredovanje. V tem primeru morajo navesti tudi razloge, zakaj naj bi kdo predčasno napredoval. Toda če se v tem primeru s drugimi temeljnimi organizacijami, niso zadovoljni, saj druge lahko hitreje napredujejo.

Za delo delegacij za samoupravne interesne skupnosti pravi, da je v glavnem dobro. Predvsem delegacija za SIS za zdravstvo je zelo aktivna. Tudi nekatere druge delegacije so aktivne, saj se njihovi delegati redno udeležujejo sej. Nekatere pa se sploh ne sestajajo. Sicer pa meni, da je delavski svet premalo obveščen o delu delegacij, čeprav imajo le te pomembno vlogo. Predsednik delavskega sveta, kot pravi, lahko izve kaj o njihovem delu le na kakšnih razširjenih sejah, ko se jih hvali ali pa kritizira in preko osebnih stikov s posameznimi delegati. »Na tem področju bi bilo treba nekaj ukreniti,« je povedal. »Delegacije bi morale o svojem delu pogosteje poročati na sejah delavskega sveta.«

Nekajkrat smo klicali delegate, da razložijo kakšno gradivo s svojega področja na sejah delavskega sveta. To prakso bo treba v bodoče bolj pogosto uveljavljati, saj je za delavski svet pomembno, da dobi kvalitetno informacijo. Tudi sicer vedno poskrbimo za razlago snovi na sejah in s tem poskrbimo za boljše delo delavskega sveta.

Odbor samoupravne delavske kontrole se pri njih sestaja vsake tri mesece. Obravnava pravilnost sklepov delavskega sveta in odbora za gospodarstvo, pa tudi disciplinske prekrške in podobno. »V prejšnji mandatni dobi je odbor samoupravne delavske kontrole dobro deloval. Redno se je sestajal in bil zelo aktiven,« je povedal. »Mislim, da tudi v tej mandatni dobi opravlja svoje delo. Sicer pa se bo še imel priliko izkazati. To je mnogo odvisno od predsednika. Biti mora oster, povsod mora vrtiti in priti z besedo na dan ob vsaki nepravilnosti, ki jo opazi.«

Motijo me tudi pritožbe sodelavcev na sklepe disciplinske komisije Železarn, ki jih mora obravnavati delavski svet. Teh pritožb sicer ni veliko, delavski svet pa ima z njimi kar precej dela. Pravzaprav mi ni

jasno, zakaj se ljudje sploh pritožujejo nad sklepi disciplinske komisije. Mogoče menijo, da so bili po nepotrebnem prijavljeni, ali da je sklep komisije nepravilen. Imeli smo tudi pritožbe zaradi javnega opomina. Torej, ko je šlo za moralno kazen in ne za gnotno. Vprašanje je, kako se obnašati ob pritožbah na sklepe disciplinske komisije, saj nismo pravniki. Po mojem mnenju bi sklep disciplinske komisije moral biti dokončen. Sklenili smo, da bomo v bodoče v takih primerih klicali na pomoč predstavnika pravne službe. Oh vsem tem me najbolj moti pristanskost delegatov pri glasovanju. To je pravzaprav edina napaka, ki jim jo lahko očitam. Pri obravnavanju takih primerov je namreč vedno prisoten tudi sodelavec, ki se je pritožil na sklep disciplinske komisije in da ne bo zamere med sodelavci, člani delavskega sveta glasujejo njemu v prid tudi, kadar je njegova krivda očitna.

TOZD Vzdrževanje je razdeljeno na sedem področij, od katerih vsako vzdržuje več proizvodnih obratov. Po reorganizaciji, ki je bila izvršena v letu 1977, ko sta se združila elektro in strojno vzdrževanje, se oddelki ločijo le po področjih, ki jih vzdržujejo. Tako vzdrževanje, ki ga vodi Tine pokriva TOZD Valjarna bluming-štekla, TOZD Valjarna žice, TOZD Jeklovlek in delno tudi TOZD Energetika. To področje je tudi največje, saj tu dela kakih 150 vzdrževalcev. »Pogosto pri našem delu naletimo na kak tehnični problem,« je povedal ob tem, »toda s pomočjo operativnih asistentov, ki si zelo prizadevajo in vodstva temeljne organizacije smo doslej še vse težave prebrodili.«

Vzdrževalca lahko primerjamo z dežnikom,« je s primero pojasnil njihov del. »Ko je vreme lepo, nihče ne pomisli nanj, brž pa, ko se vlije dež, ga vsi pogrešamo. Vzdrževalca nihče ne pogleda, ko je v obratih vse v redu, ko se pojavi kakšen problem, pa vsi pričakujejo od njega, da bo v hipu vse popravil.«

Navajeni smo že, da smo za slabo proizvodnjo krivi vzdrževalci, kar pa ni čisto res. V sedanji stabilizacijski situaciji moramo biti izredno iznajdljivi, ker nam primanjkuje rezervnih delov. Povsod skušamo uvajati domače rezervne dele, saj jih zunaj zadnja leta ne moremo več kupovati. Mnogih delov nimamo in potem je treba improvizirati. Zato pa se porabi več časa. Tega proizvodniki ne morejo vedno razumeti.

Delovnih pogojev vzdrževalcev, kot je povedal, ne morejo izboljšati. Delajo po obratih, kjer so pravzaprav tuji in ki so vedno bolj stari in iztrošeni. S tem se slabšajo tudi njihovi pogoji dela. Poleg tega v obratih delavci čistijo le prehode, naprave pa so bolj zamarnjene. Ko bi ljudje te naprave bolj čistili, bi bilo tudi delo vzdrževalca lažje in bolj učinkovito. Tako pa se mora čestokrat prebiti skozi vso umazanijo, ki se s časoma nabere, da lahko sploh pride do okvare, ki jo mora odpraviti.

Meni tudi, da bi bil skrajni čas, da preidejo na katalog delovnih nalog in opravil, iz togih plačilnih grup na nagrajevanje po delu, ker so v analitičnih ocenah delovnih mest zajeti tudi delovni pogoji, ki pa niso povsod isti.

»Poudaril bi rad,« je povedal ob koncu najinega pogovora, da bi morali več narediti glede sodelovanja med vzdrževalci in proizvodnimi temeljnimi organizacijami za reševanje tehničnih problemov. Vsi bi se morali truditi, da naprave v obratu delujejo in da se čim manj pogovarjamo, kaj naj kdo stori. To je v zadnjem času postalo kar preveč moderno.

Proizvodniki bi lahko veliko storili z rednim in doslednim čiščenjem svojih naprav, pa tudi sicer bi lahko več pomagali, recimo, pri menjavi valjev na valjavniškem ogrodju in podobno.

Sodelavca pri remontu v valjarni žice (Foto S. Kokalj)

Dopisujte v Železarnjo

PREDLOG ORGANIZACIJE KOMERCIJALE V ŽELEZARNI

(Nadaljevanje s 1. strani)

nabava jeklenega odpadka, nabava ognjevarnega materiala na domačem tržišču, pridobivanje uvoznih licenc, devizno povezovanje in skupen nastop v SISEOT in v sklopu kovinske predelovalnega kompleksa. Nismo pa še uspeli v skupnem nastopu pri nabavi drugih materialov, investicijske opreme in rezervnih delov. Tudi skupne zadeve na področju prodaje, marketinga, cen in propagande še niso uresničene in se trenutno pripravlja nov koncept opravljanja skupnih zadev na teh področjih.

V obstoječi organiziranosti je v obeh sektorjih Železarne večina kadra vključena v reševanje operativnih nalog. Vzroki za to so po eni strani v zaostrenih razmerah na nabavnem in prodajnem trgu, ki jih skušamo reševati z operativno, kar pa na daljši rok ne prinaša ustreznih rezultatov, po drugi strani pa tak pristop delavcem ustreza, saj je strokovno manj zahteven.

Ze ob organiziranosti prodajnega sektorja v letu 1973 smo upoštevali potrebo po uveljavljanju marketinškega koncepta, vendar ga v dosežanju delu nismo dovolj uveljavili, kar se kaže v pomanjkanju strokovnih osnov za oblikovanje dolgoročne poslovne politike in usmeritve, ki temeljijo na potrebah tržišča, problemih pri plasiranju vrtnih podbojev, počasnem uveljavljanju samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja z dobavitelji in kupci.

Oddelek za razvoj novih proizvodov se je v zadnjem obdobju premalo ukvarjal z iskanjem in preverjanjem idej za nove proizvode. Za tako stanje je kriv po eni strani zastoj na razvoju predelave, po drugi strani pa premajhna pozornost razvoju novih proizvodov na vseh nivojih upravljanja.

Koordinacija dela med sektorjema nabave in prodaje ter njunimi oddelki sicer obstoji, vendar ne more preseči sektorskega organiziranja. V obdobju zaostrenih pogojev gospodarjenja, ki niso kratkoročnega značaja, predstavlja premajhna koordinacija dela med sektorjema nabave in prodaje temeljno oviro pri izpolnjevanju tekočih, še bolj pa pri uresničevanju načrtanih ciljev in nalog komercialne.

Sektorska organiziranost nabave in prodaje zahteva stalno koordinacijo tako globalnih kot tudi operativnih nalog na poslovnem odoboru, kar preobremenjuje poslovodni odbor. Slabost obstoječe organiziranosti v nabavnem in prodajnem sektorju se kaže tudi v sektorskem nastopanju navzven, kjer se ločeno rešujejo vprašanja nabave in prodaje, brez upoštevanja njune medsebojne povezanosti in celovitega obravnavanja in razreševanja nalog komercialne.

V okviru obeh sektorjev se v sedanjem obdobju kaže potreba po večjem usklajevanju nalog uvoza in izvoza, še posebej z uvajanjem tripartitnih poslov in širjenjem obsega metalurške manjave in kooperacije in zagotavljanja deviz za uvoz surovin, materialov in rezervnih delov.

CILJ KOMERCIJALE

Za oblikovanje najustrežnejšega predloga organiziranosti komercialne so pomembni cilji, ki smo jih za to področje postavili z gospodarskim načrtom za leto 1981.

BELO POLJE BO POSTALO VELIKO NOVO NASELJE

Belo polje pri Hrušici v teh jesenskih dneh vse bolj spreminja svojo podobo. Na tem območju bo začelo nastajati novo naselje, in sicer bodo zgradili 109 družbenih stanovanj v blokih s šestimi in enajstim stanovanji. Poleg tega pa bodo na Belem polju zgradili tudi okrog 90 zasebnih stanovanj, in sicer 25 hiš z dvema stanovanjema in 34 vrstnih hiš. Pri tem velja poudariti, da je to gradbišče, na katerem bodo začeli graditi prvo večje naselje pri nas, že predhodno komunalno urejeno. Napeljali so vodo, elektriko in kanalizacijo ter glavni kabel za telefon, prav tako pa so že uredili dostop z glavne magistralne ceste. Rešeno pa še ni vprašanje ogrevanja.

Gradnja na Belem polju poteka v okviru stanovanjske zadrage Železar, ki so jo ustanovili pri Stanovanjski skupnosti Jesenice. V teh dneh so že začeli z izkopi za zasebne stanovanjske hiše. Medtem ko je prostor za vse hiše z dvema stanovanjema že oddan, pa je neodanih še 40 vrstnih hiš.

J. R.

Ti cilji so:

1. Povečanje in utrditev izvoza na konvertibilno področje in metalurške menjave z državami SEV.
2. Nadomeščanje uvoznih surovin z domačimi v mejah možnosti.
3. Doseganje skladnejših odnosov na devizno bilančnem področju.
4. Znižati potrebna sredstva, ki jih angažira blagovni promet (nabava, prodaja), kjer bomo predvidoma z boljšim planiranjem in tudi z združenim opravljenjem nabave in prodaje dosegli pomembne prihranke.
5. Skrajno racionalno gospodarjenje z devizami z nadomeščanjem direktnega uvoza z odstopom deviz domačim proizvajalcem, spodbujati lastni izvoz in omejevati uvoz vseh materialov in opreme, ki niso nujni.
6. Pričeti s tripartitnimi posli.
7. Skupaj s SOZD SZ razvijati dohodkovno povezovanje s predlovalci tudi za zagotovitev dela potrebnih deviznih sredstev.
8. Skleniti nove samoupravne sporazume z domačimi proizvajalci surovin in rezervnih delov.
9. Racionalno skladiščiti in uporabljati nabavljene surovine in repromaterial.
10. Pri usmeritvi prodaje na tržišču slediti prioritarnemu vrstnemu redu zagotavljanja obsega dobav in v okviru tega upoštevati dobave kupcem, ki so obenem naši dobavitelji.

Iz tako opredeljenih nalog je očitna tesna medsebojna povezanost in ovisnost nabave in prodajne funkcije ter znotraj teh še posebej uvoza in izvoza.

PREDLOG REŠITVE

Predlog rešitve temelji na ciljih in nalogah komercialne v obdobju 1981 do 1985 ter ocenah in analizah stanja nabavnega in prodajnega sektorja.

MAKROORGANIZACIJA KOMERCIJALE - PREHODNA ORGANIZIRANOST

Predlagamo, da se delavci sektorjev nabave in prodaje v predhodnem obdobju organizirajo v komercialni sektor v okviru delovne skupnosti KO FI. S tem bomo odpravili del slabosti, ki jih prinaša dosedanje sektorsko organiziranje nabave in prodaje.

Sprejem predlaganih sprememb samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD v delovno organizacijo Železarne Jesenice in statuta Železarne Jesenice bo omogočil organiziranje enotnega komercialnega sektorja.

CILJNA ORGANIZIRANOST

Organiziranost komercialnega sektorja v okviru delovne skupnosti KO FI pa ni končen cilj, temveč bomo v okviru celovite reorganizacije obstoječih delovnih skupnosti proučili možnosti, da se delavci, ki v delih obstoječih delovnih skupnosti opravljajo skupne strokovne naloge, v skladu s 403. členom zakona o združenem delu organizirajo v TOZD.

MIKROORGANIZACIJA KOMERCIJALE

Mikroorganizacijo komercialnega sektorja bomo oblikovali ob sodelovanju delavcev tega sektorja, sprejeli pa jo bodo delavci delovne skupnosti KO FI. Pri oblikovanju mikroorganizacije komercialnega sektorja bomo upoštevali naslednje usmeritve:

1. Potrebo po uveljavljanju marketinškega koncepta v poslovanju Železarne.

Marketing predstavlja most med proizvodnjo in potrošnjo in zagotavlja usklajevanje proizvodnje in potrošnje. V pogojih socialistične samoupravne družbe marketing

predstavlja osnovo tržnega odločanja in planiranja ter predstavlja temelje samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja združenega dela ter na ta način blokira stihijno delovanje trga.

Uveljavljanje tega koncepta v Železarni zahteva spremenjeno strukturo in pristop k opravljanju nalog nabave in prodaje s poudarkom na študijskem raziskovalnem delu, ki služi kot osnova za odločanje o dolgoročnem in srednjeročnem razvoju ter samoupravnem sporazumevanju z dobavitelji in kupci, operativna nabava in prodaja delata na uresničevanju teh ciljev in nalog, seveda v tesni povezavi s proizvodnjo.

Poleg nalog, ki smo jih že doslej opravljali na tem področju, so za novo kvaliteto poslovanja pomembne naloge na raziskavah prodajnih tržišč, kot tudi tržišč nabave, samoupravnega povezovanja z dobavitelji in kupci, še posebej pri zagotavljanju deviz, oblikovanja ustreznega informacijskega sistema in odnosov z javnostjo.

Marketing bi postopno krepili z delavci iz operativne nabave in prodaje.

2. Oblikovanje oddelka zunanje trgovine.

Zunanjo trgovino predstavljata obstoječa oddelka uvoza in izvoza. S tem zagotovimo koordinacijo dela med oddelkoma na področju deviznega poslovanja in koordiniranja nalog pri uresničevanju kooperacijskih pogodb. Tako organiziranost zunanje trgovine pa nam narekujejo cilji poslovne politike za leto 1981 v srednjeročnem obdobju 1981-85 na področju zunanje trgovine, kjer smo opredelili naslednje naloge:

- doseganje skladnejših odnosov na devizno bilančnem področju;
- racionalno gospodarjenje z devizami;
- uvajanje tripartitnih poslov, kot nove možnosti za preskrbo ustreznih surovin, materialov in rezervnih delov.

Ocenjujemo, da uresničevanje gornjih ciljev omogoča edino organizacijo zunanje trgovine; s tem, da ta organiziranost ne onemogoča potrebe in že uveljavljene koordinacije uvoza z nabavo in izvoza s prodajo.

3. Upoštevanje že dosežene in v perspektivi planiranega opravljanja skupnih zadev na področju komercialne med delovno organizacijo in SOZD, kjer pa Železarne Jesenice nastopa le kot eden od udeležencev sporazuma.

4. Reorganizacija nabave in prodaje ne zahteva dodatnega zaposlovanja, temveč le postopno prerazporejanje kadra v okviru novega sektorja, kar bo stvar nadaljnjega dograjevanja mikroorganizacije komercialnega sektorja.

ZAKLJUČEK

Zavedati se moramo, da je ustrezna organizacija samo eden od instrumentov za doseganje zastavljenih ciljev in da v sedanjem gospodarskem trenutku poleg organiziranosti komercialne vpliva na doseganje ciljev še vrsta drugih dejavnikov, pretežno zunaj vpliva delovne organizacije. Največje rezultate smemo realno pričakovati z večjo usmeritvijo na opravljanje dolgoročnih nalog komercialne, to je s samoupravnim povezovanjem z dobavitelji in kupci, z boljšim poznavanjem nabavnega in prodajnega tržišča, kooperacije in metalurške menjave, kot tudi z usklajevanjem operativnih nalog nabave in prodaje znotraj komercialnega sektorja.

Ocenjujemo, da predlagana organizacija komercialne omogoča opravljanje ugotovljenih slabosti v dosedanjem delu in s tem daje možnosti, da dosežemo zastavljene cilje komercialne v obdobju 1981-1985.

Franjo Kragolnik - SEO

OBVESTILA KOLEKTIVU - OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 26. OKTOBRA DO 1. NOVEMBRA

26. oktobra, LEON MESARIČ, vodja TOZD Žebljarna, Jesenice, Titova 3, štev. telefona 81-216;
27. oktobra, BERTI BRUN, vodja TOZD Jeklovlek, Jesenice, C. revolucije 1 a, štev. telefona 82-798;
28. oktobra, SAŠO JEZERŠEK, vodja TOZD HV Bela, Jesenice, Titova 3, štev. telefona 82-789;
29. novembra, MIRO NOČ, vodja TOZD Remontne delavnice, Lesce, Na Trati 30, štev. telefona 75-991;
30. oktobra, JAKOB MEDJA, vodja OTK, Jesenice, Titova 1 a, štev. telefona 81-117;
31. oktobra, MARTIN ŠKETA, vodja SEO, Bled, Alpska 1, štev. telefona 77-130;
1. novembra, BOŽIDAR BARTELJ, član PO, Jesenice, Titova 3 a, štev. telefona 81-453.
V času dežurstva je dežurni v sobi vodje splošnega sektorja štev. 19, štev. telefona 2435.
Dežurstvo je na delovni dan od 15. do 7. ure zjutraj. Dežurni je od 15. do 19. ure dosegljiv doma, od 19. do 7. ure zjutraj pa v Železarni.
V prostih sobotah, nedeljah in praznikih je od 7. do 19. ure dosegljiv doma in od 19. do 7. ure zjutraj v Železarni.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK - 26. 10.	IVO LEBAN	ZDENKO CUND
TOREK - 27. 10.	VALENTIN MARKEŽ	MIROSLAV ZUPAN
SREDA - 28. 10.	JOŽE CEJ	JOŽE HRIBAR
ČETRTEK - 29. 10.	MATIJA URH	MIHA ŠLIBAR
PETEK - 30. 10.	IVAN KAVČIČ	FRANC NEČIMER
SOBOTA - 31. 10.	STANE MENCINGER	STANE ERZEN
NEDELJA - 1. 11.	IGOR LOGAR	JANEZ FALETIČ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 3549
vezni telefon je: 2317
Na redne delovne dni dela dnevni dežurni: od 14.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure
Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni: od 6.00 do 18.00 ure
nočni pa: od 18.00 do 6.00 ure
Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni zgradbi TOZD Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 26. do 31. oktobra bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopolodne: II. obratna ambulanta - dr. Janez Zaletel in III. obratna ambulanta - dr. Želimir Cesarec,
popoldne: I. obratna ambulanta - dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta - dr. Marija Kovačič-Može.
Dispanzer za borbe: IV. obratna ambulanta - dr. Marija Kovačič-Može
V soboto, 31. oktobra, samo dopolodne:
I. obratna ambulanta - dr. Nada Jensterle in IV. obratna ambulanta - dr. Marija Kovačič-Može

ZOBNE AMBULANTE

Dopolodne: I. zobna ambulanta - v. dent. Viktor Stražišar.
Za Železarno v torek, 27. oktobra, popoldne in v četrtek, 29. oktobra, popoldne.
Popoldne: II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej.
Za borbe v četrtek, 29. oktobra, dopolodne.
III. zobna ambulanta - v. dent. Marjan Hočevar v ponedeljek, 26. okt., sredo, 28. oktobra in petek, 30. oktobra.
V soboto, 31. oktobra, samo dopolodne:
II. zobna ambulanta - dr. Alojz Smolej

Priprave na stanovanjsko gradnjo na Belem polju pri Hrušici (Foto J. Račič)

ZAČETEK POUKA OB DELU

ŽELEZARSKI IZOBRAŽEVALNI CENTER JESENICE

OBVEŠČA

kandidate s končano triletno poklicno kovinarsko šolo, da bo v ponedeljek, 26. oktobra, ob 15. uri začetek pouka ob delu za poklic obratni strojni tehnik, smeri tehnolog in energetik.

Pouk bo po predmetniku nadaljevalnega vzgojnoizobraževalnega programa, ki je prilagojen staremu predmetniku poklicne šole. Trajal bo dve leti.

Kandidati, ki se še niso prijavili, se lahko prijavijo v ponedeljek od 14. do 15. ure. K prijavi je treba priložiti rojstni list in spričevalo o zaključnem izpitu.

Po sklepih delavskih svetov temeljnih organizacij in na osnovi določil statuta temeljnih organizacij za opravljanje del oziroma nalog razpisni komisiji temeljnih organizacij delovne organizacije SZ ŽELEZARNA Jesenice z. n. sol. o. 64270 Jesenice, Cesta železarjev 8

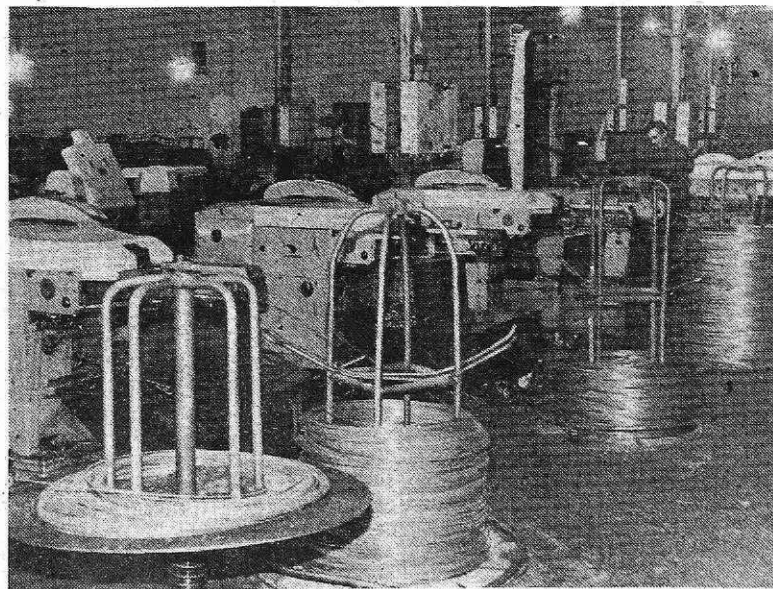
razpisujeta

1. Vodja TOZD Vratni podboji Javornik, Jesenice
2. Vodja TOZD Elektrode Jesenice, Jesenice

Poleg splošnih pogojev, predpisanih z zakonom, morajo kandidati za navedena področja izpolnjevati naslednje pogoje:

- da imajo visoko šolsko izobrazbo in pet let uspešnega dela v industriji,
- da imajo moralno politične in etične kvalitete ter aktiven odnos do razvijanja samoupravnih odnosov.

Kandidati naj pošljejo svoje ponudbe z dokazili o izpolnjevanju pogojev v zaprti ovojnici, z oznako »za razpisno komisijo« in s natančno navedbo delovnega področja - temeljne organizacije, za katero se prijavljajo, v 15 dneh po objavi na naslov: Kadrovski sektor železarne Jesenice, 64270 Jesenice - Cesta železarjev 8.

Izdelava žičnikov (Foto I. Kučina)

TOZD Monter Dravograd

41. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Predsednik delavskega sveta Jože KADIŠ je v sredo, 30. septembra, sklical 41. sejo, na kateri so poleg pregleda zapisnika in sklepov 40. seje delavskega sveta obravnavali še:

spremembe in dopolnitve gospodarskega načrta za leto 1981, imenovanje organov za izvedbo popisa, obravnavali program reševanja stanovanjskih vprašanj za obdobje 1981 do 1985, poročila razpisne komisije, samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe, se dogovarjali o izvajanju aktivnosti za sprejem plana in sprejem sklepa o pristopu k izdelavi gospodarskega načrta za leto 1982 ter imenovali inštruktorje – mentorje za izvajanje praktičnega pouka učencev usmerjenega izobraževanja. Za večino teh točk je odbor za gospodarstvo na 39. seji, ki je bila dan poprej, pripravil ustrezne predloge.

Pri pregledu zapisnika in sklepov 40. seje so ugotovili, da so sklepi realizirani, razen sklepa o nabavi vrvi za SK Iverica in sklepa o odprodaji bivalne barake. Sklenili so, da se bivalna baraka odproda po licitacijskem postopku skladno s pogoji, ki jih je sprejel odbor za gospodarstvo.

Pri obravnavanju in sprejemu sprememb in dopolnitev gospodarskega načrta za leto 1981 so delegati ugotovili, da je vse leto problem nabave repa materiala. Kljub prizadevanju kolektiva potrebnega materiala niso uspeli zagotoviti. Zato je prišlo do večkratnih prekinitev dela, predvsem na liniji za predelavo žice. Vzrok za nedoseganje količinske proizvodnje je tudi v pomanjkanju potrebne profila kladra. K tej točki je podal razlago nabavni referent Vlado Merzel. Temeljna organizacija mora s srednjeročnim planom planirati tudi prilive in odlive konvertibilnih deviz in klirinških sredstev. Plan je bil posredovan SIS za ekonomske odnose s tujino že v septembru leta 1980, vendar pa je zaradi manjše izvozne učinkovitosti ter tako tudi prilivov deviznih sredstev potrebna korekcija plana. Delegati so v zvezi s tem potrdili oceno realizacije plana ekonomskih odnosov s tujino za leto 1981, potrdili plan za leto 1982 ter prognozo plana do leta 1986. Soglašali so tudi s spremembo 13. člena samoupravnega sporazuma o merilih, pogojih, načinih in postopkih za doseg dogovorjenega obsega uvoza blaga in storitev ter odliva deviz za leto 1981 do 1985.

Do spremembe pravilnika o organizaciji in delu inventure (popisa) sredstev in njihovih virov, ki je sestavljen del pravilnika o knjigovodstvu, so delegati sprejeli začasni sklep za izvedbo letnega popisa. Za odgovorno osebo za izvedbo popisa so delegati imenovali Vlada Merzela.

V centralno inventurno komisijo so imenovali Marjana Muratoviča, Drago Kokolja, Stanko Paradiž in Mojco Pšenčnik.

V komisijo za popis surovin in materiala so imenovali: Kristijana Prosenjaka, Janka Brezovnika, Vlada Buhanca, Antona Jamška, Ota Krefta in Maksa Zavrtnika.

V komisijo za popis drobnega inventarja in orodja so imenovali: Pavel Izak, Franc Kušej in Janez Oder.

V komisijo za popis denarnih sredstev so imenovali: Anica Goltnik, Miloš Juvan in Marjana Breznik.

V komisijo za popis osnovnih sredstev in investicij v teku so imenovali: Karel Dobovčnik, Janko Pavlič, Dušan Prazni, Mirko Babošek in Janko Brezovnik.

— v komisijo za popis nedokončane proizvodnje in gotovih izdelkov so imenovali: Cveto Petek, Branko Ravnjak in Milan Hribnik.

Delegati delavskega sveta so potrdili predlog programa reševanja stanovanjskih vprašanj za obdobje 1981–1985 in ga dali v razpravo.

Na seji so obravnavali poročilo razpisne komisije o imenovanju vodje komercialnega sektorja. Za ta dela je izbran Simo Cvijič za mandatsno dobo 4 let z veljavnostjo od 1. oktobra 1981 dalje.

V nadaljevanju so obravnavali samoupravni sporazum o skupnih osnovah in merilih za delitev sredstev za osebne dohodke in dela sklada skupne porabe, katerega

obrazložitev je podal vodja splošnega sektorja Stanko Potočnik.

Vodja temeljne organizacije Janez Mori je delegate obvestil o tem, da je potrebno pristopiti k izvajanju aktivnosti za sprejem plana in sprejem sklepa o pristopu k izdelavi gospodarskega načrta za leto 1982, kar je tudi določeno v postopku na nivoju delovne organizacije za sestavo letnega načrta. Predlog letnega načrta je potrebno izdelati do meseca novembra.

Na seji so tudi sprejeli sklep, da v temeljni organizaciji imenujejo 20 inštruktorjev za izvajanje praktičnega pouka učencev usmerjenega izobraževanja, ker je s spremenjeno zakonodajo in sistemom šolanja določeno, da so temeljne organizacije dolžne zagotoviti pogoje za proizvodno prakso učencev.

Ob koncu seje so sprejeli še predlog samoupravnega sporazuma o ustanovitvi raziskovalne skupnosti ter ga posredovali v obravnavo delovnim skupinam.

D. M.

TOZD Jeklovlek

2. SEJA ODBORA SAMOUPRAVNE DELAVSKE KONTROLE

V petek, 2. oktobra, je predsednik odbora samoupravne delavske kontrole Marjan Stojan sklical drugo redno sejo. Odbor je najprej pregledal izvrševanje sklepov prve konstituantne seje in ugotovil, da izvrševanje ne poteka zadovoljivo. Odbor je opozoril na izvrševanje predvsem tistih sklepov, ki zadevajo nekatere službe v okviru delovnih skupnosti in izhajajo iz samoupravnega sporazuma o združitvi.

Obenem je odbor predlagal, da izvršilni organi pri delavskem svetu Železarni na svojih sejah obravnavajo sklepe in najbolj aktualna vprašanja izvršilnih organov TOZD, ki so pomembna za poslovanje celotne Železarnice.

Glede na sklepe prejšnje seje je odbor ugotovil, da je število zaposlenih delavcev in skupnih ur manjše od planiranih za leto 1981 in da se je dvignila produktivnost, ki nima spodbudne stimulacije.

Odbor je glede na sklepe odbora samoupravne delavske kontrole Železarnice z dne 15. septembra ugotovil, da so podatki, katere je pripravil oddelk za študij dela in za nagrajevanje, v primerjavi z letom 1980 problematični in nerealni. Kritično so ocenili podatek, da so se v letu 1981 povečale nadure in ure za manjkajoče za 20 %, pri tem pa niso upoštevali, da je število zaposlenih manjše, povečala pa se je tudi odsotnost delavcev in dvignila produktivnost.

Na seji je bilo ugotovljeno, da je kritično izpostavljen sistem razporejanja dohodka in delitev na osebne dohodke, ki ni spodbuden za nagrajevanje po delu in rezultatih dela.

V nadaljevanju se je odbor obravnaval poročilo asistenta za delovne naprave in vodja proizvodnje. Ugotovljeno je bilo, da je zaradi povečanih zastojev padla proizvodnja na najbolj produktivnih agregatih. Glede na to je odbor opozoril na upoštevanje predpisov, zlasti glede izvajanja določil o splošnih ukrepih pri delu z dvigali, ker je vzdrževanje na žerjavih skrajno slabo in kritično. Sklenili so, da se uvede posebna knjiga in da se preventivni pregledi izvajajo po predpisih.

Odbor je glede vzdrževanja menil, da je organiziranost vzdrževanja slaba, predvsem delovna disciplina in učinkovitost dela.

Ugotovili so, da je pisanje ur in zastojev pomanjkljivo in na nizki strokovni ravni, poleg tega pa kvari redni izračun norm in učinkovitost dela.

Glede osebnega dohodka v mesecu avgustu je odbor ugotovil, da je bil kljub 5 % povešanju vrednosti delovnih nalog za 820,00 din nižji. Menili

so, da nagrajevanje ni spodbudno za rast produktivnosti. Odgovora na to vprašanje TOZD še ni dobila, kar kaže na neodgovoren odnos in ravnanje poslovnega odbora.

Med drugim je odbor sklenil, da se opozori strokovno komisijo in poslovodni odbor na ogrevanje hale, ki je že nekaj let odprto vprašanje in neposredno vpliva na bolezensko odsotnost in boljše počutje delavcev — zlasti žensk.

Odbor je ugotovil, da je naložba za ogrevanje hale v letu 1981 izpadla, ne da bi strokovna komisija dala ustrezno pojasnilo.

Glede poslovanja kantine pa je odbor opozoril na disciplino in red pri delitvi malice, ki ga kvari nekatere delavci zunanjih TOZD.

Odbor je obravnaval tudi pregled prijav izjemnih dogodkov in ugotovil, da so najbolj aktualni zastoji, ki zaradi slabega vzdrževanja povzročajo izpad proizvodnje in s tem materialno škodo.

Na osnovi tega je bilo ugotovljeno, da prijavljanje izjemnega dogodka ne poteka dovolj odgovorno.

Ob sklepu se je odbor obravnaval problematiko kadrovske službe in ugotovil, da se skrb za delovnega človeka in humanizacije dela postavlja v ospredje kot prioriteto vprašanje investicijske politike in družbene nadgradnje.

V. I.

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD VZDRŽEVANJE

Na peti seji izvršnega odbora OOS TOZD Vzdrževanje, ki je bila 24. septembra, so se seznanili z gradivom in pripravami na tretjo konferenco Zveze sindikatov, z evidentiranjem delegatov za samoupravne interesne skupnosti in izvršni odbor OOS, s metodologijo delovnih nalog in odgovorili na razna vprašanja.

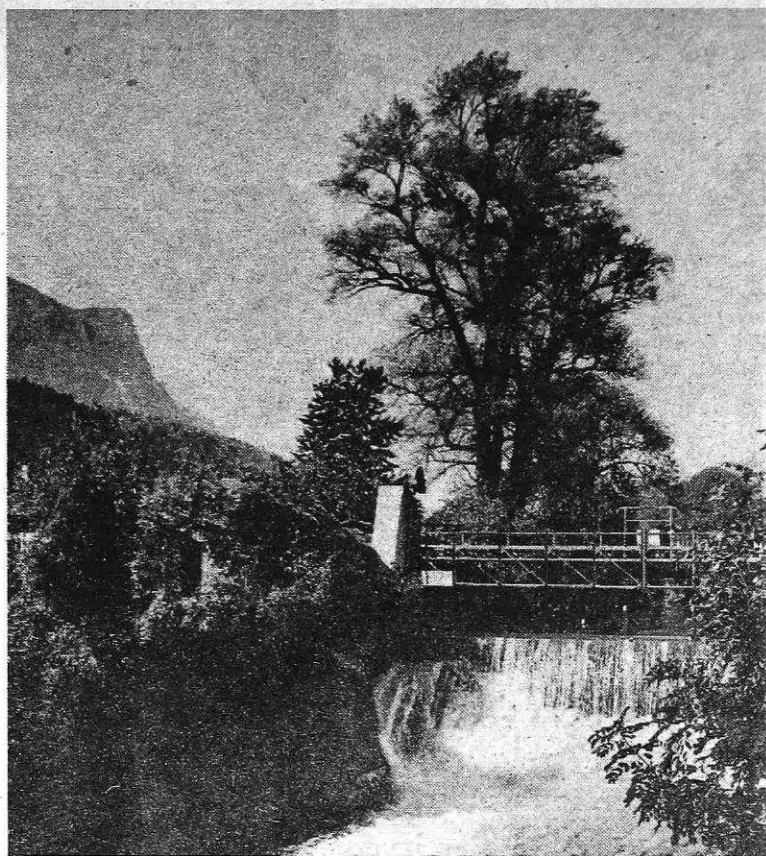
Na gradivo, ki ga je pripravil koordinacijski odbor pri skupščini občine Jesenice, za tretjo konferenco Zveze sindikatov ni bilo bistvenih pripomb, zahtevali pa so, da se koordinacijskemu odboru posredujejo naslednja stališča:

— zaradi nujnega nadurnega dela ob sobotah in nedeljah, katerega odklonitev bi pomenila za delavca hujšo kršitev delovne dolžnosti, delavci ne prejemajo otroškega dodatka, kar presega cenzus, prikrajšani pa so tudi pri dodeljevanju stipendij;

— intenzivno je potrebno izboljšati pogoje dela, kar bi povečalo produktivnost, zmanjšalo bolezensko odsotnost, fluktuacijo in nesreče pri delu, vendar je to zaradi vsesplošne stabilizacije skoraj onemogočeno;

— težko je v splošno zadovoljstvo vsem delavcem urediti prehrano na delu, vendar bi morali bolj prisluhniti željam delavcev o kvaliteti prehrane.

Imenovali so koordinacijski odbor, ki bo izdelal predlog možnih delegatov za samoupravne interesne skupnosti. Predloge bodo pregledali in po potrebi korigirali vodje SDS.

Jez na Stari Savi (Foto I. Kučina)

TOZD Remontne delavnice

3. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

V torek, 13. oktobra, je predsednik odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Remontne delavnice Mitja Kersnik sklical tretjo redno sejo. Poleg članov odbora so se seje udeležili vodja TOZD, računovodja in vodje obratov.

Po obravnavi tehničnega poročila TOZD za mesec avgust je odbor posebej naročil, da vodja TOZD in obratovodje redno spremljajo stroške in sproti ukrepanja.

Na osnovi prednostne liste, ki jo je sprejel delavski svet na 18. seji 31. marca, je odbor odločil pozicije iz sredstev investicijskega vzdrževanja in amortizacijske zamenjave za leto 1981.

Člani odbora so soglašali s predlogom, da se strožnica v vrednosti 680.000 din za žerjavni oddelk nabavi iz združenih sredstev amortizacijskih zamenjav za leto 1981. Seznanjeni so bili s prigorovom vodstva obrata SRD in odločili, da se naloga šteje 6 iz programa varčevalnih in drugih ukrepov za boljše gospodarjenje v devetih mesecih leta 1981 spremeni tako, da je vodja žerjavnega oddelka odgovoren za to, da zagotovi na planiranih periodičnih pregledih prisotnost žerjavnih ključavničarjev, oziroma delovodja in asistenta, če gre za preglede take vrste.

Na predlog odbora za uveljavljanje zakona o združenem delu je odbor odobril plačilo nadur zadolženim za izdelavo osnutka pravilnika o delitvi sredstev za osebne dohodke.

Obravnavali so problematiko nadurnega dela in odločili, da se v mesecu oktobru in novembru lahko opravi po obratih skupaj 4640 nadur, kolikor je planirano z letnim proizvodnim načrtom.

Nadurno delo za vodje dela mora vsakokrat odrediti vodja oddelka oziroma vodja obrata.

Na predlog oddelka za zaščito industrijske lastnine je odbor imenoval strokovno komisijo v sestavi: Franc Brelih, Jože Pezdirmik, Janez Paletič in Stane Mencinger z nalogo, da oceni primernost izvedbe inovacijskega predloga št. 2475.

ZK

Železarski globus

VELIKA BRITANIJA

Po britanskih podatkih je devet držav največjih uvoznikov železove rude uvozilo v letu 1980 skupno 282,8 milij. ton te železarske surovine, kar je za 19,5 milij. ton manj kot v letu 1979. Največjo količino je uvozila Japonska, in sicer 47,3 %, sledijo pa ji Zvezna republika Nemčija 17,6 %, ZDA 9,0 %, Belgija-Luksemburg 7,8 %, Francija 6,6 %, Italija 6,0 %, Velika Britanija 3,0 % in Nizozemska 2,7 %. Največji dobavitelj železove rude v te države je bila Latinska Amerika s 26,1 % ter Afrika in Severna Amerika s po 13,7 % vsaka. Japonska je uvozila 47,1 % iz Avstralije, 28,5 % iz Latinske Amerike in 15,4 % iz Azije, medtem ko so ZDA uvozile 69,1 % iz Severne Amerike in 24,4 % iz Latinske Amerike. Med zahodnoevropskimi državami uvažajo Zvezna republika Nemčija, Italija in Nizozemska največji del železove rude iz Latinske Amerike, Francija iz Afrike, Velika Britanija iz Severne Amerike, Belgija-Luksemburg pa iz ostalih držav Zahodne Evrope.

Prva nova 80-tonska ponev, ki so jo izdelali v TOZD Strojne delavnice — konstrukcijski obrat (Foto S. Kokalj)

TOZD Livarna

6. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Na šesti seji odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Livarna, katero je sklical predsednik Leon RŽEK 15. oktobra, so člani poleg pregleda sklepov prejšnje seje razpravljali o planskih nalogah za mesec oktober, obravnavali predlog potrebnega nadurnega dela v mesecu oktobru ter ponovno obravnavali predlog tehnične izboljšave avtorja Antona Torkarja.

Od sklepov je še vedno nerešen problem skladiščenja peska. Ker je način skladiščenja peska na haldi že zastarel, tak pesek ne more ustrezati potrebam livarjev pri njihovem normalnem delu. Delna bi bila rešitev betonske plošče v prostoru livarne.

Člani odbora so potrdili plan za mesec oktober, in sicer: 150 ton v jeklolivarni, plan kovino livarne je 3 tone, plan zunanjim naročnikom pa 60 ton. Seznanjeni so bili, da so obveznosti do zunanjih naročnikov

v septembru precej v zaostanku (približno 40 ton), zato so zadolžili vodstvo livarne, da organizira proizvodnjo tako, da bodo planske naloge realizirane. Nadalje so potrdili predlog potrebnega nadurnega dela za mesec oktober s pripombo, da se nadurno delo koristi realno in s pogojem, da bodo dosežene zadane planske naloge.

Člani odbora so potrdili prijavo tehnične izboljšave št. 2588 avtorja Antona Torkarja. Bili so soglasni, da se avtorja nagradi po izračunih, oziroma veljavnih predpisih.

D. M.

O DEJAVNOSTI DRUŽINE POČITNIŠKE ZVEZE PRI OO ZSMS KS ŽIROVNICA

Ker mladi radi potujejo, je konferenca OO ZSMS krajevnih skupnosti Žirovnica lansko leto na programsko-volilni konferenci sklenila organizirano zadovoljiti njihove želje. Tako je bila oživljena dejavnost sicer že leta 1979 ustanovljene družine počitniške zveze pri OO ZSMS KS Žirovnica. Da bi se njena dejavnost čim bolj približala hotelom mladih, so izvedli med člani FSJ anketo, ki je pokazala željo po skupnem letovanju in izletih v gore.

Za skupno letovanje smo izbrali Split. Na letovanje smo odšli 23. julija v Stobreč pri Splitu, kjer smo preživeli prjetnih osem dni dopusta. Četudi je bil to prvi poskus organizacije letovanja za večje število mladih iz naše krajevnih skupnosti, je bil za takšen dopust oziroma počitnice velik interes, saj nas je na morje odšlo kar 23 mladih. Letovanje je popolnoma uspelo in v povprečju zadovoljilo interese in pričakovanja sicer po starosti in strukturi zelo heterogene skupine.

12. september smo izpolnili še drugo točko plana. Odšli smo na Triglav. Tudi za ta izlet lahko napišemo, da je uspel, saj smo imeli in našli na njem vse, kar se od izleta v gore pričakuje. Kljub ne preveč intenzivni reklamni se je izleta udeležilo 16 mladih.

Kljub izpolnjenemu planu se je družina počitniške zveze lotila še ene akcije, ki smo ji hoteli že prej dati ustrezen poudarek pri OO ZSMS, vendar za to ob drugem delu nismo našli časa. Spoznavamo namreč, da mladi precej slabo poznajo preteklost naše krajevnih skupnosti, kljub temu, da je ta izredno bogata.

Velik izziv temu spoznanju je bila tudi akcija Turističnega društva Žirovnica pod geslom Po poti kulturne dediščine. Če nočemo v tej akciji ostati zgolj pri manifestativnosti, moramo spoznati temelje naše preteklosti, temelje naše kulturne dediščine. To velja zlasti za mlade, ki so premalo seznanjeni z bistvom pojma kulturne dediščine in kot taki do kulturne dediščine tudi ne morejo imeti aktivnega odnosa.

Da bi uspešno povečali zanimanje za našo preteklost, je družina počitniške zveze v soboto, 10. oktobra,

organizirala ogled zgodovinskih znamenitosti v krajevni skupnosti. Ogled je vodil arheolog Janez Metec. V okviru akcije smo se tudi zanimali za ohranjanje kulturne dediščine naših krajev moral v mladih vzbujati aktivnejši odnos do korenin našega življenja. Morda je bil koncert Andreja Šifrerja v dvorani na Breznici prejšnji dan vzrok, da se je ogleda udeležilo le deset mladih, povrh tega pa je bilo še slabo vreme. Kljub temu je akcija uspela, saj je vzbudila zanimanje in morda bi bilo sedaj primerno tovrstno dejavnost nadaljevati, kajti ogledati in spoznati smo le majhen del preteklosti.

Družina počitniške zveze ima za naslednje leto še večje ambicije, ki jih bo ob sedanjem elanu tudi lahko uresničila.

M. Z.

PRED KONFERENCO MDB »ŽELEZAR«

Člani stalne MDB Železar, sestavljene iz mladih delavcev Železarne, uspešno nadaljujejo z izvajanjem lokalnih delovnih akcij. V ponedeljek, 19. oktobra, so začeli z urejanjem okolice novega elektronsko-računalniškega centra. Načrtujejo, da bodo uspešno zaključili akcijo v treh dneh. Okolica bo bogatejša za več kot sto sadik in okrasnega zelenja. Istočasno bo lepo preurejena vsa okolica ter pospravljeno vse, kar kvari lep izgled novega centra.

Treba je poudariti, da so člani te brigade od 1. aprila do sedaj na lokalnih delovnih akcijah v Železarni in izven opravili več kot 4000 prostovoljnih ur. Na vseh akcijah je tekla tudi živahna interesna dejavnost od športne aktivnosti do raznih oblik izobraževanja.

Vsi ti rezultati bi bili veliko boljši in večji, če bi že na začetku leta planirali lokalne mladinske delovne akcije in v to vključili tudi potrebe TOZD, ker smo mnenja, da bi ta brigada lahko pomembno prispevala pri odstranjevanju motenj v samem procesu proizvodnje, ker bi po potrebi lahko vsokčila v proizvodni proces in s tem prispevala k normalnemu delu.

Omenili smo le nekaj stvari, o katerih bo razpravljala konferenca MDB Železar. Brigadirji bodo analizirali svojo dejavnost in na osnovi tega sprejeli program aktivnosti do konca leta in za prvo poletje naslednjega leta. V planu lokalnih delovnih akcij bomo morali dati prednost akcijam v delovnih organizacijah, predvsem takim, ki bodo dale konkretni prispevek k našim stabilizacijskim prizadevanjem.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

SEJA PREDSEDSTVA KONFERENCE MLADIH DELAVCEV PRI OK ZSMS

V ponedeljek, 12. oktobra, se je sestalo predsedstvo konference mladih delavcev pri OK ZSMS Jesenice. Od štirinajstih članov se je seje udeležilo sedem, dva pa sta bila

opravičeno odsotna.

Osnovna točka dnevnega reda je bila priprava na volilnoprogramsko sejo konference mladih delavcev, katera bo predvidoma v začetku novembra.

Delo članov predsedstva imajo porazdeljeno na posamezne OO ZSMS. Tako ima vsak »na skrb« oz. skrbni za kontakt z vsaj petimi OO ZSMS. Člani predsedstva so sprejeli sklep, da morajo do 26. oktobra narediti poročilo o svojem delu in o stanju v OO ZSMS. Ta poročila bodo osnova poročilu o delu konference mladih delavcev, obenem pa naj bi bile na podlagi izkušenj podane smernice za nadaljnje delo.

Člani predsedstva so obravnavali tudi predlog kluba samoupravljalcev, da bi se najboljšim mladim delavcem podelila posebna priznanja v občini. Predlog bo izdelalo predsedstvo KMD in predvidelo kriterije za dodelitev priznanja ter morebitna sredstva. Vendar nagrade ne bi smele biti materialnega, temveč bolj moralnega značaja.

Predsedstvo je sprejelo tudi sklep, da bo v mesecu novembru skupaj s klubom samoupravljalcev organiziralo razgovor o zaposlovanju in novem zakonu o delovnih razmerjih.

Seznani so se tudi z informacijo o problematiki zaposlovanja, ki je bila podana v zadnji številki Mladine.

SESTANEK Z MLADIMI ČLANI ZK V KS JAVORNIK-KOROŠKA BELA

Občinska konferenca zveze komunistov Jesenice je skupaj z občinsko konferenco zveze socialistične mladine Jesenice sklicala mlade komuniste v krajevni skupnosti Javornik-Koroška Bela. Vabilu se je odzvalo 15 mladih komunistov. Pogovarjali so se predvsem o neaktivnosti osnovne organizacije ZSMS in o kadrovskih težavah pri sestavi vodstva osnovne organizacije. Dogovorili so se, da bodo še v tem mesecu pripravili predlog za novo vodstvo osnovne organizacije mladih v krajevni skupnosti Javornik-Koroška Bela.

Ob zaključku seje so sprejeli tudi sklep, da se morajo člani v primeru neudeležbe seje opravičiti na dan seje najkasneje do 12. ure.

OBISK V OO ZSMS GRADIS JESENICE

V torek, 13. oktobra, je osnovno organizacijo ZSMS GIP Gradis obiskala delegacija medobčinskega sveta ZSMS za Gorenjsko. Ta obisk je predlagala OK ZSMS Jesenice, in sicer iz dveh razlogov. Mladinska organizacija v Gradisu je med najbolj aktivnimi v konferenci mladih delavcev, obenem pa se srečuje z nešteto problemi, kot so fluktuacija delavcev, terensko delo, ne najboljše osebni dohodki itd.

V OO ZSMS je kar 240 mladih, ki so organizirani v aktivih, predsedniki aktivov na terenu pa so člani predsedstva. Prav sedaj je stanje tako, da je aktiv na Jesenicah najmanjši, ker je tukaj najmanj gradbišč, več pa jih je v Kranju in na Žirovskem vrhu. OO ZSMS se vključuje v koordinacijski svet ZSMS DO Gradis.

Predsednik OO ZSMS je poročal o delu OO ZSMS. Čeprav program ni bil v celoti realiziran, lahko rečemo, da v aktivnosti prednjačijo pred sodnimi TOZD (npr.: Gradbincec), delo pa ovirajo tudi pogoji dela.

SPREJELI SMO PROGRAM OO ZSMS V OŠ PREŽIHOV VORANC ZA ŠOLSKO LETO 1981-82

Konec meseca septembra smo se na dan pionirjev zbrali mladinci in mladinke osmih razredov osnovne šole Prežihov Voranc Jesenice na mladinski konferenci, kjer smo sprejeli obsežen program dela v šolskem letu 1981/82. Najprej smo izvolili delovno predsedstvo in se seznani s programom dela, ki obsega:

— Delovna vzgoja: osmošolci se bomo udeležili delovnih akcij, ki smo jih prevzeli pri Vatrostalni TOZD Jesenice, z namenom, da si prislužimo denar za zaključni izlet; izvedba jesenske papirne akcije in urejanje okolice šole, po potrebi pa tudi šole same.

— Kulturna vzgoja: Obiskovali bomo gledališke predstave (šolska skupnost je vzela deset abonmajev, udeleževali se jih bomo zainteresirani učenci s svojim učiteljem slovenskega jezika). Ogledali si bomo primerne kinopredstave. Redno bomo obiskovali pevske vaje in koncerte glasbene mladine. Skušali bomo izvesti koncerte pevcev zabavne glabe na naši šoli.

O delovanju mladine na naši šoli bomo poročali v šolskem radiu Golica, radiu Triglav, šolskem glasilu Samorastnik in glasilu Železar. Organizirali bomo plesni tečaj, ob

zaključku tega pa plesno tekmovanje. Sproti bomo urejali stenčar. Organizirali bomo predavanja enkrat mesečno za osmošolce z različno temo: od poklicne pa do zdravstvene in spolne vzgoje.

— Športna dejavnost: Organizirali bomo sejem rabljene zimske športne opreme v oktobru in poletni sejem v mesecu aprilu. Ogledali si bomo smučarsko prireditev za svetovni pokal v Kranjski gori. Izvedli bomo šolsko tekmovanje v badmintonu in namiznem tenisu.

— Samoupravljanje in politična vzgoja na šoli: Udeležili se bomo predavanj v okviru ZSMS. Mesečno bomo pregledali učni uspeh po posameznih razredih. Sprejeli smo sklep, da bodo ob koncu šolskega leta odličniki dobili zlate značke, zlate plakete pa tisti učenci, ki so bili odlični vseh osem let.

Program je obsežen in le z marljivim delom vseh mladih bomo pod vodstvom mentorice OO ZSMS Romane Kranjc in predsednika Sama Seršena uspeli.

Povzeto iz sklepov prve mladinske konference OO ZSMS onovne šole Prežihov Voranc Jesenice.

Petra Smrekar, 8. c.
OŠ Prežihov Voranc

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje ...

Tito

PREDNOSTI MANJŠIH ZAKLONIŠČ SO OČITNE

Znana švicarska zaklonišča kot SONNENBERG (ta sprejme 21.000 ljudi), STEIN (ta sprejme 5.000 ljudi) in URANIA (ta sprejme 10.000 ljudi), poleg norveške železniške postaje GRÖNLAND v OSLO (ta sprejme 3.000 ljudi) in švedska zaklonišča KLARAGATEN (ta sprejme 15.000 ljudi), KATARINA BERGET (ta sprejme 20.000 ljudi) in zaklonišča KARLSKRONA (ta sprejme 5.000 ljudi). Ta in nemška zaklonišča, zgrajena v metrojih v mestih ESSNU in HAMBURGU, predstavljajo najnovejšo tehnično pridobitev z nujno vgrajeno infrastrukturo. So pa ta zaklonišča zgrajena predvsem dvonamensko. Takšna zaklonišča s tolikšno zmogljivostjo lahko mirne vesti primerjamo z večnadstropnimi poslovnimi stavbami ali pa celo z velikimi hoteli C-kategorije. Gradnja takšnih zaklonišč pogojuje, da so zgrajena na lahko dostopnih krajih in da jih je mogoče naseliti v najkrajšem času. Torej morajo biti zagotovljene hitre prometne zveze in dostopi do njih.

Kot primer naj navedemo švicarsko zaklonišče SONNENBERG v bližini LUZERNA z zmogljivostjo 21.000 ljudi. Samo zaklonišče je sedemnadstropni objekt, vgrajen v gorski masiv in pogojuje zaščito celo pred jedrsko eksplozijo. Po švicarskih podatkih je potrebno 61 ur, da namestijo in opremijo 21.000 postelj. Štiri velika vhodna vrata, težka vsaka po 350 ton je mogoče zapreti v 6 urah. Sami prebivalci LUZERNA pa se naselijo v zaklonišče SONNENBERG v rekordnih 120 minutah.

Velika zaklonišča zahtevajo drage naprave in še dražje vzdrževanje. Da bi zagotovili prebivalcem nemoteno življenje (poleg zagotovljenih bivalno-spalnih prostorov), je potrebno še zagotoviti vrsto drugih prostorov kot:

- kuhinje za pripravo hrane
- prostori (jedilnice) za razdeljevanje hrane
- ambulate za manjše kirurške posege
- radijska postaja za interno in zunanjo povezavo
- sanitarije
- klima naprave za centralno klimatizacijo
- lasten vir električne energije
- lasten vodovod
- mrtvašnica
- sistem za hlajenje tehnične vode
- filtrirno-ventilacijske naprave
- naprava za regeneracijo izrabljenega zraka
- skladišče rezervne hrane
- skladišče rezervnih strojih in elektroinstalacijskih delov
- skladišče rezervnega goriva za pogon dizelskih električnih agregatov (rezervoarji)

— sistem odvajanja izpušnih plinov strojnih naprav — opremljen mora biti s protitrdarnimi ventili.

Za upravljanje, popravilo oziroma servisiranje je potrebna posebna ekipa strokovnjakov z ustreznimi delavnicami za popravilo. Ambulanta služba zahteva tudi ustrezno usposobljeno medicinsko ekipo.

Nujno potrebni so tudi prometniki oziroma usmerjevalci ljudi, ki v najkrajšem času ob naseljevanju usmerijo ljudi v določene prostore. Pretok ljudi in čimprejšnja namestitvev ljudi v zaklonišče je pomemben dejavnik celotne zaščite zaklonišča. Zamujanje bi imelo usodne posledice, saj zaklonišče ne bi bilo ob času hermetično zaprto.

Za nemoteno življenje v takšnem zaklonišču je nujno potrebna ekipa za vzdrževanje reda in varnosti, kajti desetisočglava množica, ki živi v zaklonišču dalj časa, živi pod psihičnim pritiskom. Nered in nedisciplina bi v kratkem povzročila množično histerijo.

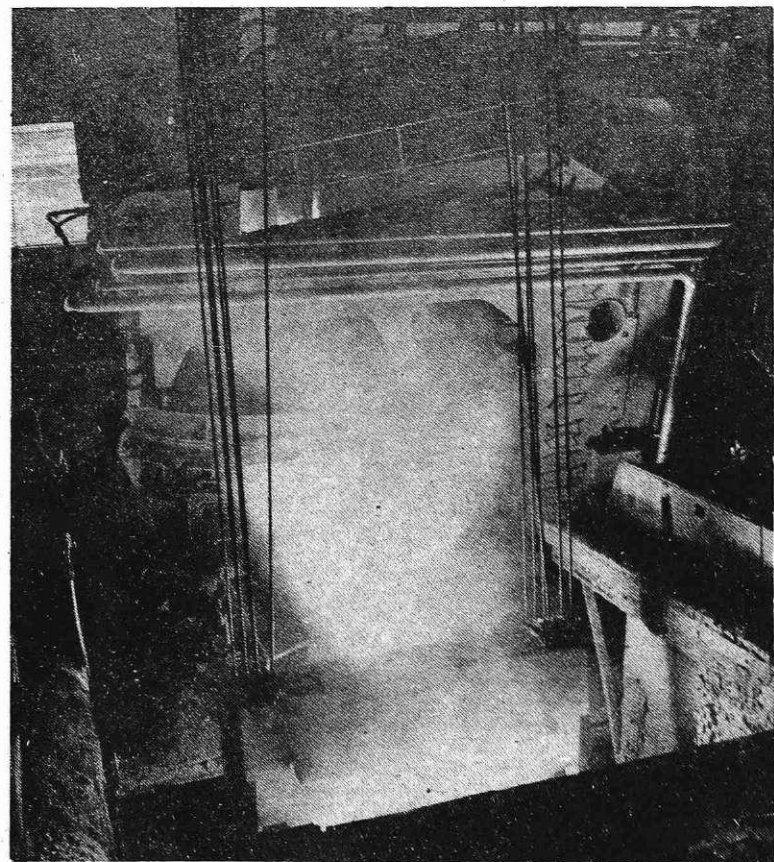
Gradnja manjših zaklonišč na pohodu

Zahtevnost vzdrževanja, finančna vlaganja v gradnjo zaklonišč z večjo kapaciteto zahtevajo ogromna investicijska sredstva, ki pa jih včasih lahko dosežemo le s polovičnim uspehom.

V čedalje bolj razdeljenem svetu na visoko in srednje razvite ostaja bolj oprijemljiva gradnja manjših zaklonišč, ki imajo številne prednosti. Torej:

- manjše zaklonišče ne potrebuje dragih in tehnično kompliciranih naprav
- pogon filtrirno-ventilacijskih naprav usmerimo v ročni pogon

Nadaljevanje

Prehod na Lectromelt električni peči
(Foto I. Kučina)

PREGLED SESTANKOV SDS

Današnjemu pregledu dodajamo tudi pregled sestankov SDS, ki zaradi pomanjkanja prostora ni bil objavljen že v prejšnji številki Železaria.

• Poprejšnja obravnava na SDS je potrebna pred odločanjem z osebnim izjavljanjem in ob vseh važnejših vprašanjih, o katerih odloča delavski svet Železarn.

• Gradivo o predmetu obravnave mora biti objavljeno v Železariju, na oglasnih deskah – ali pa na drug način, če ni objavljeno v Železariju.

• Delavski sveti TOZD in delovnih skupnosti nato povzamejo razpravo, vskladijo stališča in predlog posredujejo delavskemu svetu Železarn, kjer delegati (potrebna

• Šele tako določen predlog gre v odločanje z osebnim izjavljanjem v temeljne organizacije.

• Seveda statut Železarn, poleg že omenjenega, navaja tudi primere, v katerih je potrebno izvesti poprejšnjo obravnavo in še nekatere druge podrobnosti.

SDS priprava Fe-legur (TOZD JEKLARNA) k predlogu sprememb samoupravnega sporazuma o združitvi TOZD- v DO ŽJ in statuta ŽJ – potrebno jih je sprejeti zaradi reorganizacije

ocena delovne uspešnosti tudi naprej ostane ista. Pod razno SDS opozarja, da jim v modelni mizarni precejšnje nevedčnosti povzroča prah in čistoča in zato želijo (oziroma zahtevajo), da

SDS Adjustaža bluming 2, 3 in 4 (TOZD BLUMING ŠTEKEL) k prikazanim ocenam delovnih uspešnosti niso imele pripomb.

cepljenja proti gripi, velik poudarek na sestankih pa je bil dan še zlasti uvozno-izvozni situaciji Železarne. Da bi izpolnili planirani izvoz in tako zagotovili potrebne devize za uvoz repro-

SDS žebljarna 1 (TOZD ŽEBLJARNA) je evidentirala
možne kandidate za volitve v prihodnjem letu.

REZULTATNI PREGLEDANJE REZULTATNI PREGLEDANJE

SDS delavnica elektroenergije (TOZD ENERGETIKA) se je na sestanku seznanila z akcijo cepljenja proti gripi ter s sklepi samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij, ki se nanašajo na TOZD Energetika.

Minuli teden smo iz šestih temeljnih organizacij in dveh delovnih skupnosti prejeli zapisnike petnajstih samoupravnih

V prejšnji številki Železarja zaradi slabo čitljive tretje ko-
pije zapisnika sestanka SDS lužlnica + priprava vloška 2
nismo v celoti povzeli. Vendar pa smo medtem preieli fotoko-

V TOZD ŽEBLJARNA je vodja proizvodnje seznanil člane SDS **žebljarna 1** s potrebo po uvajanju dela na proste sobote. Poudaril je nui o izpolnjevanju planiranih izvoznih obvezno-

Delavcem v TOZD VRATNI PODBOJI je bilo na skupnem sestanku pojasnjeno, da je zaradi pomanjkanja naročil postal dvoizmensko obratovanje v tej temelni organizaciji nemogoče.

ON. TEJNĀŃI FELITON : TEJNĀŃI F

SDS RTA 2 (TOZD REMONTNE DELAVNICE) se je seznanila s samopopravnim sporazumom o delitvi osebnih dohodkov ter z devetdesetimi poročilom o izvajanju varčevalnih in drugih ukrepov, ki naj bi prispevali k boljšemu gospodarjenju. V zvezi z njimi vprašuje, zakaj se ne prične z izvajanjem del za ureditev prostorov za potrebe jeseniškega dela RTA.

V TOZD DRUŽBENA PREHRANA so SDS vodstvo TOZD, restavracija ŽJ, samski domovi ter kantine in kuhinje evidentirale možne delegate za skupščinske volitve leta

odločitev potrdil delavski svet TOZD). SDS restavracija Z je
menila, da se bodo pri žigosanju kartic (tudi ura je na zelo
oddaljenem mestu) pokazale določene pomanjkljivosti in v

SDS prodaja (DELOVNA SKUPNOST ZA KOMERCI-
ALNE IN FINANČNE ZADEVE) se je sestala »z namenom,
da se razčistijo nejasnosti glede uvedbe kontrolne ure, delovne-

voem pa zaradi razkoševanja dela dela vsakega delavca 10 €, s čima njegovega upoštevanja sklepov posameznih delovnih skupin. Po obširni razpravi, v kateri sta sodelovala tudi strokovni delavec, ki operativno dela na uvažanju registriranih ur in sekre-

Nekoliko pozno smo prejeli tudi zapisnik SDS **oddelek za ekonomske analize in planiranje** (DELOVNA SKUPNOST ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE). Sestanek je

dosegli zgornjo mejo, ugotavlja pa tudi, »da gibanje OD v Zeleni zarni Jesenice zaostaja za ostalimi članicami SOZD, ki so že dosegle letošnjo planirano višino« ter da »zaostajamo tudi z

Center za proučevanje samoupravljanja
in informiranje — Božidar Lakota

Figure 1. The change of the average value of the relative residual concentration of the pesticide after spraying.

Svetovna poraba nafte se je leta 1980 v primerjavi s pred-

Količina pridobljene nafte je v tem obdobju padla skoraj v enakem obsegu kot poraba. S 3.066 milijarde ton je bila za slabih 4 % nižja kot v letu 1979 in to največ na Bližnjem

Zanesljive svetovne rezerve nafte in zemeljskega plina se leta 1980 niso bistveno povečale. Z 88,4 milijardami ton so bile pri nafti za okoli 1 % večje in z okoli 75.000 milijardami kub. m

Iz spodnjih šestih razpredelnic so razvidne pridobljene količine, poraba in zaloge nafte in zemeljskega plina za posamezna področja desetih najvažnejših dežel sveta.

6. **ZELEZAR**

spremembra 1980

Dežele, ki so bile največji porabniki nafte:

1980	sprememba	vrstni red
------	-----------	------------

1980	sprememba	vrstni red
------	-----------	------------

Dežele, ki so imele največje zaloge nafte:

1980	sprememba	vrstni red
------	-----------	------------

100-443887-100

V DEVETIH MESECIH 80.681 TON MANJ, KOT SMO PLANIRALI

V obdobju januar-september 1981 smo dosegli v Železnari pri skupni proizvodnji v odnosu na gospodarski načrt in operativni program naslednje rezultate:

Mesec	Načrt, ton	Program, ton	Izpolnitev, ton	%	%
Januar	129.223	128.023	115.004	89,0	89,8
Februar	123.842	121.992	117.176	94,6	96,0
Marec	135.448	129.038	124.007	91,5	96,1
April	126.418	120.028	114.867	90,9	95,7
Maj	126.078	126.948	121.558	96,4	95,8
Junij	131.268	128.368	126.206	96,1	98,3
Julij	130.753	128.853	118.951	91,0	92,3
Avgust	114.938	108.438	109.291	95,1	100,8
September	132.688	128.008	122.951	92,7	96,1
Skupaj:	1.150.696	1.119.696	1.070.015	93,0	95,6

Pri izpolnjevanju gospodarskega načrta in operativnega programa gotove proizvodnje je bila situacija naslednja:

Mesec	Načrt, ton	Program, ton	Izpolnitev, ton	%	%
Januar	36.250	35.075	31.124	85,9	88,7
Februar	35.370	33.880	32.145	90,9	94,9
Marec	37.695	33.565	34.318	91,0	102,2
April	33.620	33.000	31.317	93,1	94,9
Maj	34.435	33.735	34.524	100,3	102,3
Junij	36.740	35.210	34.868	94,9	99,0
Julij	36.140	34.210	33.755	93,4	98,7
Avgust	35.585	34.005	34.957	98,2	102,8
September	37.060	36.275	36.388	98,2	100,3
Skupaj:	322.895	308.955	303.390	94,0	98,2

Če ne upoštevamo meseca avgusta, ko zaradi montaže odpravevalne naprave ni obratovala elektro jeklarna, je bil pri skupni proizvodnji najslabši mesec januar in najboljši junij, za njim pa maj. To se tudi pokriva z dobavo polproizvodov iz tujih virov, saj smo jih dobili v januarju samo 4.033 ton, v maju in juniju pa vsak mesec več kot 10.000 ton. V juliju in avgustu je bila dobava polproizvodov iz tujih virov zaradi priprave na montažo odpravevalne naprave še večja.

Pri gotovi proizvodnji je bil tudi januar najslabši letošnji mesec, medtem ko sta bila najboljša avgust in posebej še september. Takšen proizvodni rezultat v zadnjih dveh mesecih je bilo, kljub nižji proizvodnji elektro jeklarni, mogoče doseči zaradi zadostne nabave polproizvodov iz tujih virov, pravočasne priprave nekaterih elektro kvalitet in izredno uspešne obratovalne kampanje potisne peči in dobrega poteka valjanja na valjarskem ogradju štekel.

TOZD PLAVŽ

V obeh plavžih so v obdobju januar-september kljub slabemu stanju ognjestalne obzidave na plavžu št. 1 presegli predvideno količino izdelanega grodja za 5,6 %. K temu je pripomogla tudi dobra ruda z visoko vsebnostjo železa. Rezultat bi bil lahko še boljši, če ne bi bilo v avgustu na obeh pečeh zaradi čiščenja plinovoda po 17.50 ur obratovalnega zastoja. Specifična poraba koksja je bila na plavžu št. 2 nižja, kot je bila načrtovana, medtem ko je bila na plavžu št. 1 zaradi prej navedenega vzroka precej višja.

TOZD JEKLARNA

V TOZD Jeklarna so v devetih mesecih letošnjega leta izpolnili gospodarski načrt samo z 91,2 %, in sicer martinarna z 90,6 % in elektro jeklarna z 92,4 %. Noben mesec niso dosegli načrtovane količine surovega jekla. Težave so imele zaradi velike odstopnosti in velike fluktuacije delavcev, zato so občasno obratovali le s štirimi SM pečmi. To pa so nekajkrat povzročale tudi izredne okvare na nekaterih pečeh. Poleg tega včasih niso dobili dovolj grodja iz tujih virov, kar je povzročilo nižjo proizvodnjo in tudi probleme pri izpolnjevanju predpisanega kvaliteta asortimenta.

V elektro jeklarni je bila najnižja proizvodnja v februarju, ko je bilo 44 ur zastoja zaradi redukcije električne energije. V ostalih mesecih je bila višja in, če izvzamemo avgust, se je najbolj približala gospodarskemu načrtu v marcu z 98,1 %. V aprilu je bil, zaradi obveznih del pri vgraditvi vodohlapenih panelov, za 63 ur podaljšan letni remont Lectromelt električne peči, poleg tega je tudi redni remont ASEA peči trajal v tem mesecu 14 ur več kot normalno. Kot je bilo že omenjeno, je bilo v avgustu zaradi montaže odpravevalne naprave izdelanega samo 2.273 ton elektro jekla. Ostali vzroki nižje proizvodnje so bili predvsem odpisi nekalitne proizvodnje in razni zastoji.

Na napravi za kontinuirno vlijanje je bilo odlito v prvih devetih mesecih 31.064 ton ali 85,6 % načrtovane količine gredic. Najvišja proizvodnja je bila dosežena v februarju, in sicer 4.852 ton, medtem ko je bila v ostalih mesecih nižja. Glavni vzrok je bil v tem, da martinarna in elektro jeklarna iz raznih razlogov nista uspeli izdelati zadostne količine jekla, primernega za odlitje na tej napravi.

TOZD LIVARNA

Livarna je v obdobju januar-september dosegla z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo 102,0 %, medtem ko je tujim naročnikom odpremila 438,4 tone raznih jeklenih odlitkov.

TOZD VALJARNA BLUMING-SHEKEL

Ta valjarna je imela v obdobju devetih mesecev precej različnih težav, ki so imele za posledico, da je dosegla pri skupni proizvodnji 85,6 % gospodarskega načrta in 96,6 % znižanega operativnega programa. Operativni program je bil vsak mesec znižan, ker ni bilo v gospodarskem načrtu predvidenega uslužnostnega prevajanja slabov, v marcu in aprilu pa še dodatno zaradi glavnega remonta globinske peči št. 1 in Lectromelt električne peči v jeklarni ter v avgustu zaradi montaže odpravevalne naprave v elektro jeklarni in s tem manjše količine izdelanega jekla.

Zaradi prenizke proizvodnje v TOZD Jeklarna je bila na razpolago premajhna količina vročih blokov za zakladanje v globinske peči in so se

zato povečali zastoji pri čakanju na potrebno temperaturo. Razen tega smo imeli občasno za normalno obratovanje potisne peči na razpolago premajhne količine slabov iz tujih virov. Bilo je tudi nekaj težav zaradi okvar, predvsem na valjarskem ogradju štekel in na liniji rezanja trakov. Potisna peč je določeno obdobje obratovala vsak mesec.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Kljub nekaterim daljšim zastojem na valjarskem ogradju Jumping in na ogrevni peči za blume ter občasnim povečanim mehanskim in elektro zastojem je tej valjarni uspelo doseči v obdobju januar-september načrtovano skupno proizvodnjo 98,8 %. Zaradi pomanjkanja polproizvoda v septembru en dan sploh ni obratovala. Zaradi povečanih lastnih potreb po valjani žici in zaradi premajhnih dobav iz tujih virov je bil znižani operativni program gotove proizvodnje dosežen 114,1 %.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

V tej valjarni je bila v gospodarskem načrtu predvidena v aprilu izvedba glavnega letnega remonta. Ker remont ni bil izveden, je bil ustrezno povečan operativni program in v obdobju januar-september dosežen 101,9 %. Občasno so imeli nekaj težav s polproizvodom, okvarami na krožni ogrevni peči za slabe, z neustreznim proizvodnim programom, zastoji na valjarski progi in zaradi razkladanja slabov, dobavljenih iz železarne Smederevo.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

Glavni vzrok za nižjo skupno in gotovo proizvodnjo, kot je bilo načrtovano, so bile do vključno maja premajhne dobave polproizvoda iz tujih virov. Razen tega je bil v januarju in februarju v okviri transformator valjarskega ogradjia Sendzimir, kar je povzročilo zmanjšanje njegove največje obratovalne hitrosti s 600 na 400 m/minuto. V tem obdobju se je tudi nekoliko znižala poprečna debelina izvaljenih trakov. Od meseca junija naprej, ko je bilo polproizvoda dovolj, je ta temeljna organizacija mesečne gospodarske načrte skupne in gotove proizvodnje dosegla.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

Ta temeljna organizacija je dosegla v obdobju januar-september gospodarski načrt skupne proizvodnje 100,5 %. Imeli so nekaj občasnih težav s polproizvodom in del trakov, dobavljenih iz tujih virov, je bil ožji, kot normalno, kar je tudi vplivalo na zmanjšanje proizvodnje.

TOZD ŽIČARNA

Žičarna je za devet mesecev z gospodarskim načrtom predvideno skupno proizvodnjo dosegla 103,7 %. Zaradi premajhnih dobav vlečene žice iz tujih virov za potrebe žbljarne so morali izdelati več žice za domače potrebe, kot je predvideval gospodarski načrt. Zato je bil operativni program gotove proizvodnje v preteklih šestih mesecih postavljen nižje in dosežen 112,5 %. Občasno je bilo nekaj težav z dobavo kvalitetnejšega polproizvoda, predvsem patentirane žice.

TOZD PROFILARNA

V TOZD so imeli nekaj težav s polproizvodom in razdrobljenostjo programa, vendar je dosegla v obdobju devetih mesecev načrtovano skupno proizvodnjo s 103,4 % in gotovo s 100,9 %.

TOZD VRATNI PODBOJI

V mesecu februarju je pričela ta temeljna organizacija obratovati na dve izmeni in je tudi količina iz-

delanih podbojev ustrezno višja. Načrtovana skupna proizvodnja je bila dosežena 100,1 %. V septembru so imeli težave z naročili.

TOZD JEKLOVLEK

V obdobju januar-september so v TOZD Jeklovlek kljub nekaterim težavam s polproizvodom izpolnili gospodarski načrt skupne proizvodnje s 102,0 %. Zelo uspešen je bil marec z najvišjo letos izdelano količino, in sicer 1.974 ton.

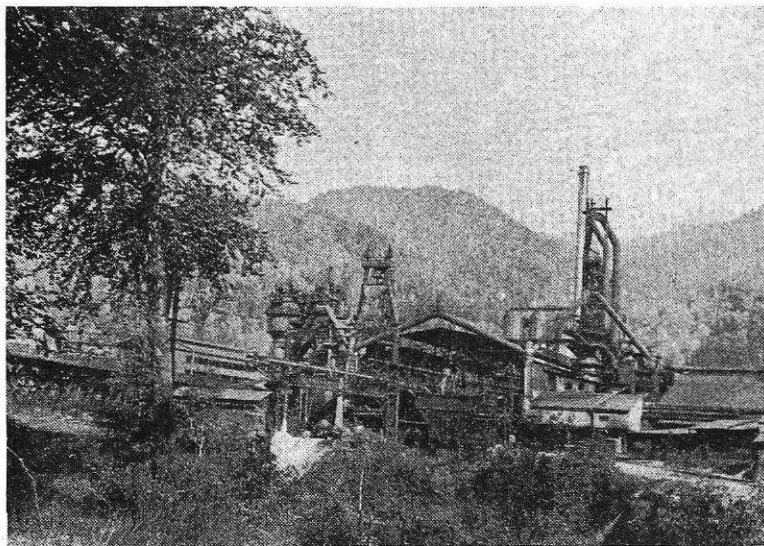
TOZD ELEKTRODE

V TOZD so skupni gospodarski načrt dosegli le 86,7 %. Največji izpad proizvodnje je bil pri oplačnih elektrodah in taljenem prašku. Pri oplačnih elektrodah je bil glavni vzrok v okvari na strojih Curto in oplačevalnih linijah, medtem ko so bile v juniju težave pri preskrbi z vodnim steklom. Pri izdelavi taljenega praška so bili problemi zaradi večkratnih okvar na talilni peči.

TOZD ŽEBLJARNA

Kljub občasnim težavam s polproizvodom - žico, so v TOZD Žeb-larna devetmesečni gospodarski načrt skupne proizvodnje presegli za 1,1 %.

Avugst Karba

Pogled na naša plavža (Foto S. Kokač)

IZVRŠITEV DRUŽBENEGA PLANA IN PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME JANUAR — SEPTEMBER

TOZD	SKUPNA PROIZVODNJA					GOTOVA PROIZVODNJA					ODPREMA	
	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 4/2	% 4/3	Družbeni plan	Program	Izvršitev	% 9/7	% 9/8	za prodaju	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
PLAVŽ	119.800	119.800	126.527,1	105,6	105,6	—	—	—	—	—	—	
JEKLARNA	356.400	353.550	325.107,2	91,2	92,0	—	—	—	—	—	—	
— SM	232.500	233.100	210.643,9	90,6	90,4	—	—	—	—	—	—	
— EL	123.900	120.450	114.463,3	92,4	95,0	—	—	—	—	—	—	
— ASEA	55.300	53.200	50.952,5	92,1	95,8	—	—	—	—	—	—	
— LM	67.100	65.100	61.651,5	91,9	94,7	—	—	—	—	—	—	
— BBC	1.500	2.150	1.859,3	124,0	86,5	—	—	—	—	—	—	
LIVARNA	1.346	1.346	1.372,9	102,0	102,0	525	525	438,4	83,5	83,5	438,4	
— jeklo	1.320	1.320	1.338,6	101,4	101,4	525	525	436,8	83,2	83,2	436,8	
— kovino	26	26	34,3	131,9	131,9	—	—	1,6	—	—	1,6	
VALJ. BLUMING-STEKEL	340.100	308.950	291.195,5	85,6	94,3	64.780	61.920	62.605,9	96,6	101,1	62.782,5	
— bluming	160.700	154.590	149.550,0	93,1	96,7	3.780	4.520	4.733,4	125,2	104,7	4.881,6	
— stekel razrez.	138.180	129.960	119.012,2	86,1	91,6	36.380	33.000	35.339,6	97,1	107,1	35.126,6	
— stekel razr. storitve	16.600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
— termična obdelava	24.620	24.400	22.633,3	91,9	92,8	24.620	24.400	22.532,9	91,5	92,4	22.774,3	
VALJ. ŽICE IN PROFILOV	82.830	83.110	81.851,7	98,8	98,5	22.880	13.370	17.398,8	76,0	130,1	17.038,2	
— valj. žice	82.830	83.110	81.850,2	98,8	98,5	22.880	13.370	17.398,8	76,0	130,1	17.038,2	
— valj. žice storitve	—	—	1,5	—	—	—	—	—	—	—	—	
VALJ. DEB. PLOČEVINE	54.900	57.800	55.924,2	101,9	96,8	54.100	56.900	54.652,3	101,0	96,1	54.643,9	
— valj. deb. ploč.	54.900	57.800	55.924,2	101,9	96,8	—	—	—	—	—	—	
— valj. deb. ploč. storit.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
HLAD. VALJ. BELA	71.240	71.240	62.801,2	88,2	88,2	70.640	70.640	60.991,9	86,3	86,3	61.405,4	
— hl. valj. Bela	71.240	71.240	61.404,7	86,2	86,2	—	—	—	—	—	—	
— hl. valj. Bela storitve	—	—	1.396,5	—	—	—	—	—	—	—	—	
HLAD. VALJ. JESENICE	22.400	22.400	22.509,1	100,5	100,5	20.300	20.300	20.106,1	99,0	99,0	20.192,1	
— hl. valj. Jesenice	22.400	22.400	22.062,3	98,5	98,5	—	—	—	—	—	—	
— hl. valj. Jes. storitve	—	—	446,8	—	—	—	—	—	—	—	—	
ŽIČARNA	40.500	40.500	41.988,2	103,7	103,7	31.260	27.520	29.744,9	95,2	108,1	29.906,7	
PROFILARNA	14.980	14.980	15.495,5	103,4	103,4	11.850	11.890	11.958,3	100,9	100,6	11.927,6	
— HOP	13.460	13.500	12.872,0	95,6	95,4	11.760	11.800	11.286,9	96,0	95,7	11.256,2	
— HOP storitve	—	—	1.320,6	—	—	—	—	—	—	—	—	
— ronđele	—	—	286,4	—	—	—	—	318,9	—	—	318,9	
— ronđele storitve	300	310	32,5	10,8	10,5	—	—	—	—	—	—	
— diski storitve	770	720	519,5	67,5	72,2	—	—	—	—	—	—	
— deli za cest. ograjo	450	450	464,5	103,2	103,2	90	90	352,5	391,7	391,7	352,5	
SKLADIŠČE 38	1.500	1.500	145,1	9,7	9,7	1.500	1.500	145,1	9,7	9,7	145,1	
VRATNI PODBOJI	1.540	1.510	1.541,2	100,1	102,1	1.540	1.510	1.540,2	100,0	102,0	1.468,3	
JEKLOVLEK	16.360	16.360	16.682,2	102,0	102,0	16.280	16.280	16.515,0	101,4	101,4	16.815,2	
ELEKTRODE	18.260	18.110	18.242,6	99,9	100,7	16.460	16.310	16.392,5	99,6	100,5	16.097,0	
— elektr. + varil. žica	15.060	15.060	13.053,9	86,7	86,7	15.000	15.000	13.026,3	86,8	86,8	12.744,1	
— varil. žica storitve	—	—	7,4	—	—	—	—	—	—	—	—	
— varil. prašek	710	610	464,6	65,4	76,2	710	610	459,2	64,7	75,3	445,8	
— suha elektr. masa	750	700	878,4	117,1	125,5	750	700	878,4	117,1	125,5	878,4	
— ognjevdzdržni mat.	1.740	1.740	3.838,3	220,6	220,6	—	—	2.028,6	—	—	2.028,7	
ŽEBLJARNA	8.540	8.540	8.631,9	101,1	101,1	8.530	8.540	8.626,6	101,1	101,0	8.560,8	
ŽELEZARNA	1.150.696	1.119.696	1.070.015,6	93,0	95,6	320.645	307.205	301.116,0	93,9	98,0	301.421,2	
ELEKTRODE ZAGREB	—	—	—	—	—	2.250	1.750	2.274,4	101,1	130,0	2.274,4	
SKUPAJ	—	—	—	—	—	322.895	308.955	303.309,4	94,0	98,2	303.695,6	

V ZAOSTRENH POGOJIH GOSPODARJENJA DOSEGLI DOBRE POSLOVNE REZULTATE

(Nadaljevanje s 1. strani)

realizacijo, ki po naši oceni ne bo dosegla. Doseženi poslovni rezultati so na videz ugodni, niso pa na ravni pričakovani, ker je zatajila kakovost planiranih naročil (prodaja) in pa izpad asortimenta zaradi polproizvoda, predvsem avtomatskih jekel legiranih s svincom.

V devetih mesecih smo dosegli navzlic nekaterim objektivnim težavam pomembne delovne uspehe, ko smo z višjo produktivnostjo dela nadomestili visoko odsotnost in pomanjkanje delavcev. Pomemben rezultat smo dosegli pri znižanju proizvodnih stroškov, predvsem na izplenu, ki je za 1,8 % boljši od planiranega in na predelavi. Izplen je boljši, ker smo z dodatno predelavo slabše kvalitete polproizvoda znižali izmeček in reklamacije. Gibanje proizvodnje je potekalo v planiranih mejah, medtem ko je odstopala po asortimentu, zlasti pri luščenih jeklih. Luščena jekla so povezana z ustreznimi naročili, ki so izpadla v profilih nad 30 mm z likvidacijo valjarne profilov. Proizvodnja luščenih jekel smo delno nadomestili z večjo proizvodnjo brušenih jekel.

V devetih mesecih smo plan skupne proizvodnje dosegli takole:

	ton	%
vlečeno jeklo	13.687,3	102,1
luščeno jeklo	128,1	33,7
brušeno jeklo	1.239,3	120,3
topl. obd. jeklo	1.627,3	105,7
Skupaj:	16.682,1	102

Od tega smo odpremili kupcem:

	ton
vlečeno jeklo	13.924,4
luščeno jeklo	141,4
brušeno jeklo	1.272,6
topl. obd. jeklo	1.528,1
Skupaj:	16.868,6

Od tega smo 1.000 ton izvozili na Poljsko in s tem izpolnili naše izvozne obveznosti. Razen lastne proizvodnje smo izvršili 610 ton tujih in domačih storitev. Od tega 429 ton žarenja za železarno Štore in 104 tone peskanja profilov za TOZD Profilarne naše železarnice in Elim Jesenice. Na potek proizvodnje je v največji meri vplivala negotovost pri dobavi polproizvoda, kar še danes negativno vpliva na izpolnjevanje plana in naših obveznosti do kupcev. Najbolj negativen kazalec so zastojki po naročilih, ki v količini okrog 11.000 ton predstavljajo skoraj 50 % letne proizvodnje. Zaradi teh objektivnih težav je tudi manjša proizvodnja in rast produktivnosti.

Preskrba s polproizvodom iz železarn Štore in Ravne ni bila zadovoljiva in predstavlja komaj 50 % realizacije glede na srednjeročni plan za letošnje leto. Mislimo, da je preskrba s polproizvodom pomembno vprašanje naših odnosov v okviru SOZD in naše nadaljnje investicijske politike in razvoja in še posebno v sedanjih zaostrenih pogojih gospodarjenja.

Poleg preskrbe s polproizvodom je bilo v devetih mesecih najbolj izpostavljeno vprašanje vzdrževanja in zastojev, kar vpliva na čas obratovanja in na učinkovitost gospodarjenja. Največ zastojev beležimo na ključnih proizvodnih kapacitetah, kot so: BK in Schumag linija za vlečenje, brusilni stroji in žerjavi. Na prvem mestu so zastoji zaradi mehanskih okvar, sledijo zastoji zaradi pomanjkanja polproizvoda in delavcev. Največ zastojev je na BK liniji, ki je povezana z linijo Koch za

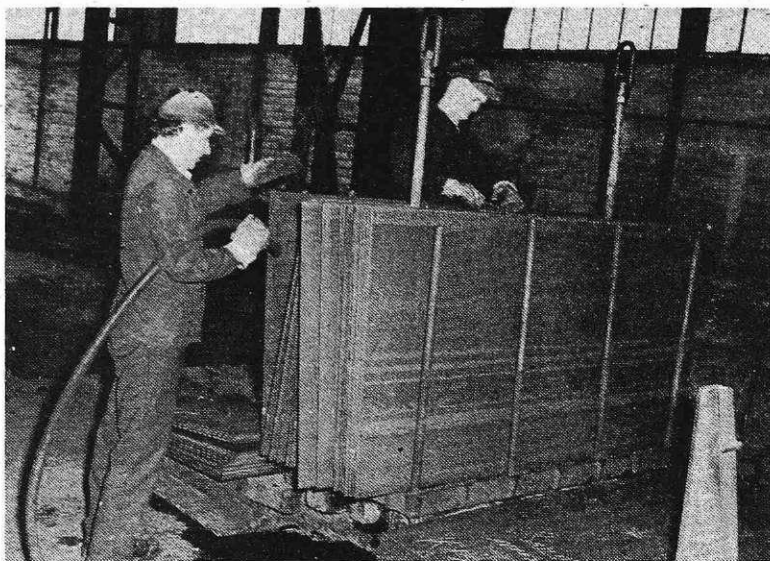
razrez kolobarjev in s peskarskim strojem. Peskarski stroj je zaradi dotrajanosti in slabega vzdrževanja v tako kritičnem stanju, da se lahko ustavi proizvodnja vlečenih jekel.

V zvezi s tem je tudi povezano vprašanje obnavljanja starih kapacitet z ustrežno zamenjavo, predvsem pa z dobrim in preventivnim vzdrževanjem. Ugotavljamo, da je zanemarljivo obnavljanje kapacitet, predvsem v TOZD predelave, da bi dosegli višjo stopnjo kvaliteten izdelkov in prodaje na trgu.

Zanimiv je tudi podatek, ki kaže na gibanje proizvodnje, izračunane na obračunsko težo. Če primerjamo dejansko proizvodnjo z obračunsko težo, ugotovimo realnejši odnos glede na dimenzijski asortiment proizvodnje. Ta podatek kaže na preobremenitev z naročili v drobnih dimenzijah, zlasti pri vlečenih jeklih na Schumag liniji.

V devetih mesecih se je proizvodnja na dejansko težo (bruto) in obračunsko težo gibala takole:

	Dejanska teža	Obračunska teža
Vlačilnica (vsi stroji)	17.351,1 ton	17.724,7 ton
Luščilnica (1 stroj)	175,9 ton	113,5 ton

Sušenje pločevine v lužilnici na Javorniku (Foto S. Kokalj)

Železarski globus

EGS

V železarski industriji Evropske gospodarske skupnosti (brez Grčije) se tudi letos nadaljuje zmanjševanje števila zaposlenih. V obdobju april 1980 - april 1981 se je število zmanjšalo za 73.000, od tega daleč največ v Veliki Britaniji - 43.000, Franciji 15.000, Zvezni republiki Nemčiji 8.000, državah Beneluxa 6.000, medtem ko v Italiji ni bilo bistvenega znižanja. V obdobju april 1978 - april 1981 je dosegla ta številka celo 124.000 in v Veliki Britaniji 71.000.

ČEŠKOSLOVAŠKA

Železarna Vitkovice je dobavila v Sovjetsko zvezo dve valjarni debele pločevine za kateri menijo, da sta glede na proizvodno zmogljivost med največjimi na svetu. Prva je dobavljena železarna Azovstal in lahko letno izvalja dva milij. ton pločevine široke od 3600 mm, medtem ko druga v železarni Lenin v Čdanovu, ki bo lahko dosegla pri

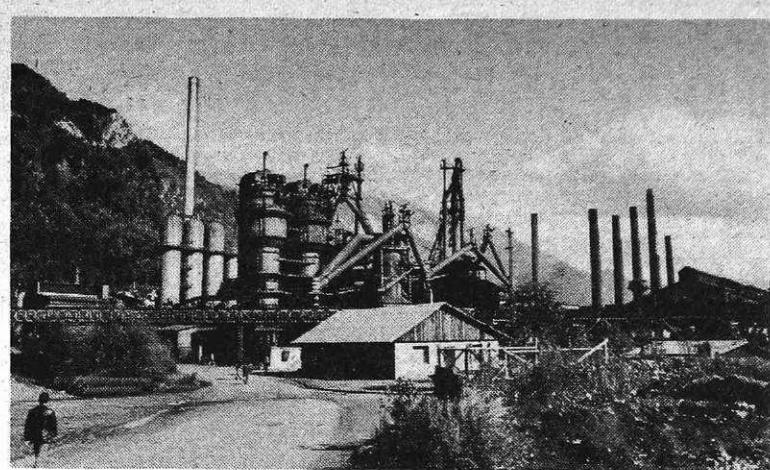
Brusilnica (vsi stroji)

4.625,9 ton	6.093,1 ton
Adjustaža (rav. stroji)	
12.919,4 ton	16.203,6 ton

Na osnovi teh podatkov lahko realno ocenimo gibanje proizvodnje in naročil glede na dimenzijski asortiment, ki kaže, da ni ustreznega nadomestila in dodatka v višji prodajni ceni. Razen teh podatkov je pomembna kvaliteta izdelkov in obratovanje kontrolne linije Förster, ki kaže, da je bilo pregledano 4.041 ton vseh vrst izdelkov ali 25 % skupne proizvodnje. Od skupne proizvodnje je bilo na žarilni peči 12.185 ton toplotno obdelanih jekel v različnih tehnoloških operacijah ali 75 % skupne proizvodnje.

Poslovni rezultati, ki smo jih dosegli v devetih mesecih, so spodbuden kazalec stabilizacijskih prizadevanj, zlasti vseh subjektivnih dejavnikov, da bi zavirali inflacijska gibanja in hitreje odpravili nesorazmerja in dosegli gospodarsko trdnost. Za nadaljnji napredek v tem pogledu pa bo potrebno dosledno uresničiti dohodkovne odnose in v okviru tega nagrajevanje po delu in rezultatih dela.

BE

Pa pravijo, da na Jesenicah ni čistega ozračja (Foto I. Kučina)

PONOVNO ENOIZMENSKO OBRATOVANJE V TOZD VRATNI PODBOJI

(Nadaljevanje s 1. strani)

trditvami primerjamo nekatere statistične podatke, objavljene v raznih sredstvih informiranja.

Jugoslovansko tržišče porabi letno približno 3.000.000 podbojev, naš letni načrt pa znaša 120.000 podbojev, kar je le 4 % potreb tržišča, zato kljub upadanju družbene gradnje, po teh podatkih to še vedno ni vzrok za zmanjšano povpraševanje po naših izdelkih. Še posebno ne moremo razumeti hitrega padca povpraševanja, saj je cena kovinskega podboja nižja od lesenega in je že zato privlačnejši za potrošnike. Tudi vgrajevanje naših podbojev je cenejše.

Resnica pri vsem tem je, da lesna industrija čvrsto obvladuje tržišče s svojimi lesenimi podboji zaradi uspešne prodajne mreže in uporabe najmodernejših metod prodaje. Naš prodajni sektor pa je organiziran predvsem za prodajo proizvodov črne metalurgije, kjer je povpraševanje večje, kot so naše zmogljivosti.

Ko smo v naši TOZD sprejemali razne stabilizacijske ukrepe, smo vedno tudi opozarjali, da nam najbolj zvišuje stroške slabo izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti proizvodne linije. Pri sprejemanju stabilizacijskih ukrepov v delovni organizaciji pa smo zapisali, da moramo preiti na kvalitetnejši program in izdelovati proizvode, ki imajo višjo stopnjo predelave. Prav takšen proizvod pa je tudi kovinski podboj in prav zato bi morali temu proizvodu posvetiti več pozornosti.

S ponovnim enoizmenjskim obratovanjem smo tudi porušili kadrovo politiko, za katero smo se zavzeli tako v okviru delovne organizacije in občine, namreč, da bomo dajali poudarek zaposlovanju žensk in invalidov.

Kot vidimo, je enoizmenjska proizvodnja povzročila vrsto problemov, poudariti pa moramo, da ti problemi niso novi, ampak se vlečejo že od samega začetka ustanovitve TOZD. Vsekakor bi bila uskladitev teh problemov in nesoglasij velik prispevek k stabilizaciji v naši delovni organizaciji. Skrajni čas je, da tudi mi v trenutku, ko se vsa naša družba z zvezo komunistov na čelu zavzema za prehod ob besedičenju na konkretno reševanje problemov in zagotovimo delavcem delo in socialno varnost.

Tako ob ponovnem prehodu na enoizmenjsko obratovanje razmišljamo vodstvo TOZD, mi pa pogledamo nekoliko nazaj, ker podatki in zapisi dejansko kažejo, da nismo naredili vsega, da bi bolje prodajali naše vratne podboje.

Ponovni prehod temeljne organizacije združenega dela Vratni podboji na enoizmenjsko obratovanje je prav gotovo v precejšnji meri pogojen tudi z neučinkovitostjo naše prodajne službe, ki v teh letih ni naredila vsega tistega, kar je bilo dogovorjeno. V tem obdobju so bili namreč številni razširjeni problemi s sestanki v zvezi s prodajo vratnih podbojev z zelo konkretnimi zaključki, nič koliko pobud pa so v tem času dali tudi samoupravni organi in vodja TOZD. Na enem od takih problemskih posvetov, februarja 1979, je bilo poudarjeno, da mora biti prodaja vratnih podbojev na domačem trgu zelo agresivna, prešturana in fleksibilna. Zato je trajna naloga proučevanje trga in druge aktivnosti vseh faktorjev v železarni in izven nje, da se dosežejo optimalni rezultati prodaje. V zvezi z vsem tem so bile zelo konkretno opredeljene tudi naloge in določeni nosilci le-teh, pa najbrž nikdar do sledi nismo analizirali in ugotovili, ali so vestno in odgovorno opravili svoje zadolžitve. Običajno smo se izgovarjali na konkurenco in se preprosto izgovarjali, da vratni podboji ne gredo v promet. Celo brez poglobljenih analiz in ocen, predvsem pa preverjanje tega, ali smo naredili vse, za kar smo se dogovorili, da bi prodrali na tržišče, smo večkrat upali celo poudarjati zgrešenost tovrstne proizvodnje.

Res je, da je predvsem gradnja stanovanj zadnja leta precej nihala, še posebno družbenih, nasprotno pa so zasebne gradnje močno presegle načrtovane okvire, predvsem v lanskem letu. Letos pa so, na primer, gradbena podjetja v prvem polletju sezidala kar 57 % stanovanj več kot v enakem obdobju lani. To navajamo samo kot ilustracijo, da se ne bi smeli zadovoljevati z »na pamet« izrečenimi ocenami, temveč samo in izključno s poglobljenimi tržnimi ocenami ob mnogo večjih naporih, kot smo jih vlagali doslej.

Delavci TOZD so ponovni prehod na enoizmenjsko obratovanje, in to že drugič v dveh letih, sicer sprejeli z razumevanjem, čeprav jih je 16 moralo na delo v druge temeljne organizacije. Nedvomno vse to ne vpliva preveč dobro na delovno vlogo, še predvsem pa ne na počutje delavcev, najmanj pa na delovni ritem v TOZD. Najbrž je bil to v tem trenutku resnično najboljši izhod, ki pa bi moral hkrati razgrniti tudi vzroke, zakaj nismo naredili vsega, da to do tega ne bi prišlo, ali vsaj z bolj argumentiranimi dokazi in analizami dokazali, da vratnih podbojev na tržišču resnično ne potrebujemo.

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČ

JAPONSKA AVTOMOBILSKA INDUSTRIJA

V letošnjem avgustu je bil med največjo ameriško avtomobilsko družbo General Motors in dvema japonskima proizvajalcema avtomobilov Isuzu in Suzuki podpisan sporazum o določenem sodelovanju na področju tehničnega razvoja in marketinga. Dogodek je vzbudil pozornost v svetu, precej prahu je vzdignil tudi na Japonskem. Medtem ko se zahodnoevropske avtomobilске družbe že nekaj časa z združevanjem pripravljajo na hudo konkurenco v osemdesetih letih, tega ni videti na Japonskem, ki je za ZDA druga največja izdelovalka avtomobilov na svetu. Japonsko avtomobilsko industrijo predstavlja danes enajst podjetij in to je po mnenju samih družb, kakor tudi inozemskih opazovalcev, preveč. Zato je bila prej omenjena pogodba med dvema japonskima podjetjema in ameriškim General Motors še toliko bolj senzacionalna.

V razpredelnici je izražena v milijonih vozil japonska avtomobilska proizvodnja in izvoz v letu 1980 po posameznih proizvajalcih. Vodilni družbi sta Toyota in Nissan s približno polovico izdelanih avtomobilov na Japonskem. Poleg tega je firma Toyota za General Motorsom drugi največji izdelovalec avtomobilov na svetu. Toyota pripada grupaciji Mitsui, ki je za Mitsubishi druga največja japonska družba industrijskih podjetij in izdeluje vse vrste avtomobilov. Izjema so avtomobili s prostornino pod 1000 kub. cm in zato je nekoliko ob strani pri sedanjih konjunkturi prodaje majhnih avtomobilov z motorji z

znamka	Proizvodnja			Izvoz		
	osebna vozila	ostala vozila	skupaj	osebna vozila	ostala vozila	skupaj
Toyota	2,30	0,99	3,29	1,15	0,64	1,79
Nissan	1,94	0,70	2,64	1,04	0,42	1,47
Toyoy Kogyo	0,74	0,38	1,12	0,50	0,20	0,70
Mitsubishi	0,66	0,45	1,10	0,36	0,21	0,57
Honda	0,85	0,11	0,96	0,65	0,01	0,66
Isuzu	0,11	0,37	0,47	0,04	0,23	0,27
Suzuki	0,09	0,38	0,47	0,02	0,08	0,10
Daihatsu	0,16	0,28	0,43	0,06	0,08	0,14
Fuji	0,20	0,22	0,43	0,13	0,11	0,24
Hino	—	0,07	0,07	—	0,03	0,03
Nissan Diesel	—	0,05	0,05	—	0,02	0,02
Skupaj	7,04	4,00	11,04	3,95	2,02	5,97

dvema valjema in prostornino do 550 kub. cm. Teh avtomobilov ne prodajajo samo kot osebne, temveč tudi kot dostavne in kombije. Zelo priljubljeni niso samo na Japonskem, temveč tudi na celotnem azijskem prostoru.

Že od lanskega poletja dalje je vzbudila firma Toyota pozornost tiska in svetovnih krogov, ker je imela v vidu sodelovanje z ameriškim Fordom. Vendar je v zadnjem času zanimanje za to splahnelo. Ta družba je udeležena tudi pri dveh drugih japonskih izdelovalcih avtomobilov. Prvi je Daihatsu, ki je specializiran za izdelavo majhnih avtomobilov

pod 1000 kub. cm in zato dobro dopolnjuje proizvodni program Toyote. Druga je firma Hino, ki je vodilna pri izdelavi japonskih težkih tovornjakov.

Drugi največji japonski izdelovalec je firma Nissan, ki izdeluje svoje avtomobile v inozemstvu pod imenom »Datsun«. Glede na način izdelave je ta družba brez dvoma najbolj »mednarodna«. Med drugim ima v Mehiki in Avstraliji velike tovarne. V ZDA gradi veliko tovarno tovornjakov, ki bo pričela obratovati poleti leta 1983. V Veliki Britaniji resno proučuje možnost za gradnjo tovarne osebnih avtomobilov, v Italiji sodeluje s tovarno Alfa Romeo in v Španiji je udeležena pri Motor Iberica. Največ pozornosti pa je vzbudil sporazum z zahodno-nemškimi Volkswagnom, na osnovi katerega bo Nissan na Japonskem izdeloval enega izmed njegovih modelov. Realizacija tega sporazuma sicer še ne bo takojšnja, vendar kaže voljo japonske družbe za mednarodno sodelovanje. Na Japonskem spada Nissan v grupacijo Fuji in ima svoj kapital tudi v družbi Fuji Heavy Industries, katere dejavnost odpadke preko 80 % na avtomobile in je tudi važen dobavitelj posameznih delov za Nissan.

Najbolj neodvisna med pomembnimi japonskimi avtomobilskimi družbami je brez dvoma Honda. Kot največja izdelovalka motornih koles na svetu je sorazmerno pozno pričela z izdelavo avtomobilov, ko sta že v veliki meri zavzeli japonsko tržišče družbi Toyota in Nissan. Danes doseže Honda 60 % svoje prodaje z avtomobili in 30 % z motornimi kolesi. V gradnji ima avtomobilsko tovarno v zvezni državi Ohio v ZDA, kjer že izdelujejo motorna kolesa. Letos bo ta tovarna prvič izdelala več kot milijon avtomobilov.

SEJE ZBOROV SKUPŠČINE OBČINE, ZBOR ZDRUŽENEGA DELA O VALORIZACIJI PROGRAMOV SIS DRUŽBENIH DEJAVNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

S tem dokumentom se republiška skupnost za ceste in skupščina občine Jesenice obvezujeta, da se bodo navedene naloge izvajale etapno, in sicer prva etapa zajema rekonstrukcijo magistralne ceste Mlake-Jesenice in odpravo črtnih točk na Jesenicah (obvoznica carinarnica-spominski park in železniški most pri TVD Partizan) v skupni vrednosti naložbe 185.722.520 dinarjev. Ta etapa se bo financirala s sredstvi republiške skupnosti za ceste v sklopu investicijskega programa prve faze gradnje predora skozi Karavanke.

S tem dogovorom oba podpisnika tudi opredeljujeta, da se bo druga etapa (izgradnja polovične avtoceste predor-Hrušica-Zirovnica) izvedla v naslednjem planskem obdobju 1986-1990 s tem, da bodo investicijska predela za to izvedena v sedanjem srednjeročnem obdobju, in sicer izdelava vseh potrebnih projektov, izvedba odkupov in pridobitev zemljišč.

Poleg določil, ki jih vsebuje ta dogovor, skupščina občine Jesenice zahteva od republiške skupnosti za ceste tudi, da se manjkajoči nasipni material na platoju predora nadomesti s predvidenimi viški zemeljskih mas na trasi polovične avtoceste. Tako naj bi se dela na avtocesti dejansko pričela že v tem srednjeročnem obdobju, kar zagotavlja skrajšanje graditve avtoceste v naslednjem srednjeročnem obdobju.

O DELU TEMELJNEGA SODIŠČA V KRANJU - ENOTE NA JESENICAH V LETU 1979 - 1980

Poročilo v uvodu navaja, da je občinsko sodišče na Jesenicah v letu 1979 nadaljevalo svoje delo kot enota temeljnega sodišča v Kranju. S to preobrazbo, ki je bila povezana z obsežnimi notranjimi organizacijskimi spremembami se v bistvu ni menjalo delo sodišča. Najpomembnejša sprememba je ta, da je enota prevzela v delo od prejšnjega okrožnega sodišča zadeve z območja enote, ki jih je do tedaj kot pristojno reševalo okrožno sodišče v Kranju, razen zadev kazenske preiskave in mladoletniškega sojenja, kar oboje obenem še z zadevami gospodarskega značaja rešuje enota na sedežu temeljnega sodišča, to je v Kranju. S tem je bil dosežen gamen pravosodne preobrazbe, da se sojenje v zadevah iz pristojnih rednih sodišč čim bolj približa občanom.

S tem se je obseg dela jeseniške enote bistveno povečal. Poleg lastnih nerezanih zadev in nerezanih zadev okrožnega sodišča, ki so prišle v pristojnost enote na Jesenicah iz leta 1978, so v letu 1979 v obravnavi prejeli še 6.362 zadev, od katerih jim je 31. decembra 1979 ostalo nerezanih 600 zadev. Poleg nerezanih zadev v letu 1979 so v letu 1980 prejeli še 7.543 novih zadev tako, da so skupaj imeli v delu 8.143 zadev. Od tega so jih rešili 7.452, nerezanih pa je ostalo

OBVESTILO

Pripravljalni odbor za izvedbo VI. srečanja starejših aktivistov obvešča, da bo srečanje v soboto, 24. oktobra, ob 19. uri v telovadnici osnovne šole Karavanških kurirjev NOB na Koroški Beli.

Pripravljalni odbor

691 zadev, ki so jih prenesli v letošnje leto.

Struktura kazenskih zadev v letu 1979 kaže, da je bilo obtoženih največ kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje (skupno 89 primerov), od teh največ tatvin (32 primerov), velikih tatvin (pet primerov), izredno visoko število pa je bilo nezakonitih vpletov (28 primerov). Obravnavali so tudi 12 kaznivih dejanj goljufije, pojavila pa se je tudi nova oblika kaznivega dejanja, to je izdaje nekritičnega čeka (šest primerov). Posebno v času poročanja, navajajo v poročilu, ugotavljajo neverjetno visoko število kaznivih dejanj ponarejanja listin (61 primerov), predvsem potnih listov. Na tretjem mestu so kazniva dejanja zoper varnost javnega prometa (46 primerov).

Tudi v letu 1980 je bila zastopnost posameznih kaznivih dejanj podobna letu poprej. Zoper družbeno in zasebno premoženje je bilo 89 kaznivih dejanj, od teh 42 primerov tatvin in 14 primerov velikih tatvin. Nasilni vpletitvi sta bili dve, primerov nekritičnih čekov je bilo sedem, sledijo kazniva dejanja zoper varnost javnega prometa (78 primerov), kar v primerjavi z letom poprej pomeni znaten porast, zmanjšalo pa se je število ponarejanja javnih listin (40 primerov).

V porastu so kazniva dejanja, ki se preganjajo na zasebno tožbo (razžalitev, opravljanje, obrekovanje, lahke telesne poškodbe), ki jih je bilo v letu 1979 skupno 46, v lanskem letu pa že 76. V upadanju so kazniva dejanja nedovoljenega razpolaganja s stanovanji (prodaja stanovanj oziroma stanovanjske pravice - v letu 1979 trije primeri, leto kasneje dva primera).

Bistveno se je povečal obseg pravnih zadev in so jih skupaj s svojimi nerezanimi zadevami in prevzetimi zadevami okrožnega sodišča iz leta 1978 in novo sprejetimi v letu 1979 imeli v obravnavi 467, od tega je ostalo za leto 1980 215 nerezanih zadev. Poudariti moramo, da gre pri teh zadevah za zamotane pravne probleme, ker se to nanaša na spore iz zakonskih in družinskih razmerij (razveze zakonske zveze, preživljanje otrok in zakoncev, spori iz pogodb in pravnih poslov, stanovanjskih razmerij in podobno).

Poleg tega je enota v letu 1979 rešila 405, v letu 1980 pa 455 mandatih tožb.

Poročilo navaja tudi druge podrobnosti, poleg kadrovske problematike in obremenjenosti sodnikov in sodnikov porotnikov.

POROČILO O GRADNJI OBJEKTA ODDELKA MILICE V KRANJSKI GORI

Izvršni svet skupščine občine, glede na to, da je bila naložba v ta objekt v mesecu septembru zaključena in objavljena, delegatom daje celovito poročilo o poteku gradnje, načinu financiranja in o pomembnosti objekta glede na bližino dveh mejnih prehodov. Objekt je skupaj s podrazitvami in za 5,6 % povečano čisto kvadraturu veljal 23.883.969 din, pri čemer je proračun občine sodeloval s 14.305.188 din.

GRADIVO ZA SEJE ZBOROV SKUPŠČINE SRS

Delegati vseh treh zborov bodo obravnavali tudi gradivo za seje zborov skupščine SRS, ki bo 12. novembra, ki se nanaša na:

- poročilo o aktivnostih za odpravljanje vzrokov stagnacije proizvodnje s predlogi ukrepov in

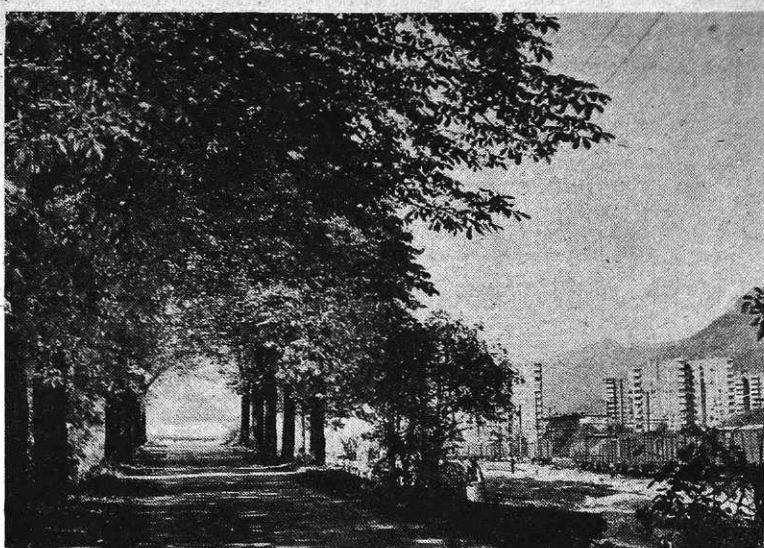
- poročilo o uresničevanju politike delitve sredstev za osebne dohodke in politike skupne in splošne porabe.

Gradivo je bilo objavljeno v 19. številki skupščinskega Poročevalca SRS.

PREDLOG VALORIZACIJE PROGRAMOV SIS DRUŽBENIH DEJAVNOSTI ZA LETO 1981

Delegatom zbora združenega dela izvršni svet skupščine predlaga, da razpravlja in sklene valorizirati programe skupnosti otroškega varstva, občinske izobraževalne skupnosti, kulturne skupnosti, telesno-kulturne skupnosti, skupnosti za zaposlovanje in skupnosti socialnega skrbstva (valorizacijo programa zdravstvene skupnosti občine je zbor odobril že na svoji zadnji seji) za 6,37 % s tem, da v letu 1981 vse SIS družbenih dejavnosti, razen občinske zdravstvene skupnosti, odstopijo skupnosti otroškega varstva 3,06 % z valorizacijo pridobljenih sredstev in tako solidarnostno pokrijejo pričakovani primanjkljaj skupnosti otroškega varstva. V okviru tega se izvršni svet skupščine občine zadoljuje, da v kolikor bo rast dohodka v občini Jesenice presegla načrtovanih 32 %, v mesecu decembru oziroma januarju 1982 ponovno pripravi predlog valorizacije ob upoštevanju dogovorjenega razmerja rasti skupne porabe v odnosu na rast dohodka.

Izvršni svet predlog utemeljuje s podatki, ki glede na resolucijske opredelitve, po katerih rast skupne porabe mora zaostajati za rastjo dohodka, ki ga ustvarja gospodarstvo v občini, kažejo, da je ob predvideni 32-odstotni rasti dohodka dovoljeno dvigniti skupno porabo iz predvidenega indeksa 121,2 % na indeks 128,4 %, kar bi dosegli s 7,2 % valorizacijo. Ker pa je zbor združenega dela že sprejel sklep o 8 % valorizaciji programov občinske zdravstvene skupnosti, preostane ostalim samoupravnim interesnim skupnostim možnost 6,37 % valorizacije s tem, da so izvršni odbori interesnih skupnosti že sprejeli predlog izvršnega sveta skupščine občine, da solidarnostno odstopijo skupnosti otroškega varstva 3,06 % z valorizacijo pridobljenih sredstev. Izvršni svet pri tem poudarja, da v kolikor bi sprejeli odlok o povečani prispevni stopnji za otroško varstvo in na ta način zagotovili 8.776.000 din primanjkljaja, bi se obseg skupne porabe povečal. Ker pa se obseg skupne porabe giblje v odnosu do rasti dohodka gospodarstva občine, bi bila zaradi tega sedaj predlagana ustrezno nižja stopnja valorizacije, kar tudi upravičuje solidarnost ostalih SIS.

Zapuščeni drevored (Foto I. Kučina)

24. OKTOBER - DAN ZDRUŽENIH NARODOV

»MI, LJUDSTVA ZDRUŽENIH NARODOV...« se glase uvodne besede ustanovne listine Združenih narodov, ki so jo leta 1945 podpisali v San Franciscu. Svetovno organizacijo je v imenu svojih ljudstev ustanovilo 51 držav.

Kako delujejo Združeni narodi? Združeni narodi so organizacija suverenih držav, ne pa svetovna vlada. So mehanizem, ki pomaga reševati spore ali probleme in sploh aktivno sodeluje pri reševanju vsakega takega vprašanja, ki je splošnega pomena za človeštvo. Združeni narodi imajo šest glavnih organov: GENERALNO SKUPŠČINO, VARNOSTNI SVET, EKONOMSKI IN SOCIALNI SVET, SKRBNIŠKI SVET, MEDDRŽAVNO SODIŠČE IN SEKRETARIAT. Uradi vseh teh organov so na sedežu združenih narodov v New Yorku, iz izjemo sodišča, katerega sedež je v Haagu.

Cilji Združenih narodov so:

- varovati mednarodni mir in varnost s pomočjo učinkovitih ukrepov in reševati spore na mirnoljubni način,

- razvijati prijateljske odnose med narodi, sloneče na spoštovanju načel enakopravnosti ljudstev in njihove samoodločbe,

- sodelovati pri reševanju mednarodnih problemov ekonomske, socialne, kulturne in človekoljubne narave ter spodbujati reševanje človekovih pravic za vse ljudi, ne glede na raso spol, vero, jezik,

- biti središče, kjer naj se združujejo in usklajajo akcije držav za doseganje teh skupnih ciljev.

Temeljna načela združenih narodov so:

- vsi člani so suvereni in enakopravni,

- njihova dolžnost je, da svoje mednarodne spore rešujejo z mirnimi sredstvi,

- vsi člani se morajo vzdrževati groženj s silo ali uporabo sile, ki bi

bila naperjena proti ozemeljski in politični neodvisnosti katerekoli države,

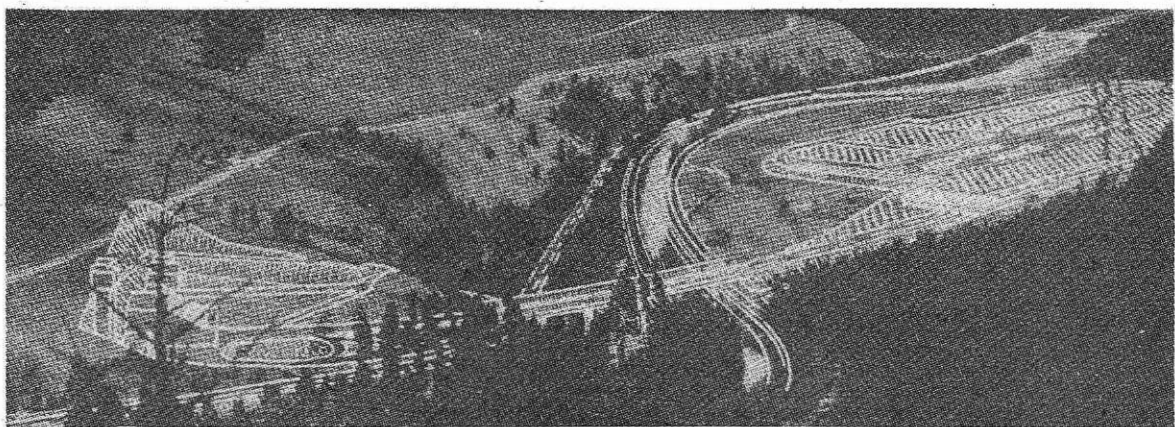
- vsi člani se obvezujejo, da bodo podprli Združene narode pri sleherni akciji, ki bi jo izvajali v skladu z ustavno listino.

Jugoslavija je ena izmed 51 ustanoviteljev združenih narodov. Od ustanovitve združenih narodov si naša država prizadeva uresničiti vse njihove v ustavni listini zapisane cilje. V svojih mednarodnih odnosih Jugoslavija dosledno spoštuje temeljna načela ZN in si prizadeva, da bi tudi druge države članice in preostale države ravnale v medsebojnih odnosih v skladu s temi načeli in to na podlagi suverene enakosti vseh držav. Mesebojna prepletenost politike neuvrščenih in politike ZN se je najbolj pokazala na konferencah voditeljev držav in vlad neuvrščenih držav, ki so bile v Beogradu leta 1961, v Kairu leta 1964, v Lusaki leta 1970, v Alžiru leta 1973, v Colombu leta 1976 in v Havani leta 1979. Jugoslavija je bila večkrat izvoljena v varnostni svet ter ekonomski in socialni svet.

Mladina in občani SFRJ, ki se zavzemajo za ideje in cilje ZN, se samoupravno združujejo v mladinske klube OZN.

»Mi, ljudstva« ti dve besedi predstavljata sedaj milijarde prebivalcev iz dežel domala vseh delov sveta, ki so se združili v skupni odločitvi, da obvarujejo bodoče rodove pred strahotami vojne ter sodelujejo v naporih za uresničitev miru, pravičnosti in napredka.

Tatjana Škrilec, I. B. CSS Jesenice

Na posnetku je na levi vrisan vhod v cestni predor pod Karavankami, nadvoz nad cesto, ki vodi proti Kranjski gori in tako imenovani mejni plato na desni strani posnetka.

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

Ostale avtomobilске družbe so vse bolj ali manj povezane z ameriškim podjetjem. Z izjemo udeležbe General Motorsa pri Suzukiju izvira to povezovanje iz časov, ko je bila povezana z ameriškim izdelovalci dokaz prvostanske kvalitete. Tako je leta 1971 s 15 % akcijskega kapitala dobil Chrysler pravico prodajati z ZDA Mitsubishi avtomobile samo preko svoje trgovske mreže in pod svojim imenom. Takrat je bil to za Mitsubishi zelo dobrodošel prodor na ameriško tržišče.

Sčasoma pa je postajala ta povezava za japonsko družbo neprijetna. Prodajna organizacija Chryslerja je za japonsce premalo dinamična in sam Chrysler ni zaradi finančnih težav niti pripravljen, niti sposoben vložiti več denarja za prodajo Mitsubishi avtomobilov, ker bi s tem še poslabšal prodajo svojih vozil. Na drugi strani so edino japonski avtomobili že nekaj časa pri Chryslerju dobičkonosni in se je zato z vsemi silami boril za njihovo ekskluzivno prodajo. Šele letos maja se je lahko Mitsubishi odkupil iz tega ne več zaželjenega zakona. Določene obveznosti v zvezi s kapitalom sicer še obstajajo vnaprej, vendar bo po letu 1983 lahko Mitsubishi organiziral v ZDA svojo lastno prodajno mrežo.

Podobna, vendar manj restriktivna pogodba obstaja tudi med izdelovalci avtomobilov Mazda Toyo-Kogyo in Ford. Ameriška družba ima v lasti 25 % akcijskega Toyo Kogyo in prodaja v različnih deželah Mazda avtomobile pod znamko Ford. Medtem ko se sodelovanje med Mitsubishijem in Chryslerjem za daljši čas ni obneslo, kaže, da je kombinacija Toyo-Kogyo-Ford zelo uspešna.

Izdelovalci Mazda se že leta ukvarjajo z izpopolnjevanjem

motorja s krožnim batom, ki so ga razvili v Evropi, ga smatrali kot tehnično revolucionarnega in ga potem spet pustili v pozabo. Nekateri modeli Mazde so že nekaj let opremljeni s tem motorjem. Vendar kaže, da njegova uporaba še ni ekonomsko upravičena. Naložbe v ta namen in nekatere napake vodstva so pripeljale to podjetje pred nekaj leti skoraj v stečaj. Šele širokopoletni sanacijski program, ki ga je financirala Sumitomo banka, h kateri grupaciji Toyo-Kogyo tudi spada, je omogočil, da spada danes to podjetje spet med najuspešnejše na Japonskem. Pri tem je zanimivo, da so med sanacijo zamenjali celotno vodstvo, medtem ko projekta za novi motor niso opustili.

Oba preostala izmed enajstih japonskih izdelovalcev avtomobilov sta bila že omenjena. Isuzu poseduje s slabimi 35 % General Motors in pri tem bo to finančno sodelovanje prišlo pri razvijanju marketinga šele sedaj do izraza, ko je nastal Suzuki - trikotnik. To sodelovanje bi naj istočasno-pomenilo tudi prelomnico v zgodovini japonske avtomobilске industrije, ko bi naj zveza dveh domačih z enim tujim izvajalcem prinesla nadaljnje možnosti na svetovnem tržišču.

Takšen razvoj se je v Zahodni Evropi pokazal že pred nekaj časa. Operativni dogovori, ki so jih pričeli nekateri izdelovalci avtomobilov, da bi preživeli tako imenovano vojno majhnih avtomobilov, so se že uresničili. Fiat, Renault, Peugeot, Volkswagen, British Leyland in Volvo so se dogovorili za dolgoročno sodelovanje pri razvoju in izdelavi avtomatiziranih menjalnikov. Renault si je zagotovil akcije pri American Motors, da bo lahko svoje avtomobile izdeloval v mehiških in ameriških tovarnah.

Težnjo k večjim proizvodnim in prodajnim enotam je

narekoval pritisk ekonomskega razvoja, ki ga na Japonskem do zdaj ni bilo. Medtem ko je ameriška in zahodnoevropska avtomobilska industrija doživljala po naftni krizi v letih 1973-1974 v proizvodnji neprijetno pot navzdol, so istočasno dosegle konkurenčne japonske družbe naraščajoče uspehe pri svoji prodaji. Japonska proizvodnja avtomobilov, ki je bila še leta 1974 6,94 milij. vozil, je leta 1980 narasla na 11,04 milij. V istem obdobju se je povečalo svetovno povpraševanje za 32,5 milij. vozil na 42,1 milij. v letu 1978. Medtem ko so se morali ameriški in zahodnoevropski izdelovalci zadovoljiti s prodajo, ki je stagnirala, so Toyota, Nissan in ostali japonski izdelovalci prodajali kot še nikoli prej. Takšen senzacionalen razvoj lahko začasno premaga strukturne neprijetnosti in s tem prestavi na kasnejši čas tudi neprijetne prilagoditve, ki sedaj že potekajo v Evropi. Pospešuje lahko tudi razvoj v napačni smeri in danes se vedno več japonskih podjetij pelje z vedno hitrejšim vlakom avtomobilске proizvodnje. V obdobju visoke konjunktore gre to običajno dobro, vendar so potem udarci nastajajočih sprememb zato hujši.

Po mnenju predsednika japonske družbe Nissan in združenja japonskih proizvajalcev avtomobilov se je ta proces tudi na Japonskem že pričel. Pri tem bodo eni dobili in drugi izgubili in situacija je za ta odločilni boj že dobro znana. Podjetja z velikim deležem na tržišču imajo prednost, medtem ko imajo manjša podjetja možnost združevanja ali priključitve k velikim.

KOKRŠKI ODRED

UNIČENJE 2. BATALJONA
KOKRŠKEGA ODREDA

(nadaljevanje)

Odpor partizanov je ob taki siloviti premoči končno moral ugasi. Ta neenaki boj se je končal v ponedeljek, 14. septembra, okoli dveh popoldan. Zadnji odpor partizanov so Nemci zlomili v gostem, nizkem grmičevju, kjer so mine in ročne bombe skopale številne jame. Mrtve in ujetе partizane so zbirali na zahodnem robu Udinega boršta, v Strahinju in v Zgornjih Dupljah, kjer so jih najprej zaprli v suvinjake. Vse ujetе, četudi so bili ranjeni, pa so podivjani policisti najprej hudo pretepali in jih večinoma tudi slekli, pri tem pa so jim odvzeli vse: najprej seveda orožje, pa ure, opremo, denar in vse drugo.

PREOSTALI BORCI SO TAKOJ
SPET ŠLI MED LJUDI

Po nesreči v Udinem borštu nemurji spet dvigajo glave — Pobitost med preostalimi borci in prebivalstvom je vse večja tudi zato, ker je na Jelovici padel tudi komandant 1. grupe odredov Joče Gregorčič-Gorenjc in 24 borcev — Da bi dvignili raspoloženje sebi in prebivalstvu, gredo preostale skupine borcev spet med ljudi in v akcije — Nasilje sovražnika je nepopisno, gaulajter tr. Friedrich Rainer pa 27. septembra 1942 v Kranju razglasi, da so partizani na Gorenjskem uničeni, da je Gorenjska »pomirjena«, in Gorenjcem dodeli »državljanstvo velikega rajha do preklica« — Poslej okupator še bolj uvaja in uporablja pomožne vojaške formacije, sestavljene iz domačinov, vendar upora kljub nasilju ne more zatreti.

Zaradi neugodnega razpoloženja med prebivalstvom, ki ga je povzročil udarec v Udinem borštu, poprej pa v 2. četi na Kravcu, so redki preživeli borci morali čimprej priti v stik z ljudmi.

Nemška propaganda je širila vesti o uničenju partizanov, nemurji in razni izdajalci pa so v takem vzdušju spet dvigali glave in vstajali ljudem na terenu vse bolj nevarni. Zato je preostala skupina 2. bataljona Kokrškega odreda spet odhajala v dolino.

Po dramatičnih dogodkih v Udinem borštu se je patrulja 2. bataljona Kokrškega odreda pojavila v dolini 19. septembra 1942. Zvečer so borci prišli v Loko pri Kotorju. Kmetu Valentinu Černelcu so vzeli nekaj hrane, ker pa je bil možak tudi poveljnik gasilcev v Kotorju, so mu naročili, naj se najkasneje v osmih dneh odpove tej funkciji, »sicer bo nosil posledice«, kot pravi okrajno orožniško poročilo Radovljica z dne 26. septembra 1942. V istem času se je del te partizanske skupine oglasil pri Antonu Uraniču v Loku. Tudi tu so partizani rekvirirali nekaj hrane.

Ta večer je ena skupina borcev iz Kokrškega bataljona prišla h kmetu Francu Megliču v Zgornji Lom. Pri

njem so tudi dobili nekaj hrane, vendar jim je ni bilo treba jemati, ker je rad dal sam, kolikor je premogel. Z istim namenom je ta skupina šla še h kmetu Alešu Megliču, prav tako v Zgornjem Lomu, in tudi pri njem dobila nekaj hrane. V dogovoru s partizani sta dva kmeta potem Nemcem sporočila, da so partizani prišli s koroške strani in hrano vzeli s silo. Tako so bili domačini kriti pred nasiljem, partizani pa so zakrili sled.

Podobno aktivnost so tedaj razvijale tudi enote Gorenjskega odreda v okolici Bleda, v Bohinju, v okolici Begunj in drugod, zato je orožniški komandir za okraj Radovljica 26. septembra 1942 med drugim moral poročati, da partizanska aktivnost tudi v zadnjem tednu kljub vsemu ni popustila.

Da bi pokrajino čimbolj pomirili in čimveč prebivalstva Gorenjske pridobili na svojo stran, so nemške okupacijske oblasti poleg drugega v septembru odpravile policijske omejitve in omilile nasilje nasploh. Tako taktiziranje so si Nemci po uničenju 2. bataljona KO, ki je bil Kranju najbližji, in po drugih uničujočih udarcih na partizanske enote pač lahko privoščili. A to je bilo le nevarno metanje peska v oči okupiranemu ljudstvu.

S poletno ofenzivo so Nemci res začasno zavirali partizanski polet in zdaj računali, da je prišel ugoden trenutek, ki bo gorenjske fante zagotovil nemški vojski. V tistem poletju so gorenjski partizani utrpeli večje žrtve tudi na Jelovici in na Pokljuki. Dne 8. avgusta je na Pokljuki padel novi štab Gorenjskega odreda, še huje pa je bilo 9. septembra 1942, ko je poleg komandanta 1. grupe odredov Jožeta Gregorčiča-Gorenjca padlo na Jelovici 24 tovarišev, nekaj pa je bilo ujetih. (Nemci so na omenjenem letaku izjavljali, da so na Jelovici ob Jožetu Gregorčiču ubili 32 partizanov, 8 pa ujeti.) V celoti so Nemci, kot poročajo z letakom, v poletni ofenzivi na Gorenjskem uničili 102 partizane, k čemur so veliko pripomogli domači okupatorjevi sodelavci — izdajalci.

Razbitje Kravške čete, pripravljanje posameznikov gestapu, organiziranje »protibande« iz domačih ljudi, posamezna izdajstva in podobno so morda okupatorjevi voditelji imeli za tako sodelovanje, da je šef civilne uprave dr. Friedrich Rainer 27. septembra 1942 v Kranju, ko je Gorenjcem podelil »nemško državljanstvo na preklica«, med drugim bahavo rekel:

»Večji del tolp je razbit... Prebivalstvo pa se je, ne glede na obžalovanja vredne izjeme, v vedno večji meri odločalo za red in zakon nemškega rajha. Namesto začasnega pasivnega in pričakujočega zadržanja je pri odkrivanju sovražnih skrivališč med prebivalci in našimi oblastmi čestokrat prišlo do sodelovanja in do pripravljenosti na

aktivno obrambo... Uspehi nemških enot na eni in pozitivno zadržanje širših krogov prebivalstva na drugi strani mi na Gorenjskem omogočajo izvrševati nadaljnje korake...

Kazenskih ukrepov, razen prav posebno prisilnih izselitev, spričo nastalega miru ni treba več izvajati. Zato so z današnjim dnem zaključeni... V znak svojega zaupanja sem sklenil vse Gorenjce z veljavnostjo od 1. oktobra 1942 sprejeti v »Volksbunde« in jim podeliti državljanstvo do preklica...»

O tem je 14. oktobra 1942 pisal tudi »Karawanken Bote«, ki je izhajal v Kranju. Na zborovanju NSDAP v Celovcu, ki je bilo 11. oktobra istega leta, pa je dr. Rainer izjavil, da je sam Hitler njegovo sporočilo o podelitvi državljanstva Gorenjcem in o njihovih udarnostnih izjavah »sprejel z veseljem in hvaležnostjo«.

Vse to je vzbujalo videz, da je Gorenjska res »pomirjena«, v resnici pa ni bila, dasiravno so partizani utrpeli hude udarce. In tudi pritegovanje domačega prebivalstva, razen posameznikov, v boj proti narodnoosvobodilnemu gibanju se ni posrečilo. Okupator je vabil partizane v dolino, vendar ni spremenil svojega uničevalnega bistva, četudi je od poletja pa do konca 1942. leta nehal streljati talce.

Poleg raztrganskih skupin so jeseni 1942 ustanavljali na Gorenjskem (in tudi na Štajerskem) deželno oziroma vaško stražo (»Landwach«). To je bila pomožna oborožena formacija, ki naj bi pomagala nemškemu orožništvu pri varovanju posameznih naselij pred partizani. Za to službo odbrani moški so se morali vsak večer javljati na orožniških postajah. Tam so jih oborožili, zvečer in ponoči pa so pod vodstvom orožnikov patruljirali po vaseh ali pa so jih razmeščali v zasede.

Vendar tudi ta okupatorski poizkus ni uspel. To je pozneje, 11. junija 1943, priznal celo poveljnik redarstvene policije »Alpenlande«. Ugotovil je, da je poizkus z deželno stražo »doživel popoln polom«. Razvoj gorenjskega partizanstva je to »straž« onemogočil in jo prisilil k razpadu.

OCENA POLETJA 1942

Če zdaj strnemo ocene o hudi nemški poletni ofenzivi na Gorenjskem, posebej še proti enotam Kokrškega odreda, moramo ugotoviti naslednje:

Nemška ofenziva, katere cilj je bil, da s močnimi silami uniči gorenjske partizane in hkrati z nasiljem zatre narodnoosvobodilno gibanje na terenu, ni dosegla svojega namena. Vendar je prav Kokrškemur odredu in prebivalstvu na sektorju njegovega delovanja zasekala globoke rane.

Oba bataljona KO, tako 1. ali Kamniški kakor tudi 2. ali Kokrški, sta čas skoraj do srede septembra, ko je ofenziva začela pojemati, preživela dosti uspešno, kar zlasti velja za Kamniškega ki je s patruljami v ravniškem predelu dosegel presenetljive uspehe.

Hkrati s Kokrškim odredom je okupatorjevim oddelkom uspelo potisniti v odročno višavje tudi enote 2. grupe odredov, ki so se v juliju in avgustu 1942 prek Gorenjske prebivale proti Štajerski.

Nadaljevanje

Komandant ga je popeljal na rob taborišča, odkoder sta imela lep razgled po okoliških, zasavskih hribih. Nanko se zmerom ni verjel, čeprav je Posavec zelo prijazno, spodbujajoče vpraševal, kako je bilo, da komandanta resnično zanima, kako je potekal njihov boj. Vseeno je začel pripovedovati. Šele, ko ga je Posavec prekinjal, se zanimal za slednjo podrobnost, je Nanko začel verjeti, da bi se komandant rad poučil, kako so ravnali, katere odločitve so bile dobre, katere pa so se pozneje, z novimi okoliščinami — izkazale za slabe.

»Nanko, Jakiča sem vlovil v slabem trenutku, ko ni ravno prijazno govoril o tebi in predlagal, da bi prešel v naš bataljon. Seveda, če se strinjaš?« je navihano predlagal komandant.

Nanko je osupel pogledal Posavca. Iz obraza ni razbral nič prikritega, zato je kimnil, da se strinja. Domislil se je obljube, ki jo je dal Suhiju. Posavec mu je zagotovil, da ne bo težav. In res mu je Suhij prišel povedat, da je z njim vred predstavljen v zasavski bataljon. Žarel je od veselja. Le zakaj si toliko obeta od tega, da bo z mano, se je čudil Nanko. Pogum vendar ni nalezljiv. Prej strah. Ali pa se moti. Morebiti pa mora imeti človek upanje? To mu pomaga, da potlači strah.

Naslednje dni Nanko niso pošiljali na stražo, ne v patrulje. Po treh dneh lenarjenja se je naveličal in je zahteval od komandirja Sivca, da ga pošlje v patruljo. Strašno ga je zamikalo, da bi ustrelil proti Nemcu. Sam ni vedel, zakaj je prepričan, da bi ga zadel vendar so ga določali le na stražo.

Potem je komandir Strela našel bataljon. Nanko je že od daleč slišal razburljive glasove: »Strela! Komandir Strela se je vrnil!« Čeprav je to pričakoval, le ni povsem verjel. Zagledal je komandirja Strela, kako utrjen stopa proti hiši, kjer je bil štab. Zaklical mu je. Strela je obstal in ga nepremično gledal. Kot bi bil nekakšen kip, ki ga spominja nečesa v preteklosti. Nato je z ubitim glasom šepnil: »Ti si, Nanko? Živ si pretekel čistino?«

Nanko je kimnil. Strela pa je še zmerom strmel vanj. Nato se je le zganil, segel Nanku v roko in ga objel. Tik ob ušesu je zaslišal trpet glas:

»Preživela sva, najhujše. Midva zdaj veva, kaj je hudo!«

VINKO TRINKAUS

(ODLOMEK IZ ROMANA)

31

UPORNIKI

Nanko je z dlanjo trepljal Strela po hrbtu. Zgrabilo ga je, da bi zajokal. Njemu je bilo hudo. Kako je moralo boleti Strela, ponosnega komandirja, po srcu vojaka, ki je tako rad vodil in poveljeval, ko je v enem samem kratkem boju izgubil skoraj vso četo?

Spustil je Strela in za njegovim pogledom obračal glavo. Pred hišo so stali štabovci. Gledali so Strela, ki se ni mogel premakniti. Zgrinjali so se novi borci in to je Strela spodbodlo, da je stopil naprej. Nikogar ni pozdravil, nikomur pokimal, ampak je sam prvi stopil v hišo.

Borci so začeli Nanko vpraševati, kaj je povedal Strela, kje je hodil. Nanko pa je zdražen zamahnil z roko in se odpravil pod bukev, odkoder je videl vrata hiše, kamor je vstopil Strela.

Dobro uro je tako čakal, odganjal borce, ki so se hoteli z njim pogovarjati, da je naposled zagledal Strela. Presenetilo ga je, da stoji Strela na pragu in se ozira. Ko ga je zagledal, je začel stopati naravnost proti njemu. Prisedel je, žalostno premeril Nanka. Kdaj pa kdaj je globoko zavzdihnil. Potem je iznenada spregovoril:

»Jakič me je poskušal trdo prijemati. Menda je želel dokazati mojo krivdo. Saj nekdo mora biti kriv. Ničemer nisem ugovarjal. Odgovoril, kar so vprašali, na koncu pa povedal: 'Želim biti samo borec!'«

Nanka je vrglo pokonci. Hotel je zavpiti nad Strela, naj ne nori, počaka, da bo najhujše pozabil. Vendar se mu je v hipu razkrilo, da Strela tega ni izrekel zaradi užaljenosti. Nekaj ga je obsedlo. To mu brani, da bi premišljal, kako bo lahko še vodil četo partizanov. V želji, da bi ublažil boleč vtis, je Nanko nemočno zakrill z rokami.

»Pozabiti bomo morali, Strela. Nič drugega nam ne preostane, kot da se bijemo naprej. Še bodo padali tovariši, morda tudi midva. Ne smemo obupati, če nam je še tako hudo. Mi natanko vemo, zakaj se bijemo.«

Strela ga ni hvaležno pogledal. Le na njegova lica se je prikrdalo nekaj upanja, ki je prikrilo najhujše bolečine. Dolgo je premišljal, potem pa spregovoril.

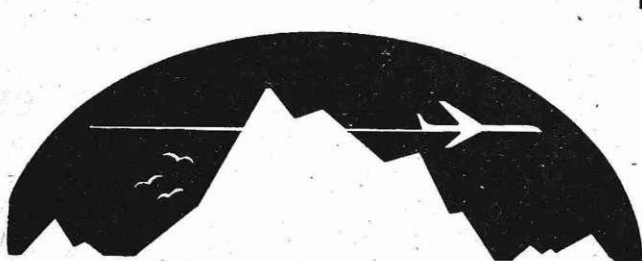
»Vodil ne bom več! Odgovarjam zase, plačeval bom lastne neumnosti, lahko tudi z lastnim življenjem, ampak da bi bil odgovoren za druge, nikoli več!«

Nanko je razdražen močno sunil Strela v rame.

»Kako bi bilo, če bi začeli vsi tako razmišljati kot ti? Bi se potem bojeval vsak zase? Je tak boj sploh mogoč? Ti si bil podnarednik, imaš podčastniško šolo. Tam so ti povedali: boj brez vodstva ni mogoč?«

(nadaljevanje)

ANICA AŽMAN

DAN NOČE ZASPATI...

GRÖNLAND — ISLAND

Ko sem se peljala preko Islandije v Kanado, sem zagledala pod seboj ogromna bela otoka. Pilot je povedal: letimo nad Grönlandom, letimo nad Labradorjem. Takoj sem se spomnila: večni led, večni sneg, arktične živali, prebivalci Arktike. To bi bilo res nekaj zanimivega!

V potopisnih oddajah na televiziji sem enkrat gledala tudi oddajo o Arktični deželi. Videla sem ladjo, na kateri je bilo polno turistov in je plula med ledenimi gorami. V mislih sem bila že med njimi.

Organiziranega potovanja iz Jugoslavije na Grönland še ni bilo. Vsakemu, ki me je vprašal, kam želim potovati, sem odgovorila, da med ledene gore. Šele letos sem v Kompasem prospektu zasledila potovanje na Grönland in Islandijo, nedotopno pa še bežen pogled na Dansko, predvsem v glavno mesto København.

Težka je odločitev za potovanje na sever, toda nepoznana čudovita lepota, pustinja in bogastvo, nasprotja, poredvsem pa čudovit mir, ki je navdušen, saj narava bruha, vre... to so razlogi za odločitev.

Grönland in Islandija sta si po geografski legi blizu, drugače pa po vsem različna; vsak nudi svojevrstno doživetje. Grönland: mrzel, fjordi, ledene gore... Island ima tudi ledenike, je pa bolj zelen, bruha vročo vodo, žveplo vre, iz razpok se kadi, okrog leži lava in črne skale. Koliko gorja in radosti bi zvedeli, če bi narava lahko spregovorila. Otok je utonil, nov otok se je rodil...

V letu 1981 sta bili organizirani dve potovanji: prvotno je bilo rečeno, da bo eno v prvi polovici julija, drugo pa v drugi polovici istega meseca. Kasneje so drugo potovanje prestavili v drugo polovico avgusta in za bivanje na Grönlandu določili dan manj. Odločila sem se za prvega, ker sem hotela videti in doživeti Grönland.

K sreči ni bilo potrebno nobeno cepljenje, ker se mi zdi, da sem že vsa preobena in napolnjena z vsemogočimi serummi proti kozam, tropski mrzlici, koleri in ne vem proti čemu še. Tudi vize ni bilo treba nobene.

Titova neuvrščena in miroljubna politika nam je odprla vrata na vse celine sveta.

Prišel je čas odhoda. Po programu smo se priključili potnikom iz Beograda v Zagreb. Ob 23. uri sem morala od doma. Precej hrupno smo korakali proti jesiški železniški postaji — vsa prtljaga je na kolesih in ropota — še večji kraval so naredili psi v Stražišarjevi ulici. Lajali so z oken, vrat, vrtov in izza ograje. Do takrat nisem vedela, da ima Stražišarjeva ulica toliko psov. Blizu železniške postaje sem srečala svojega bivšega učenca, ki me je vprašal: »Kam pa, tovarišica?« »Na Grönland, med ledene gore,« sem mu odvrnila. »O, hudiča!« se je začudil in mi zaželel srečno pot.

Istanbul ekspres je imel pol ure zamude in je bil nabito poln. S prijatelji sva se zato peljali v prvem razredu. Zgodaj zjutraj sva prispeli v Zagreb. Kompozicija vlaka je bila tako dolga, da sva skoraj pol ure hodili do izhoda. Na avtobusni postaji sva prebrali, da prvi avtobus odpelje na letališče Pleso šele ob 5.20. Ko sva se pripeljali na letališče, je bilo tam že kar precej ljudi. Tudi sopotnike sva spoznali. Nekateri so se med seboj že poznali. Povsod srečaš znane svetovne popotnike. Znanka iz Maribora mi pokaže sopotnico in me mimogrede

ušcipne. Pravi, da s tisto tam ne bi hotela biti skupaj v sobi, ker zvečer vse svoje dragocene stvari skrrije, ponoči pa se spomni, da ji nekaj manjka in išče. Zjutraj zarana že sprašuje, če ji ni slučajno kdo kaj po pomoti vzel. Oh, ta teta Roza, skleroza na celi črti.

Grupa je bila res svojevrstna, kar preveč egoistična. Ena je tarna, kje je moj Mile, on pa je odgovarjal, tu sem moja mila Maco; drugi spet, meni pih, zaprite, tretji, nimam zraka, odprite... Po dobrih dveh urah vožnje smo pristali na Danskem; v Københavnu. København je glavno mesto in obenem največja luka Danske. Leži na otoku SJAELLAND in ima okrog milijon prebivalcev, s predmestji pa milijon štiristo petdeset tisoč. Je največje severnoevropsko mesto in ga pogosto imenujejo tudi »severni Pariz«. Mesto je nastalo in se razvijalo zaradi svoje izrazito prehodne lege med Baltičkim in Severnim morjem. Ima veliko kulturnih spomenikov iz 17. in 18. stoletja, kot so Christians borg — parlament, kjer so tudi kraljevi prostori za reprezentanco in kjer kraljica prireja večerna srečanja. V starem delu mesta je Rosenborg. Tam so spravljene kraljevi dragulji. Zimska rezidenca kraljeve družine je Amalienborg. Sestavljajo jo štiri palače.

Ogledali smo si še veliki mestni trg z mestno hišo, kraljevski dvorec, protestantsko cerkev v obliki orgel, sezidano v gotskem slogu, znano morskno deklico, imenovano Sirena, borzo, moderni hotel, ki ni na zunaj nič posebnega, saj je preurejen iz skladišča.

Dobre so tudi zveze s Švedsko; iz Helsingöra se pride v Helsingborg. V Helsingöru je veličasten dvorec Kronborg. Shakespeare je sem postavil svojo zgodbo o kraljeviču Hamletu. Na dvorišču dvorca so vsako leto poletne predstave.

København ima več kanalov. Najbolj slikovit kanal je Nyhaven, ki teče ob cesti v pristanišče. Iz njega odpelje vsako uro gliser v Malmö. V štiridesetih minutah si že na Švedskem. Ob kanalu je polno trgovinic, delavnic in gostilnic.

Stanovali smo v hotelu Cosmopol v centru mesta. V sosednji ulici je pa bilo več seks-shopov z vse mogočimi rekviziti za moške in ženske. Človek si sploh ne more predstavljati, kaj vse tam najdeš.

Večerali smo v kitajski restavraciji. Hrana je bila prej evropska kot kitajska. Le okraski po stenah so bili kitajski.

Nadaljevanje

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Izvršni svet OS Radovljica je na 163. seji 13. oktobra proučil informacijo o gradnji zaklonišča v SRS, pregledal je predloženo gradivo komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo o oblikovanju dolgoročnega plana občine Radovljica za obdobje 1986-1995 (2000). Sprejel je predlog za izvedbo poročila sredstev za delo Uprave inšpekcijskih služb za Gorenjsko v letu 1981. Obravnaval je osnutek družbenega dogovora o izgradnji in financiranju Muzeja revolucije Gorenjske v Begunjah in predlog občinskega odbora ZZZ NOV Radovljica o obnovi in ureditvi spominskega parka Goreljek na Pokljuki. Na seji so pregledali tudi poročilo o uresničevanju proračunskih prihodkov in odhodkov ter nekatere finančne zadeve.

Na 10. razširjeni seji občinskega odbora ZZZ NOV Radovljica 15. oktobra so osrednjo pozornost posvetili vprašanju socialne varnosti kmetov - borcem NOB na območju radovljiške občine. Spregovorili so o možnostih, da se čimprej zagotovi vsem borcev-kmetom po zakonu in pravilniku predpisani varstveni dodatek. Dogovorili so se tudi o organizaciji letošnjih žalnih svečanosti pri spomenikih in na grobiščih padlih borcev za dan mrtvih 1. novembra.

Za praznik pobratene občine Svilačin, ki ga slavijo 8. oktobra, v spomin na ta dan 1944. leta, ko so enote NOV Jugoslavije osvobodile te kraje, je odšla na dvodnevni obisk tričlanska delegacija občine Radovljica. Razen svečane seje občinske skupščine se je udeležila tudi drugih svečanosti in si ogledala nekaj gospodarskih objektov. Z gostitelji se je radovljiška delegacija pogovarjala tudi o nadaljnjem sodelovanju.

Po programu priprav na 3. konferenco Zveze sindikatov Slovenije je občinski svet ZSS Radovljica 16. oktobra sklical v dvorani tovarne Veriga Lesce tematsko razpravo na temo »Smotna izraba delovnega časa«. Za razpravo je bilo na voljo gradivo z analizo izkoriščenosti delovnega časa po metodi zapažanj v TOZD in delovni skupnosti skupnih služb, dopolnjeno pa je bilo že z analizo Ljubljanske banke - enota Radovljica, ki ima od vseh družbenih služb najbolj prilagojen čas potrebam občanov. Na razpravo so bili vabljeni predstavniki RS ZSS, MS ZSS, Inštitut za delo Pravne fakultete Ljubljana, regijska skupnost za zaposlovanje in predstavniki večjih delovnih organizacij z občine ter jeseniške železarne.

Na 4. seji sveta za ohranjanje in razvijanje revolucionarnih tradicij in spomeniško varstvo pri OK SZDL Radovljica 14. oktobra so obravnavali osnutek statuta in sprejeli program sveta za leto 1982 ter se dogovorili o programskih nalogah ki jih morajo opraviti do konca 1981. leta. Razpravljali so tudi o programih vseh organizacij in skupnosti, ki so članice sveta za 1981. in 1982. leto, pri čemer so ugotovili, da še večina članic sveta nima ustreznih programov. Zato so sklenili, da odgovorni iz teh organizacij in skupnosti neutegoma poskrbe za oblikovanje zahtevanih programov. Spregovorili so tudi o pripravah za ustanovitev Muzeja revolucije Gorenjske.

Na osnovi izhodišč komiteja za družbeno planiranje SR Slovenije za sestavo resolucije o gospodarskem in družbenem razvoju v 1982. letu, je izvršni svet sklenil, da pripravi v oktobru osnutek občinske resolucije za 1982. leto komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo pri OS Radovljica. Razprava o osnutku bo potekala v novembru do sredine decembra, nakar bi bil do konca decembra 1981 že oblikovan končni predlog resolucije za 1982. leto.

OKTOBRSKI TABOR: SKUPNE POTI ZA NEOBREMENJENO SOŽITJE

Celovec, 12. okt. (SINDOK) - Kot izvirno iskanje skupnih poti za neobremenjeno sožitje med nemško in slovensko govorečimi je izzvenel Oktoberski tabor, ki je bil v soboto popoldne v kulturnem domu na Radiašah.

Okoli petsto do šeststo ljudi se je udeležilo prireditve, ki je peto leto po vrsti skuša protislovenski mobilizaciji okoli obletnice plebiscita postaviti nasproti demokratično alternativo. V nabito polni dvorani radiškega kulturnega doma je presenetilo predvsem veliko število mladih ljudi z nemškim občevelnim jezikom, ki so pozorno sledili programu v obeh deželnih jezikih. Organizatorji Oktobrskega tabora so za kulturni spored pridobili domači radiški zbor, celovške pevce s paradijo heimatdienstovskega glasila, južnotirolsko glasbeno skupino z nemškimi in italijanskimi pesmimi in koroški partizanski pevski zbor. Nastopi so zajeli od sodobnega jazza preko branja lirike in kabaretnih točk do slovenske narodne in borbene pesmi.

Po politični plati se je letošnji tabor postavil proti tristrankarskemu paktu treh koroških strank, ki že od sprejetja sedmojuljske zakonodaje pred petimi leti določa (proti) manjšinsko politiko na Koroškem. To sta tudi izrazila predsednika obeh slovenskih osrednjih organizacij, dr. Franci Zwitter in dr. Matevž Grlic, ki sta prireditelja pozdravila v obeh jezikih. Dr. Zwitter je še posebej poudaril, da je slovensko vprašanje v bistvu vprašanje demokracije in s tem prvenstveno tudi vprašanje večinskega naroda. Opozoril je tudi na očitno diskriminacijo vse slovenske narodne skupnosti ob velikovškem primeru in poudaril, da v takem vzdušju in v položaju, ko najmanjša stranka v deželi določa politiko treh strank, ni mogoče govoriti o pomiritvi v deželi.

Dr. Grlic je imenoval vztrajanje pri tristrankarskem paktu in siljenje

Na predlog občinskega štaba civilne zaštite občine Radovljica za zagotovitev namestitvenih bivalnih zmožljivosti, ogroženega prebivalstva v primeru naravnih in drugih hudih nesreč in v vojni je izvršni svet OS Radovljica izdal v začetku oktobra odredbo o popisu vseh bivalnih prikolic in šotorov. Prikolice oz. šotore morajo prijaviti lastniki bivalnih prikolic in šotorov za štiri ali več oseb, ki stalno ali začasno bivajo na območju občine, prav tako pa tudi lastniki, ki nimajo stalnega bivališča, vendar pa imajo stalno ali začasno postavljene prikolice na območju občine Radovljica.

Svet za varstvo in socialno politiko pri občinskem svetu ZSS Radovljica je pred nekaj dnevi razposlal vsem strokovnim službam SIS za zaposlovanje, stanovanjska vprašanja, zdravstveno in otroško varstvo, za izobraževanje in pokojninsko invalidsko zavarovanje gradivo za planarno sejo občinskega sveta ZSS o uresničevanju socialne politike v občini, njenem obsegu in problematiki. Zaradi novih pristojnosti občin se bodo naloge še povečale, zato bo treba čimprej zagotoviti socialno pomoč res samo tistim, ki so jo potrebni. SIS bodo poslale svoje predloge in stališča še pred plenarno sejo občinskega sveta ZSS.

Po podatkih sekretariata za občo upravo in družbene službe OS Radovljica so znašali prihodki občinskega proračuna od januarja do konca septembra 1981. leta 113.548.856 din ali 82,1 % predvidenih dohodkov za plansko leto 1981. Odhodki proračuna v tem obdobju so znašali 93.288.416 din, kar je 67,4 % predvidenih odhodkov v 1981. letu.

Člani predsedstva OK ZSMS Radovljica so 12. oktobra obiskali Elan Begunje, kjer so se predstavniki osnovne organizacije ZSMS, sindikatov in ZK pogovarjali o organiziranosti, dosedanjem delu in programiranju dela v ZSMS. Beseda je tekla tudi o pripravah na občinske volitve 1982. leta, o prostovoljnem mladinskem delu, zaposlovanju in štipendiranju, o vlogi ZSMS pri reševanju problemov v delovni organizaciji ter njenem povezovanju z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in samoupravnimi organi.

V Radovljici so se 10. oktobra zbrali na srečanju preživeli taboriščniki zloglasnega koncentracijskega taborišča Dachau. Prišli so iz vseh krajev Gorenjske in s Koroške. Na svečanosti s kulturnim programom jim je v radovljiški kinodvorani spregovoril predsednik medobčinskega sveta SZDL za Gorenjsko Slavko Osredkar. Posebno prijetno doživetje je pomenil nastop slovenskega taboriščnega pevskega zbora, ki je prepeval že 1943. leta v taborišču. Zbor, v katerem pojejo tudi nekateri koroški Slovenci, je tudi tokrat vodil medvojni pevovodja Valentin Hartman-Folti, ki še vedno uspešno vodi svoj domači pevski zbor v Pliberku. Po svečanosti v Radovljici so se udeleženci podali v muzej Begunje, kjer so na grobišču talcev položili vence.

Delavska univerza Radovljica je v svojih učnih prostorih organizirala občinsko mladinsko politično šolo, ki se je pričela 15. oktobra. Program vsebuje 40 ur predavanj po enotnem programu idejnopoličnega usposabljanja RK ZSMS. Za šolo je bilo prijavljenih 40 mladih slušateljev.

Pri Slatni nad Begunjami je bila v soboto, 10. oktobra, že druga prostovoljna delovna akcija za ureditev okolice spomenika NOB, za katero so dali že pred tremi meseci pobudo gorenjski invalidi in krajevna organizacija ZZZ NOV Begunje. Invalidi so tudi sami sodelovali v akciji, tokrat pa se jim je pridružilo tudi 25 mladih brigadirjev iz radovljiške občine.

je apeliral na solidarnost nemško-govorečih sodeželanov in dejal, da se z Oktoberskim taborom začne nova informacijska akcija po Koroškem in širši Avstriji.

V okviru Oktobrskega tabora je bilo že v soboto dopolne posvetovanje slovenskih in nemških učiteljev o dvojezičnosti v osnovnih šolah in o praksi desetooktobrskih proslav v šolah.

Slovenski pevski zbor internirancev Dachaua, ki je zapel na nedavnem srečanju v Radovljici (Foto J. Rabič)

NOVOSTI V STARINSKEM DVORCU

Prav nič imenitni lepaki so vabili na razstavo domače obrti v gradu Grinjščica. Ker smo šli ravno mimo, smo sklenili, da si to razstavo skupaj s starši ogledamo.

Pripeljali smo se do lepe stare graščine. V graščino vodijo prelepa obokana vrata. Ko smo stopili v prostor, smo obstali ob poslikanih stebrih z narodnimi vzorci. Tudi strop in tla so krasili lepi ornamenti. Grad se ponaša s številnimi sobami, v katerih so prizadevni delavci Almire in Sukna razstavili svoje izdelke. Ogled smo začeli pri osnovi, to je vrstah volne, pri kolovratih in statvah. Kako lepi izdelki lahko nastajajo na napravi, kot so statve! Že v predverju smo obstali pred impozantno tapiserijo, ki so jo izdelali učenci tekstilne šole že pred skoraj

30 leti. V prvem nadstropju smo občudovali ne le čudovite izdelke strojno in ročno pletenih izdelkov Almire, temveč tudi lepe prostore graščine bivšega lastnika Josipa Schwega. Napotili smo se še v drugo nadstropje. Tu so bila v glavnem razstavljena odlikovanja, košute in zmaji Almira in Sukna.

Povsod smo lahko videli, kako se domača obrt prepleta z umetno in kako prav je, da se naprej gojimo in podpiramo domačo obrt ter se opiramo na domačo folkloro.

Ko smo se vračali in urejali vtise z gradu in razstave, smo ugotovili, da je bila razstava imenitna kljub prav nič »imenitnim« plakatom.

Mateja Faletič, 7. b., OS Prežihov Voranc

Komisija za prošnje in pritožbe pri skupščini občine Radovljica je na zadnji seji konec septembra obravnavala od junija prispelo pritožbo občanov na odločitev upravnih in drugih organov o premoženjsko pravnih zadevah. Komisija je od začetka mandata, od maja 1978 do maja 1981, obravnavala na šestih sejah skupno 35 pritožb in vlog občanov in večinoma uspešno pripomogla k njihovem reševanju pri pristojnih organih, ali pa je svetovala, kam naj se predlagatelj obrne, da bi zadovoljil svoje zahteve. Največ - 9 pritožb je bilo zaradi stanovanjskih vprašanj, 8 zaradi motenj posesti, 5 zaradi neažurnosti sodišč, 13 vlog pa so občani poslali komisiji v različnih lastnih zahtevah.

V LIP Bled bodo po zaskrbljujočem stanju izvoza v prvem polletju 1981 skušali v drugem polletju izvoziti vsaj toliko svojih lesnih izdelkov kot lani, kajti očitno je, da letošnjega plana ne bo mogoče povsem doseči. Začeli so z akcijo pridobivanja novih kupcev za vhodna vrata in pohištvene izdelke. S svojimi ponudbami so prisotni že v večini zahodnoevropskih dežel, na obeh ameriških kontinentih ter v nekaterih afriških in azijskih državah in celo v Avstraliji. S tujih tržišč, kjer so se že doslej uveljavili zlasti pri prodaji opaznih plošč, pričakujejo do konca leta ugodne tržne rezultate.

V Domu Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici so ob 60-letnici obstoja znane ljubljanske tovarne Saturnus priredil slavnostno zasedanje skupščine okoli 140 udeležencev samoupravnega sporazuma o medsebojnem sodelovanju iz cele Jugoslavije.

DPD Svoboda Rudi Jedretič iz Ribnega bo tudi letos organiziral abonma gledaliških predstav za osem prireditev domače in gostujočih gledaliških skupin. Letos so pridobili že 184 naročnikov, ali 20 več kot lani. Cena abonmaja je le 200 din, ki jih naročniki lahko plačajo v dveh obrokih. Ker bodo na programu zelo zanimiva in kakovostna gledališka dela, organizatorji upravičeno pričakujejo še večji odziv od lanskega.

V okviru 12. jugoslovanskih pionirskih iger, ki so letos posvečene 40-letnici vstaje in tednu varstva pred požari, je bilo v petek, 9. in v soboto, 10. oktobra, v osnovni šoli dr. Janeza Mencingerja in v Domu Joža Ažmana v Bohinjski Bistrici srečanje 271 slovenskih pionirjev in mentorjev pod geslom »Preprečimo požare«. Pri organizaciji srečanja pod pokroviteljstvom Gasilske zveze Gorenjske so sodelovale: radovljiška občinska skupščina in DPO, SIS za varstvo pred požarom in Gasilska zveza Slovenije. V tekmovalnem delu so med 47 ekipami domačini zasedli odlično 3. mesto.

Foto kino klub Radovljica prireja tudi letos v počastitev praznika republike, 25. po vrsti, gorenjsko razstavo črno bele fotografije. Pravico do sodelovanja imajo člani vseh gorenjskih foto klubov. Svoje izdelke, največ 6 črno belih fotografij, po svobodnem izboru velike 30 x 40 cm, ki še niso bili razstavljeni, morajo poslati radovljiškemu klubu do 26. oktobra.

V ljubljanski galeriji Arkade je Narodni muzej 18. oktobra pripravil otvoritev razstave umetniških del radovljiške medaljerja Staneta Dremļaja. Razstava je posvečena petdesetletnici njegovega umetniškega ustvarjanja in 75-letnici rojstva.

V okviru kulturne akcije za delovne kolektive v radovljiški občini je 10. oktobra zvečer v zadružni dvorani v Ribnem gostovalo amatersko gledališče Tone Cufar z Jesenic z igro Jakob Ruda. Predstava je bila namenjena tudi plačnikom abonmaja za gledališke predstave, ki jih je letos razpisalo DPD Svoboda Rudi Jedretič iz Ribnega.

LETNA SKUPŠČINA VEZISTOV NOV

V petek, 30. oktobra, ob 16. uri bo na Primskem v Kranju v novih prostorih PTT letna skupščina vezistov NOV Gorenjske. Na njej bodo pregledali delo v minulem letu in sprejeli program dela za leto 1982. O delu bodo poročali predsednik, tajnik in blagajnik.

V minulem letu so se vezisti sestali dvakrat, pododbor pa je imel štiri seje. Poglavitno delo je bilo zbiranje gradiva za monografijo, priprava programov za srečanje, priprava jubilejnih priznanj in predlogov za odlikovanja za udeležbo v NOV, priprava programa delovanja občinskih aktivov, udeležba na proslavah dneva zvez, udeležba na republiškem srečanju vezistov na Polžem, zbiranje predlogov za oddih in podobno.

Kar zadeva monografijo, so uspešno izvedli akcijo prek zgodovinskih krožkov v osnovnih šolah, kjer so pripravili 14 prispevkov. Krožki, ki so pri tem sodelovali, bodo prejeli priznanje sekcije vezistov NOV Slovenije. S posebnimi vprašalnimi polami, na katere je odgovorilo 18 tovarišic in tovarišev, so želeli dopolniti tovrstna prizadevanja. Celotna gradiva je bilo poslano osrednjemu zbirnemu centru pri sekciji vezistov NOV Slovenije, ki ima sedež pri SOZD PTT Slovenije.

Pri pisanju teh spominov so se posebno izkazali: Janko Bernik, Jože Bizjak, Janez Brtoncelj, Ivan Bucek, Franc Gracer, Viktor Henigman, Jože Kernik, Lojze Koblar, Anton Kocjančič, Stanko Meglič, Maks Pavlin, Milan Robič, Janez Rozman, Janez Svovljak, Alojz Špiler, Peter Tulipan, Jože Vrhovnik, Janez Zupan in Henrik Zbilj. Zbiranje pisnih prispevkov je s tem zaključeno. Sledilo bodo še posamezni obiski in razgovori s tistimi, katerih naslove bodo sporočili iz Ljubljane. Pri izbiri bo odločilno področje, kjer so posamezniki sodelovali v NOV in pa dosedanje obseg opisanega za posamezno področje. Izbrani bodo predvsem tiste, ki so bili na področjih, o katerih doslej še ni dovolj napisanega.

Na letni skupščini bodo podelili jubilejna priznanja, izročili knjige Zveze v NOV, ki sta jih trem vezi-

stom podelila uprava zveze JLA in zvezni odbor za negovanje tradicij zvez v NOV in se javno zahvalili zgodovinskim krožkom na šolah, ki so pomagali zbirati zgodovinsko gradivo.

Branko Blenkuš

ZBRALI SMO 31.312 KG STAREGA PAPIRJA

V preteklem tednu smo se tudi učenci osnovne šole Prežihov Voranc vključili v akcijo zbiranja starega papirja, da bi ohranili naše gozdove. Na pionirski konferenci smo se domeni, da ne bo učenca, ki ne bi zbral vsak nekaj odpadnega papirja in z veliko vneto smo pričeli z delom. Vsak dan smo vozili papir: nekateri z vozičkom in kolesi, drugim so priskočili na pomoč starši. Pri so pomagali pomoč starši. Pri tehtanju so pomagali učenci višjih razredov. Podjetje DINOS je imelo kar precej dela, da je vsak dan izpred šole odpeljal napolnjene kontejnerje.

Najbolj uspešni so bili učenci iz 5 a (2584 kg), 6 b. (2245 kg) in 7 c (2030 kg). Tudi v nižjih razredih smo se potrudili po vseh svojih močeh.

Prihranili smo 626 dreves, ki bodo v gozdu še rasla in s tem obogatili našo naravo.

Novinarski krožek učencev 3. in 4. razredov COŠ Prežihov Voranc

AKTIV KOMUNISTOV PROSVETNIH DELAVCEV NI DAL ODGOVORA IN POBUD, KAKO VIZ DALJE

Množica besed majhnega števila govorcev ob dobri udeležbi prosvetnih delavcev komunistov, utemeljnih in neutemeljenih, premišljenih in nepremišljenih, koristnih in škodljivih, največ pa ustrelnih mimo obravnavanega problema, bore malo pa konstruktivnih predlogov in pobud za nadaljnje delovanje delovne organizacije Vzgojno izobraževalni zavod Jesenice, bi bila telegrafska ocena aktivna komunistov prosvetnih delavcev, ki ga je sklical komite občinske konference ZKS Jesenice.

Že v uvodu je izvršni sekretar za naloge komunistov v vzgoji in izobraževanju Bratko Škrlič poudaril, da velika udeležba potrjuje aktualnost predloženega problema v razpravo — dosedanje izpolnjevanje pedagoških nalog v okviru vzgojno izobraževalnega zavoda in njegova nadaljnja organizacijska in vsebinska dejavnost. O tem, je dejal, je bilo doslej veliko govorjenja med pedagoškimi pa tudi drugimi delavci, tako s pozitivnim kot negativnim vrednotenjem, čeprav si pri ustanavljanju zavoda nihče ni domisljal, da ne bo možnih sprememb in dopolnitev za bolj kvalitetno in uspešnejše delo zavoda. V razpravi bi zato morali spregovoriti o dosedanjem delu zavoda, pozitivnih in negativnih straneh, predvsem pa o njegovi nadaljnji organizacijski in vsebinski dejavnosti. Dejal je tudi, da so bili članki v Železaru, ki so obravnavali delovanje zavoda, oziroma izpostavili vprašanje VIZ DA ALI NE? destruktivni in podirajoči, ker iz njih veje misel, da če ne bi bilo VIZ, bi šole imele več denarja. Poudaril je, da VIZ prejema 1,5 % sredstev, kolikor jih samoupravna interesna skupnost za izobraževanje namenja za organizacijo, ki jih združuje VIZ. Takrat je zaključil svoje uvodno razmišljanje, ko smo ustanavljali VIZ, še ni bilo govora o usmerjenem izobraževanju in celodnevni osnovni šoli, čemur bi seveda morali prilagoditi organizacijo in vsebino delovanja VIZ.

Zelo dolgovezen prvi govorci Anton Dežman je vse članke, ki so bili v zvezi z VIZ, otroškim varstvom in pobudami za rešitev tega vprašanja, podrobno seiral in jih proglasil kot dezinformacije in prefinjeno opozicijo. Žal v njegovem govoru ni manjkalo niti žalitev. Pri tem pa je poudaril, da nekatere stvari v VIZ res niso bile v redu, predvsem v zadnjih dveh letih, vendar pa si prosvetni delavci upajo pred uporabnike z zagotovilo, da je osnovnošolstvo v občini kvalitetno. Svoje razmišljanje pa je zaključil s politično popolnoma nesprejemljivo tezo, da se on ne vtika v skupne službe Železarne in zato naj tudi njih pustimo, da sami rešujejo te probleme.

Albin Kobentar se je vključil v razpravo kot občinski pravobranilec samoupravljanja in menil, da je potrebno opredeliti, v čem je problem, s čim temeljne organizacije niso zadovoljne, pri čemer je treba izključiti notranje težave šol oziroma organizacij, ki jih združuje VIZ in za katere ni le-ta kriv in spregovoriti o uresničeni in neuresničeni nalogah VIZ, pri čemer pa gre tako za objektivne kot subjektivne vzroke. Pri tem je menil, da je delovanje VIZ zelo občutljiva zadeva, da ne bi posegal po neodtujljivih pravicah delavcev v TOZD in da je osnova nesporazumov v pestrem sestavu delovne organizacije VIZ, saj združuje otroško varstvo, osnovno šolstvo, osnovno šolo s prilagojenim programom, glasbeno šolo in delavsko univerzo. Dejal je, da VIZ ustreza zakonu, vprašanje pa je, če smo sposobni dovolj uspešno urediti notranja razmerja, kar v tem času nismo uspeli, pri čemer je zaznaven tudi razkorak med VIZ in samoupravno izobraževalno skupnostjo.

Največ nesoglasij, je menila vršilka dolžnosti vodje VIZ Majda Malenškova, je bilo v zvezi z delitvijo osebnih dohodkov, kar pa so neodtujljive pravice združenih TOZD. Menila je tudi, da bi izstop otroškega varstva in glasbene šole iz VIZ pomenilo povečanje administracije, kar pa seveda ni sprejemljivo. Delo VIZ šepa tudi pri reševanju kadrovske problematike, premalo pa je bil urejen tudi pretok informacij v obe smeri, predvsem pa po povratnih informacij iz VIZ nazaj v TOZD. Poudarila je, da so to problematiko obravnavali v sindikalni organizaciji in ugotovili, da VIZ morajo imeti, čeprav je še precej nedodelanih stvari. Še posebno pa je izpostavila pomanjkanje šolskega prostora na mestnem območju Jesenic, pri čemer se bo potrebno čim prej opredeliti, v kateri od obeh mestnih osnovnih šol v celoti preiti na dvoimenski pouk, ali v vsaki polovici.

Podpredsednik izvršnega sveta Teodor Kreuzer je menil, da precej stvari izhaja iz dezinformacij in pomanjkanja informacij in da se te zadeve pojavljajo v Železaru že kot podlistki. Povedati je treba, da smo v zadnjih desetih letih na področju vzgoje in izobraževanja naredili več, kot vso zgodovino, da osipa v osnov-

ni šolah skoraj ni, kar je velik prihranek, s čimer je dražja šola tudi plačana. Motijo pa ga razlike v osebnih dohodkih, pri čemer je omenjal primer dveh vzgojiteljic v otroškem varstvu, ki imata enake delovne pogoje in enake skupine, pa je med njima razlika kar 3.000,00 din (to je predstavnik VIZ obrazložil z večjim obsegom dela druge). Zato je potrebno spregovoriti, kaj je bilo v VIZ doseženo in kaj moramo narediti v bodoče, ker, na primer, težave v kuhinji ene šole, ne morejo biti vzrok za razpad VIZ. Poudaril je tudi, da je pri dogovarjanju o povečani prispevni stopnji za otroško varstvo samouprava odgovorila saj do tega dne niso od 50 % organizacij združenega dela dobili niti pozitivnega niti negativnega odgovora, čeprav je bil za rešitev otroškega varstva edini izhod povečana prispevna stopnja, ker je bilo zdravstvo rešeno z valorizacijo.

Milica Ilinič je menila, da bi strokovnjaki na VIZ morali pomagati hitreje reševati vprašanja, ki na nekaterih TOZD povzročajo nemire. Polemike in kritike o celodnevni osnovni šoli so tudi upravičene, kajti delo v celodnevni osnovni šoli s 1.100 učenci in prostorskimi težavami je težko in res ni inoče vse narediti. Že ko smo zgradili novi šolski center na P'avžu, je nadaljevala, smo se vsi zavedali, da prostorsko center ni pripravljen na celodnevno šolo in vsi le preveč govorimo o organizacijskih vprašanjih, vsebinske pa odlagamo. Menila je, da je drugače delovanje celodnevni osnovni šol v Žirovnici in Kranjski gori kjer gre le za bolj zaokroženi krajevni skupnosti in kjer je šola lažje povezovati z okoljem. Menila je, da je predlog da bi anketirali starše, ali so ali niso za celodnevno šolo, banalen (razpravljalca najbrž ni bila seznanjena s celovito pripombo konference delegacij Železarne).

Slavko Mežek je dejal, da je način obravnavanja VIZ in sistema vzgoje in izobraževanja v občini v Železaru velika klopota družbenopolitičnim

organizacijam občine, ker je bila razprava konfuzna, nestrokovna. Menil je, da pisanje o zdravstvu, otroškem varstvu in o obravnavanih vprašanjih diši po odkriti opoziciji, kar povleče za seboj nepopravljive politične posledice. Glede VIZ je dejal, da je vprašanje, kako vztrajni smo, da zahtevane cilje dosežemo in da je zato potrebno izdelati ustrezno strategijo, kako bomo naloge izpeljali. Ugotoviti bi morali, kje se je rdeča nit pretrgala, zakaj prihaja do kriznih situacij in pri tem izdvojiti vzroke neodgovornosti in možnosti, da VIZ zaživi. VIZ bi moral biti bolj povezan s TOZD, ta čas pa ga prosvetni delavci ne čutijo in zato ne upoštevajo. Govoril je tudi o programiranju in vprašanju podvajanja dela na relaciji VIZ-TOZD-IZ-OBRAZÉVALNA SKUPNOST.

V dosedanjih razpravah, je dejal Bratko Škrlič, ni bilo dogovora na osnovno vprašanje, čeprav so glasovali proti VIZ tudi znotraj TOZD, ker dejansko VIZ tudi ni naredil vsega. Pogrešamo informacij, zato je tudi veliko nezadovoljstva, pa tudi, če se v okviru TOZD nekaj dogovorimo, potem moramo to spoštovati. Anton Dežman je dodal, da takšnih aktivnosti, kot so bile prej v VIZ, zadnji dve leti ni bilo, vendar smo za VIZ, toda potrebne bodo vsebinske spremembe.

Ivo Ščavničar, predsednik izvršnega sveta skupščine občine, je dejal, da se aktivni sestali zato, da bi analiziral pisanje o teh problemih, temveč da bi se soočil s sklepi občinskega komiteja ZKS o delu VIZ. Članki, je menil, so le bolj podžgali razprave, reakcije nanje pa dokazujejo njihovo »kvaliteto«.

Kljub nekaterim zelo konstruktivnim pozivom, da bi spregovorili o nadaljnjem razvoju VIZ ob večkratni ugotovitvi, da zadnji dve leti ni delal tako, kot bi moral, ni bilo odziva, tako da bo komisija, ki je bila predlagana, zelo težko oblikovala sklepe o v razpravo ponudnem vprašanju. Verjetno je večinski molk tudi kaj povedal, še predvsem tistim, ki so razpravo zapeljali na povsem napačni tir, pri tem pa pozabili na samoupravni pluralizem, težke gospodarske razmere in stabilizacijska prizadevanja, na to, da pri nas oblast pripada delavskemu razredu in vsem delovnim ljudem in večkrat tudi na kulturo samoupravnega dialoga.

SVEČANA SEJA OKROŽNEGA ODBORA OF NA JESENICAH

V petek, 16. oktobra, je bila v okviru letošnjih jubilejev na Jesenicah svečana seja okrožnega odbora Osvobodilne fronte, ki je pokrival sedanjo jeseniško in radovljiško občino. Gostitelj seje, predsednik občinske konference SZDL Jesenice Zdravko Črv, je poleg članov okrožnega odbora na seji pozdravil še Minko Strlekar, Julko Kežar in Julko Preželj, žene že umrlih ustanoviteljev okrožnega odbora, in Ivana Repinca, predsednika pokrajinskega odbora OF in predsednika zgodovinske komisije pri CK ZKS Ivka Kriznarja.

Besedo je potem prevzel predsednik okrožnega odbora Aleš Jelenc, ki je v jedrnatih besedah spregovoril o ustanovitvi Osvobodilne fronte pred štiridesetimi leti in njeni vlogi v narodnoosvobodilnem boju in socialistični revoluciji in pri obnovi in izgradnji naše domovine. »Tudi v našem jeseniškem okrožju,« je nadaljeval, »je komunistična partija takoj aktivno pristopila k delu in snovanju Osvobodilne fronte, ki jo je v začetku vodil okrožni vojnopolitični komite z Jožetom Gregorčičem na čelu. Akcija se je prenesla tudi na teren, kjer so se ustanovljale trojke, ki so pridobile somišljenike za boj proti okupatorju. Že junija je začela delovati okrožna ciklostilna tehnika, ki je s tiskom obveščala ljudi o programu Osvobodilne fronte in vojnopolitični situaciji doma in v svetu.

Julija so bile že organizirane prve partizanske enote, ki so stopile takoj v akcijo. V mesecu avgustu 1941 je bil ustanovljen okrožni odbor Osvobodilne fronte, ki ga je vodil Nace Strlekar. Lovro Azman je bil tajnik, člani pa Miha Potočnik, Leon Okrožnik, Pukišč, Preželj, ... in Kežar. Delo Osvobodilne fronte je bilo v tem času razdrobljeno in so v glavnem delovali v trojkah, saj je le tako lahko OF delovala v izredno težkih pogojih. Skoraj vsak dan je bila izvedena kakšna akcija: od trozilnih in napisnih do različnih sabotaž, tudi takšnih, za katere ni nihče zvedel, toda bile so.

Posebnost delovanja aktivistov v tem in kasnejšem obdobju NOB je bila velika samostojnost in iznajdljivost pri izvajanju svojih nalog — pridobivanje novih aktivistov in aktivnih borcev, pomoč borcem in boj proti okupatorju in izdajalcem. Druga značilnost tega obdobja pa je bila brezpoznojna predanost naši Osvobodilni fronti in narodnoosvobodilni borbi. Vsakdo je svojo nalogo tudi dosledno izvršil, čeprav včasih tudi za ceno svojega življenja. Kljub temu, da se je okupator posluževal najhujšega terorja in izseljevanja, ni zlomil trdnosti Osvobodilne fronte in narodnoosvobodilnega gibanja in boja.

Partizanske enote so se nenehno večale in pritiski na okupatorja in njegove pomagače so se razširili po vsej Sloveniji in Jugoslaviji. Mnogo jih je padlo, pa vendar, je naša moč rasla iz dneva v dan. To dokazuje, kako zavedni so bili naši ljudje in kako predano in nesebično so delali naši aktivisti.

V zelo kratkih besedah sem obnovil spomin na že sorazmerno dolgo dobo 40 let, ki smo jo skupno prehodili. Nisem našteval vsega, kar so naše ljudstvo in aktivnosti prispevali k tej borbi in povojni obnovi in izgradnji domovine. Prav je, da se spomnimo, kaj nas je takrat, v bistveno drugačni situaciji kot je danes, vodilo k nesebičnemu delu in žrtvovanju predvsem za to, da bi lažje in hitreje reševali današnjo težko situacijo.

Danes imata partija in SZDL kaj pokazati — program, ki smo ga postavili leta 1941 je bil v celoti izvršen. Ne smemo pa pozabiti nauka, ki nam ga je dala zgodovina in ki smo ga drago plačali, namreč, da moramo tudi v miru, da ti ga ohranili in z njim blagostanje, živeti po moralnih načelih, ki so nam v narodnoosvobodilnem boju in povojni obnovi in izgradnji dajala moč in nas popeljala k zmagi: to so iskreni in topli medčloveški odnosi, tovarštvo, neizmerna predanost, bratstvo med narodi in narodnostmi, socialistična solidarnost in medsebojno sodelovanje.

Leta 1981 ne moremo primerjati z letom 1941. Sedaj smo močni, gospodarsko in kulturno zelo razviti in

politično bolj razgledani. Za nami niso samo partizanska zmaga, uspešna obnova in hitra gospodarska rast, ampak tudi s Titom izbojevana lastna pot v socializem, izgradnja političnega sistema socialističnega samoupravljanja in zavezništva z vsemi svobodoljubnimi narodi sveta.

Danes, ko se borimo s hudo svetovno in še posebej z našo gospodarsko krizo, moramo dojeti, da sta nam tudi sedaj potrebni zavest in druževalna moč in takšne kvalitete, kot so nas vodile v zmagoviti narodnoosvobodilni borbi.

Da bomo tudi danes čim hitreje dosegli zmago na gospodarskem področju, moramo še bolj okrepiti samoupravljanje, dosledno izvrševati postavljene naloge in programe, ki morajo biti realni. Vsak na svojem delovnem mestu naj odgovarja za svoje delo. Tisti, ki se ne podreja skupnim interesom, ne more biti na odgovornem mestu. Isto velja za tiste, ki zavirajo samoupravljanje na vseh nivojih.

Tudi danes delujejo sovražniki našega socialističnega samoupravnega sistema in domovine, zato moramo okrepiti budnost in še posebno je potrebno razviti politično delo v vseh naših družbenopolitičnih organizacijah in društvih, ne s pisanjem okrožnic in resolucij, iti moramo med ljudi z živo besedo in zgledi. Samo tako bomo lahko izpeljali zelo zahtevne naloge, ki so pred nami, za okrepitev naše gospodarske in družbene stabilnosti. Bodimo varčni, skromni in delavni na svojih delovnih mestih in doma. O tem prepričajmo tudi sodelavca in prijatelja, pa bo bitka za stabilizacijo lažja in okrepljen bo naš samoupravni socializem. Titova pot bratstva in enotnosti in politični sistem socialističnega samoupravljanja je edina pot k našim novim zmagam.

Po slavnostnem govoru so spregovorili še o zbiranju zgodovinskega gradiva, o predlogu skupščinam občine Radovljica in Jesenice za podelitev domicila okrožnemu odboru Osvobodilne fronte in o izdaji posebne brošure o letu 1941 in danes. Predlog za domicil bodo posredovali obema skupščinama, medtem ko so se odredili izdaji posebne brošure zaradi visoke cene in stabilizacijskih prizadevanj in predlagali, da bi to gradivo objavili v posebni številki LISTOV, kulturno umetniški prilogi Železarija. Dogovorili so se, da bo zbor aktivistov Osvobodilne fronte jeseniškega okrožja decembra meseca v Mojstrani ob 40-letnici decembrske vstaje. Več predlogov so tudi izoblikovali za srečanje borcev in aktivistov NOV prihodnje leto, ki bo v jeseniški občini in se dogovorili o letošnji podelitvi spominskih značk OF. Seznanjeni so tudi bili, da je letos radovljiška občina okrožnemu odboru OF podelila srebrno priznanje OF in da so priznanje za razvijanje in negovanje tradicij NOB prejeli tudi od medobčinskega sveta ZZB NOV Gorenjske.

Precej pozornosti so namenili tudi zbiranju zgodovinskega materiala, pri čemer je sicer že precej narejenega, še daleč pa ni vse dorečeno. Navedeno je bilo, da je do 31. decembra 1941 samo iz jeseniške železarne odšlo v partizane 243 oseb, kar je približno toliko, kot v tem času iz vse Ljubljane in da je bilo pomladi leta 1942 najhujše, ko sta po podatkih ostala na tem območju samo dva komunisti. Vse to in celotno gibanje je potrebno še naprej proučevati, kajti železarske Jesenice morajo dobiti v zgodovini narodnoosvobodilnega boja tisto mesto, ki jim pripada. V tej zvezi so se dogovorili tudi o nekaterih konkretnih nalogah, o čemer pa bodo še spregovorili na decembrskem srečanju.

KOMUNISTI NA JAVORNIKU O DELEGATSKEM SISTEMU

V ponedeljek zvečer sta bili v prostorih družbenih organizacij na Javorniku dve volilni konferenci osnovnih organizacij zveze komunistov, in sicer za organizacijo Javornik in Koroška Bela. Volilnega sestanka osnovne organizacije Javornik se je udeležilo 31 članov izmed 43, kolikor jih šteje organizacija. Izredno kritično so ocenili družbeno-politične razmere v krajevni skupnosti, zlasti delovanje delegatskega sistema. Poudarili so, da bo treba razviti uspešnejše delo delegacij in delegatov, zlasti pa bi želeli več povratnih informacij. Najbolje je doslej delovala delegacija krajevne skupnosti za skupščino

občine. Ob teh vprašanjih pripravljajo v KS razgovor za okroglo mizo, ki naj bi bil v drugi polovici novembra ali začetku decembra.

V delovnih organizacijah je vključenih okrog 700 ljudi v razne delegacije; od teh je veliko komunistov, ki so več ali manj uspešno opravili zaupanje volilcev. Treba pa bo več delati z delegacijami. V pripravi na bližnje skupščinske volitve bo treba sedanje izkušnje s pridom uporabiti in komunisti naj bodo med pobudniki boljšega dela.

Po razrešitvi dosedanjega vodstva osnovne organizacije so izvolili nov sekretariat, za sekretarja pa Staneta Torkarja.

OBCINSKA KONFERENCA SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA

JE ODLOČILA, DA DOBI

PRIZNANJE OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA

Okrožni odbor OF, Jesenice

za organiziranje političnega in aktivističnega dela na območju občine Jesenice in Radovljica; razvoj okrajnih in vaskih odborov OF, organiziranje in utrjevanje partizanskih enot razvijanju in ohranjanju revolucionarnih tradicij, spomeniškega varstva ter organiziranje pisanja zgodovine OF

OB 40 LETNICI USTANOVITVE OSVOBODILNE FRONTE
RADOVLJICA 1981

PREDSEDNIK

Minko Strlekar

LEPA PROSLAVA MOŠKEGA PEVSKEGA ZBORA DU JESENICE

Ob dvajsetletnici moškega pevskega zbora Društva upokojencev Jesenice je bil 16. oktobra v dvorani amaterskega gledališča Tone Čufar Jesenice JUBILEJNI KONCERT MOŠKEGA PEVSKEGA ZBORA DU JESENICE pod vodstvom zborovodja Jože Kelvišarja, na katerem sta sodelovala tudi vokalni oktet Trbovlje in folklorna skupina DU Javornik - Koroška Bela. Pevci DU Jesenice so svoj jubilej povežali s 40-letnico OF, 35-letnico organiziranja zveze društev upokojencev SR Slovenije in tednom upokojencev občine Jesenice.

Zborovsko petje ima na Jesenicah dolgoletno tradicijo. Z organiziranim zborovskim petjem se je na Jesenicah začelo že leta 1897. Tega leta je bilo pri Markotu na Stari Savi osnovano prvo pevsko društvo na Jesenicah, prvi pevski zbor po prvi svetovni vojni pa je bil ustanovljen pri delavskem kulturnem in telovadnem društvu Svoboda na Jesenicah leta 1919. Od tedaj do druge svetovne vojne je na Jesenicah delovalo veliko število raznih pevskih zborov.

Po osvoboditvi se je na Jesenicah nadaljevala tradicija zborovskega petja. Tudi dobrih in poštvalnih pevovodij ni manjkalo. Tako se je pred 20 leti začela pri jeseniškem društvu upokojencev pot moškega pevskega zbora. Z ustanovitvijo zbora so želeli združiti pevce, ki so prej delovali v raznih drugih zborih in s tem razširili pevsko dejavnost med upokojence in seveda pridobili še nove pevce. Skozi leta se je menjavalo število pevcev. Nekateri so prenehali s petjem, nekateri pa so odhajali k večnemu počitku. Prihajali pa so vedno novi pevci, ki so »pomlajevali« vrste upokojenskega zbora. Danes v zboru prepeva čez 20 pevcev.

Prvi zborovodja je bil POLDE ULAGA. Pod njegovim vodstvom so pevci dopolnili in razširili svoje znanje in izkušnje v pevski veščini. Številni in uspešni nastopi so jih spodbujali in pritegovali k prizadevanju delu. Uspeh je bil očiten. Po smrti Polde Ulage je zbor prevzel JANEZ PONIKVAR, ki je nadaljeval uspešno delo svojega predhodnika. Zboru se je priključilo nekaj novih pevcev in novi zborovodja je povečal aktivnost zbora in osvežil repertoar. Nastopi so postajali še bolj kvalitetni, člani zbora pa vedno bolj zadovoljni. Ker med pevci tudi ni več Janeza Ponikvarja, moramo poudariti, da sta oba - Ulaga in Ponikvar - v 20 letih prepevanja in vodenja zbora na pevce prenesla veliko pevske kulture, s katero sta razpolagala.

Tako je v preteklem 20-letnem obdobju zbor nastopal na vseh regijskih srečanjih zborov društev upokojencev. Sledila so republiška srečanja v Ljubljani, Trbovljah, Krškem, Celju, Titovem Velenju, Mariboru in Sežani. Že sedemkrat so se udeležili pevskega tabora v Sentvidu. Člani zbora so ponosni na to, da sodelujejo na tej močnem manifestaciji slovenske umetne in borbene pesmi, ki jo v Sentvidu prinesejo pevci iz vseh krajev Slovenije in zamejstva. Sodelujejo tudi na raznih proslavah in kulturnih manifestacijah v občini Jesenice in drugod. Tudi RTV Ljubljana jih je v oddaji SESTANEK V NEBOTIČNIKU predstavil širši slovenski javnosti. S svojo pesmijo spremljajo tudi občane na njihovi zadnji poti.

Ob jubileju se pevci zahvaljujejo za pomoč in razumevanje izvršnemu odboru DU Jesenice, organizatorjem regijskih in republiških srečanj, republiški zvezi DU, občinski kulturni skupnosti Jesenice, ZKO Jesenice, IO Sindikata železarne Jesenice in vsem, ki so jim finančno ali z dobrimi nasveti pomagali in s tem omogočili nemoteno in uspešno delo.

V jubilejnim programu sta, kot že rečeno, poleg slavljenecov nastopila še vokalni oktet Trbovlje in folklorna skupina DU Javornik-Koroška Bela. Trboveljčani so zapeli devet pesmi. Pevci iz Trbovelj so tokrat nekoliko zatajili. Pri nekaterih pesmih so imeli težave z intonacijo (Oj, Doberdob). Očitno so bili zmedeni zaradi ponavljanja začetne intonacije, ki je bila nekajkrat napačno postavljena. Tudi zveneli niso izenačeno, harmonije so zazvenele običajno le v pianu in počasnih tempih, medtem, ko se pri odprtem petju niso zlivali v izenačene akorde. Renomiranemu oktetu se to ne bi smelo dogajati.

Folklorna skupina DU Javornik-Koroška Bela se je predstavila z venčkom gorenjskih plesov. Ob spremljavi glasbene skupine: dveh diatončnih harmonik, kitare in berde so plesalci (devet parov) s pesmijo in igro starih gorenjskih viž in plesov navdušili dobro zasledeno dvorano, slavljenecem pa zelo popestrili jubilej. Dobro bi bilo, da bi »venček« nekoliko skrajšali, ker skoraj enolične viže in plesi po nekaj minutah postanejo dolgočasni. V zaključni točki celovečernega jubilejnega programa so izvedli: »Jugoslavija v pesmi in plesu«. Točka je sestavljena iz stiliziranih plesov na glasbo popularne pesmi JUGOSLAVIJO. Tako priljubljena in značilna pesem, značilna predvsem zaradi časa, v katerem je nastala in njene vsebine, zahteva od izvajalcev: glasbene skupine, dveh pevskolistov in plesalcev, popolno, originalnost v

sedemsmiselnem ritmu, kar pomeni, da sedanji način izvajanja zahteva popolno glasbeno in koreografsko korekturo.

Slavljenici, »njih dvajset fantov«: I. Tenor: Ludvik Smuk, Jaka Brandsteter, Jože Jan, Franc Jelenc; II. tenor: Tomaž Čufar, Viktor Svetina, Berti Bertonec, Roman Jakopič, Alojz Tramte; I. bas: Franc Terseglav, Vinko Razingar, Franc Kežar, Franc Zebec; II. bas: Alojz Jeraša, Ivan Gril, Alojz Pintar, Franc Lasnik, Janez Eržen, Mirko Terlikar in Rafael Ortar, so pod vodstvom novega zborovodja JOŽA KELVIŠARJA zapeli deset pesmi: Polde Ulaga - Železarska in Domovina, Josef Sefev - Vzburjenje duhov, O mili mi - dalmatinska narodna, Poletni večer - koroška narodna, Se že svita, bo den - koroška narodna, Luigi Galli - La montana (v italijanščini), Egi Gašperšič - Po gorah je ivje, Jurij Fleišman - Triglav in Radovan Gobec - Zdaj zaori pesem o svobodi. Pevci so se za jubilejno prepevanje dobro pripravili. Mnenja smo, da tako dobro še niso peli na jeseniškem odru. Vsekakor so to rezultati prizadevanj priprav, discipline, tovarštva in ljubezni do petja. Čeprav jih je tik pred jubilejem za vedno zapustil njihov zborovodja Janez Ponikvar, ki jih je vodil 14 let, se niso ustrašili nastopa pod vodstvom novega zborovodja, ki se je dobro znašel v novi sredini in uspešno opravil prvi nastop z ljudmi in za ljudi, ki imajo radi zborovsko glasbo. Tokrat ne bi navajali in se ukvarjali s strokovnim mnenjem (o zlitosti, artikulaciji, dikciji...) o njihovem prepevanju. Skratka bilo je vse resnično dobro, v mejah njihovih zmogljivosti, dali so od sebe vse, kar

Pevski zbor Društva upokojencev Jesenice (Foto J. Rabič)

V PREMISLEK...

V soboto, 10. oktobra, so člani pašne skupnosti organizirali v Karavankah »udarniško soboto« - čiščenja pašnikov. Udarneške akcije se je udeležilo rekordno število članov pašne skupnosti, saj jih je bilo kar dvaintrideset. Z akcijo so bili vsi zadovoljni, saj so očistili več hektarov pašnikov ob državni meji. Sklenili so, da bodo take akcije še organizirali in tako vsaj malo nadoknadili, kar so v preteklih letih zanemarili. Prepričani so, da bo vsako leto več živine in morajo zato pridobiti še nove površine. Če bomo pašnike še gnojili, se nam ni treba bati, da bi primanjkovalo dobre in sočne planinske trave.

Vse, prav vse, kar mislimo, želimo in imamo v načrtih, bi lahko zlahka uresničili, če bi nam prisluhnili in pomagali še vsi naši odgovorni in ne le kmetijska zemljiška skupnost, ki nam pomaga in nas spodbuja. Na prostranstvu naših pašnikov je ogromno lesa, ki bi ga morali zaradi zrelosti že zdavnaj posekati. Tudi to bi napravili člani skupnosti udarniško in s tem pridobili nove pašne površine, za izkupček od lesa pa bi kupili umetna gnojila in povečali naše sklade. Ne moremo razumeti, kako bo le nekaj stran, kjer smo imeli udarniško, propadlo 200 do 300 kub. metrov posekanega lesa. Polovica lesa bo letos že tretjič prezimila, druga polovica pa drugič. Plačali so gozdne delavce za posek, les pa bo sedaj segnil. Nihče ga ne pravzame, da bi ga zvozil k cesti, ker vsak ve, da bo v tistih grapah zaslužil manj v enem dnevu, kot, na primer, zneso dnevnica. Trideset tisoč starih dinarejev od kubičnega metra, a od tega zaslužka okoli 50 % za davek. Les pa je v takem kraju, kjer se skoraj ne moreta srečati dva vola ali konja in od koder je les treba vleči le s »posmuklami«. Če to primerjamo s ceno lesa danes, lahko spet sklepamo, da bi za delo prejel najmanj tisti, ki bi najbolj garal z živino pri spravilu lesa.

»Strokovni izračun«, je torej tak, da se ne izplača. Les naj ostane tam, mi pa bomo iz Kanade uvozili še več lesa. Kdo bo odgovarjal, če bo ta les ostal še to zimo v Karavankah in bo izgubil vso vrednost.

Moj izračun laika je tak: Če je 250 kub. metrov lesa in če je danes kubični meter lesa po 3000 dinarjev, je torej vrednost tega lesa 750.000 din. Spravilo do ceste bi bilo

še zmorejo njihova grla - a zmorejo še vedno veliko! Le premalo sproščenosti je bilo: niti enega nasmeha nismo videli, preveč zaskrbljenosti in odgovornosti smo čutili v njihovih srcih. Razumljivo, želeli so uspešen nastop ob svojem jubileju. Želeli so in uspeli so! Dobro zasledena dvorana je prisrčno nagajevala njihov trud z dolgimi aplavzi. V imenu moškega pevskega zbora Jesenice je pevce pozdravila in jim čestitala k jubileju s podaritvijo šopka cvetja Mira Mesarič, v imenu pihalnega orkestra Jeseniških železarjev pa Ivan Knific. Čestitkam so se pridružili tudi javniški upokojenci s šopki. Čestitke je zaokrožil Jože Sušnik, tajnik ZKO Jesenice, ki je poleg čestitke ZKO dvanajsteterici pevcev izročil zlate, srebrne in bronaste Gallusove značke. Zlate so prejeli: Ludvik Smuk, Tomaž Čufar, Mirko Terlikar, Janez Eržen, Viktor Svetina, Alojz Tramte, Franc Kežar, Ivan Gril in Franc Jelenc. Srebrne značke so dobili: Rafael Ortar in Roman Jakopič, bronasto pa Franc Zebec.

Posebno svečan trenutek jubileja je zapolnilo obvestilo povezovalca programa Janeza Kavčiča, da sta med pevci tudi dva jubilarja, ki neprekinjeno prepevata v raznih zborih že 59 in 58 let. To sta FRANC TERSEGLAV (59) in ALOJZ JERAŠA (58). Njuno življenjsko in pevsko pot bomo orisali v eni naslednjih števil Zvezd. Ob sta na odprti sceni sprejela skromna darila - po šopek nageljnov - in iskren in prisrčen aplavz vseh prisotnih na odru in v dvorani. Čestitkam vsem jubilarantom in prejemnikom Gallusovih značk se pridružuje tudi Železar.

V dvorani ni bilo mladih jeseniških pevcev mešanega pevskega zbora Blaž Arnič. Čeprav so nas že nekočkrat navdušili in presenetili s svojim ubranim mladeniškim petjem, naj jim bo njihov odnos do takega jubileja vseeno v PREMI-SLEK. Če mislijo, da se na takem jubilejnim koncertu niso imeli kaj naučiti, naj bi vsaj spoznali pot, po kateri bodo morali hoditi, da bi osvojili Gallusova odličja, ali doživet TERSEGLAVOV in JERAŠOV 59 in 58 pevskih let. F. Ropret

JAKU ČOPU - VIHARNIKU ZA 70-LETNICO

V nezogibni usakdanosti si mora najti vsak svoj višji življenjski cilj. Ti si ga našel v čudovitih, večnih gorah.

Letos 26. oktobra bo praznoval Jaka Čop 70-letnico svojega rojstva. Kljub visokemu življenjskemu jubileju je naš »večni popotnik« še vedno zelo vitalen in mladosten.

Jaka se je rodil na železarskih Jesenicah. Po šolanju se je izučil za natakara, ker so imeli doma kavarno, vendar v tem poklicu ni ostal. Zaposlil se je v Železarni, pozneje pa v konstrukcijskem biroju, kjer je ostal do upokojitve.

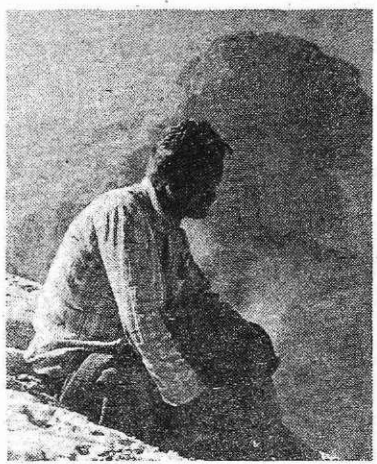
Že zgodaj se je posvetil goram, kar je morda podedoval po očetu ali po stricu - alpinistu Jožu. Sploh so bili vsi Čopi navdušeni planinci. Njegova gorniška bera je zelo bogata, saj pri nas verjetno ni nikogar, ki bi ga v tej dejavnosti presegal. Prehodil je vse gore širom Slovenije, veliko tudi v naši širši domovini. Bil je na mnogih vrhovih v Visokih Turah, Dolomitih, Karnskih in Centralnih Alpah, pa tudi v Pirenejih. Najljubši pa so mu bili in ostanejo njegovi Julijci, katere je prehodil nešteto krat v vseh letnih časih. Skoro ni kotička v Julijcih, ki ga ne bi obiskal. Zaradi invalidnosti se ni posvetil alpinizmu - zato pa je postal odlični planinec, ki se je ves predal gorski fotografiji. Postal je pravi mojster - umetnik in entuziast, ki je vse življenje žrtvoval in posvetil našim goram in jih enkratno fotografsko upodobil. Ni mu bilo žal denarja, ne časa, ne truda, da je ujel motiv iz pravega zornega kota, ob pravem času. Kolikokrat motiv ni ustrežal vsem njegovim strogim estetskim pogojem, da se je moral vedno znova vračati - ve le on. Desetletja in desetletja že hodi po samotnih poteh in brezpotjih Trente, Baške grape, Bohinja, Triglava, Martuljke, Planice in drugih skupin. Svoje izjemne fotografske dosežke, ki jih lahko ocenjujemo kot njegovo veliko življenjsko delo, je objavil v treh knjigah: Svet med vrhovi (1962), Raj pod Triglavom (1969) in Viharniki (1970). Knjige polne redkih biserov slovenske narave, ki navdušijo in zvabijo celo neplanince v čudoviti svet naših gor.

Izredna lastnost njegovega skromnega značaja je, da zna prenašati ljubezen do gorskega sveta tudi na druge ljudi. Tako s knjigami - polnimi enkratnih prikazov obrazov naših gor in neposredno z vodenjem mladine v gore, kjer jim na nevsiljiv način posreduje ljubezen do gor in cvetja, jih vzgaja za varstvo narave, za varno hojo v gorah in tovarštvo. Mnogim priznanim gornikom je bil in je ostal najboljši učitelj in vzornik.

Doslej je imel že petindvajset samostojnih razstav črno bele fotografije širom Slovenije in izven meja (Trst, Stara Gorica, Celovec), ki so bile zelo dobro obiskane. Ob 200-letnici prvega pristopa na Triglav, ob odkritju spomenika prvopristopnikom, si je njegovo razstavo v Bohinju ogledalo zelo veliko turistov in planincev.

S svojim predavanjem: »Spomini z gor«, ilustriranim z 200 barvnimi diapozitivi velikega formata, se je predstavil in navdušil številne obiskovalce v Celovcu, Mariboru, Velenju, Tolminu in drugod. Ti izbrani diapozitivi so tako čudoviti, da bi jih Jaka s primernim tekstom lahko objavil v novi knjigi.

Jaka se je pred desetletjem preselil s svojo sestro v novo hišico na Rodinah, od koder ima prekrasen pogled na triglavsko kraljestvo in Karavanke. V pokoji je že deset let, pa ima sedaj manj »prostega« časa, kot prej, ko je bil v službi. Še vedno dela na vseh področjih, ki ga zanimajo in kjer se lahko nesebično, a učinkovito razdaja.

Dosti zaslug ima pri postavitvi spomenika »štirim srčnim možem« - prvopristopnikom na Triglav, v Bohinju. Obe bohinjski planinski društvi sta se mu oddolžili s posebno plaketo in priznanjem.

Pred osnovno šolo Gorenjskega odreda na Selu pri Žirovnici je »aleja velikih rojakov«. Tam so postavili kipe dr. Franceta Prešerna (pesnika), Matija Čopa (jezikoslovca), Antona Janša (čebelarja), F. S. Finžgarja (pisatelja). Tudi pri postavitvi aleje ima Jaka veliko zaslug, saj je aktivno sodeloval pri zbiranju denarja in kontaktiral s kiparji - izvajalci. Kot priznanje je dobil diplomu šolskega kulturnega društva in Čebelarke družine Radovljica.

Primorska mu je zelo pri srcu, posebno Vršno pod Krnom, rojstna vasica našega pesnika Simona Gregorčiča. Za postavitev spomenika S. Gregorčiča (otvoritev je bila 20. septembra 1981) se je Jaka zelo zavzemal. Za to priložnost (postavitev, odkritje) je organiziral izdelavo vizitke s plaketo Gregorčiča in nekaj njegovimi pesmimi, s katero so zbirali prostovoljne prispevke za spomenik.

Zelo se zavzema za čisto in lepše okolje, kar je njegova glavna dejavnost v Turističnem društvu Žirovnica. V društvu upokojencev Žirovnica je zadolžen za organizacijo in vodstvo izletov, kar opravlja še vedno v splošno zadovoljstvo. Pri foto klubu A. Prešern Jesenice še vedno aktivno sodeluje. Pri tradicionalnem spominskem pohodu na Stol (v februarju) dela v organizacijskem odboru.

Za svojo aktivnost je Jaka prejel mnogo odlikovanj in priznanj: od matičnega Planinskega društva Jesenice, Planinske zveze Slovenije in Planinske zveze Jugoslavije zlate častne značke; pri ljudski tehniki, matičnemu foto klubu in Foto zvezi Slovenije zlate plakete; na razstavi planinske fotografije v Beogradu je prejel zlato plaketo; skupščina občine Jesenice mu je podelila plaketo Toneta Čufarja; za svoje življenjsko delo pa je prejel Prešernovo nagrado Gorenjskega za leto 1973; foto-kinu zveza Slovenije mu je podelila naziv častnega člana; prejel je nagrado Borisa Kidriča in dobil priznanje Osvobodilne fronte slovenskega naroda na področju društvene dejavnosti, poleg številnih drugih priznanj. Posebno priznanje je brez dvoma državno odlikovanje orden zaslug za narod s srebrno zvezdo.

Tak, neugnan, je naš kleni Jaka 70-letnik. Večno zaljubljen v svoje gore z načelom: Kdor ljubi svojo domovino, mu ni težko zanjo razdajati sebe.

Želimo mu še mnogo srečnih, zdravih in uspešnih let in aktivnega delovanja v »njegovih gorah«.

Janez Krušič

KRAJEVNI ODBOR ZB NOV DOVJE-MOJSTRANA O SVOJEM DELU

Na zadnji seji krajevnega odbora ZB NOV Dovje-Mojstrana so člani razpravljali o priznavalninah za borce v krajevni skupnosti. Pri teh vprašanjih je še posebno aktivna komisija za socialno zdravstvena vprašanja, ki redno obravnava problematiko priznavalnin in drugih socialnih vprašanj borcev NOV.

Na seji so obravnavali tudi druge aktivnosti borcev v zadnjih mesecih. Pri tem velja poudariti, da si člani odbora že od zadnje skupščine prizadevajo, da bi bilo delo borcev v krajevni skupnosti bolj pestro in da bi se člani vključevali v vse akcije v krajevni skupnosti. Med drugim je

ravno v zadnjem obdobju bolj zaživelo delo posameznih komisij, saj so na zadnji volilni skupščini vanje vključili več novih članov.

Borci iz krajevnega skupnosti Dovje-Mojstrana so se pred nedavnim v precejšnjem številu udeležili razstave o varnosti in družbeni samozasčitvi, ki je bila v Kranju. Aktivni so tudi v družbenopolitičnih organizacijah v krajevni skupnosti in drugod.

Na zadnji seji so se pogovarjali tudi o tem, da bi uredili še en partizanski pomnik na območju krajevnih skupnosti, in sicer ob nekdanji kurirski postaji Orlovo gnezdo v Mlinci nad vasjo Dovje. J. R.

PREGANJANJE IN IZSELJEVANJE SLOVENCEV V LETU 1941

Ob 40-letnici pregona slovenskih rodoljubov, med njimi tudi veliko Jeseničanov in okoličanov v Srbijo, objavljamo daljši sestanek Franca Globočnika, enega od številnih pregnancev. V sestavku se je avtor posluževal podatkov iz knjige dr. Toneta Ferenc Nacistična raznarodovalna politika v Sloveniji v letih 1941–1945, ki je izšla v Mariboru 1968. leta.

Nemški imperializem je že vse od fevdalnega sistema dalje kazal svoje težnje za prodor proti vzhodu in ga propagiral pod znanim geslom »Drang nach Osten!«. Nemško prodiranje na vzhod je bilo kontinuiran proces, ki se je stopnjeval od srede 19. stoletja dalje.

Z nastopom Adolfa Hitlerja v političnem življenju Nemčije, so v nacionalsocialistični stranki sprejeli širok program, ki je med drugim zahteval tudi naslednje:

- združitev vseh Nemcev v veliki Nemčiji,

- enakopravnost Nemcev z drugimi narodi in odpravo obvez Nemčije, ki sledijo iz določil verske in senžermenske mirovne pogodbe,

- zahteva po novih ozemljih in kolonijah za prehrano nemškega naroda in naselitev presežka nemškega prebivalstva.

Tem trem ciljem so Nemci podredili vsa svoja prizadevanja in sklenili, da mora Nemčija iskati svoj življenjski prostor v Vzhodni Evropi, predvsem na Poljskem, v Rusiji in drugih vzhodnoevropskih obrobah deželah, kjer bi bilo mogoče ta sorazmerno redko naseljen del Evrope naseliti z nemškimi kmeti.

V svoji knjigi Mein Kampf je Hitler jasno nakazal, da Nemčija rabi za svoj razvoj in napredek le prostor, ni pa njen cilj germanizacija množic drugih narodov, ki so do tedaj živeli in se svobodno razvijali na tem področju Evrope. S tem je že jasno opredelil usodo milijonov ljudi živčih v predelih, ki so jih Nemci proglasili in smatrali za svoj življenjski prostor. Tem svojim ciljem je Hitler ostal zvest do konca, čeprav je občasno dajal iz taktičnih razlogov drugačne izjave in s Sovjetsko zvezo celo sklenil pakt o prijateljstvu.

V nemški preseljevalni politiki so imele izredno vlogo nemške narodne manjšine v raznih evropskih državah in so tudi postale glavno orodje nacistične raznarodovalne politike. Take skupine so bile posebno močne na južnem Tirolskem v Italiji, v baltskih državah, v Sovjetski zvezi, Romuniji in Jugoslaviji. Tudi na Gorenjskem in Štajerskem je zelo aktivno delovalo nekaj takih skupin, ki so jih sestavljali vodilni uslužbenci raznih podjetij, v katerih je bil udeležen nemški kapital in bogati trgovci nemškega porekla. Te skupine so kasneje dajale nemškemu oblastem vse podatke o prebivalstvu in so jih preimenovali v zloglasno »peto kolono«.

Podpis pogodbe o pristopu Jugoslavije k trojnemu paktu osi je tudi med prebivalstvom Gorenjske povzročil veliko zaskrbljenost in odpor. Ob preklicu pogodbe, demonstracijah v Beogradu in padcu vlade, so se tudi na Jesenicah združile vse napredne politične sile in prebivalstvo je v spontanah skupnih manifestacijah na Čufarjevem trgu pokazalo svojo globoko narodno zavest.

Po razpadu jugoslovanske armade so Gorenjsko najprej okupirali Italijani, ki pa so se po nekaj dneh umaknili in prepustili celoten teritorij do Šentvida pri Ljubljani Nemcem.

Takoj po svojem prihodu, to je še v začetku aprila leta 1941, so Nemci izvedli splošen pregled vsega prebivalstva pod pretežno zdravstvenega pregleda s fluorografiranjem. Pri tem pregledu so aktivno sodelovali člani jeseniškega »kulturbunda« in pete kolone ter izpopolnili sezname Slovencev, ki so jih določili za izselitev.

Preseljevalni štab za Gorenjsko je imel svoj sedež na Bledu in je bil sestavljen iz treh komisij. Prvi referat je vodil dr. Glaser, ki je sproti naročal županom posameznih občin, naj obvestijo, kje in kdaj se zglasijo za navedeni pregled. Drugo komisijo je vodil SS-Oberscharführer Hans Kastner, ki je sodelavci določal rasno pripadnost občanov. Tretjo komisijo je sestavljala rentgenska ekipa, ki je določala % pljučnih bolnikov med prebivalstvom, pod vodstvom Heinza Ludwarja. Vsaka komisija je imela tudi »narodnostnega« ocenjevalca, ki je dobro poznal ljudi in politično narodnostne razmere tistega kraja. Na Jesenicah sta bila v tem pogledu najbolj aktivna dr. Hauswirth in Jože Činčovec, ki se je takoj po prihodu Nemcev pričel podpisovati s Tschinkowitz, kar naj bi že zadostovalo za dokazilo njegovega nemškega porekla.

Po popisu je komisija za vsako osebo oziroma družino izpolnila kartotčni list z vsemi podatki. Nato je sleherni občan dobil še narodnostno in rasno oceno. Po končanem delu so komisije o rezultatih obveščale in poročale preseljevalnemu štabu na Bled.

Rezultat rasnega pregleda za Gorenjsko je bil naslednji: nordijska rasa 27,5 %, dinarska rasa 25,25 %, zahodna 14 %, vzhodna 22,75 %, vzhodno-baltska 10,5 %. Po že prej sprejetih kriterijih bi morali iz tega področja izseliti preko 50 % celotnega prebivalstva. Iz vojno-gospodarskih razlogov in zaradi vstaje slovenskega naroda, kakor tudi bojazni, da bi z nadaljevanjem deportacij, ki so kmalu sledile, še bolj okrepili odpor, so že sprejete ukrepe nekoliko omilili.

Pri pregledu prebivalstva so vse ocenili s številkami od 1 do 5, pri čemer je pomenila 1 – vodilno nemški 2 – nemški 3 – ravnodušen, 4 – Nemcem sovražen, 5 – vodilno sovražni Nemcem.

Vsi prebivalci z oceno 5 so bili kasneje nepreklicno določeni za izselitev, prebivalce z oceno 4 pa so kasneje še preverjali glede na prednike, raso, možnost prilagajanja oziroma germanizacijo. Rasne ocene so bile: prav dobro, dobro, povprečno in rasno neustrezno.

Hitler je ob obisku v Mariboru 26. aprila 1941 zahteval ponovno germanizacijo Štajerske z besedami: »Naredite mi to deželo zopet nemško!«. Ker so imeli Nemci namen tudi Gorenjsko čimprej priključiti »Rajhu«, je dokončno obveljal sistem ponemčevanja tudi za to področje.

Že 19. aprila 1941 so Nemci aretirali in odpeljali v zapore v Celovcu na Koroškem prvo skupino Jeseničanov, v glavnem napredno inteligenco in člane telovadnega društva »Sokole« starostno dr. Obersnelom na čelu. Po 30. aprilu, ko je civilna uprava prevzela oblast na Gorenjskem, so postale aretacije Slovencev množične po vseh pokrajinah. Aretirance so vozili v zapore v Begunje na Gorenjskem, kjer je bilo že v začetku maja 1941 okrog 500 ljudi. Taborišče v Begunjah je bilo prehodno in so zapornike nato prepeljali v takoimeno »Skofove zavode« v Šentvidu, ki ga je vodil SS-Hauptsturmführer Werner Klügel. Do 20. junija je bilo v taborišču pripravljenih za izselitev že okrog 800 ljudi. Življenje zapornikov je bilo težko, saj so morali trpeti poleg zelo pičle in slabe hrane tudi razna ponižanja, ki so bila posebno težka za starejše ljudi. Najobičajnejši način mučenja

je bil ob telovadbi na dvorišču, kjer so nekateri sadisti zahtevali od posameznikov napore do nezvesti. Svojce zapornikov so začasno še pustili na njihovih domovih, ne da bi slutili, kakšna usoda jih čaka.

Vodja preseljevalnega štaba dr. Glaser je na Bledu pregledal kartoteke prebivalstva Gorenjske in določil za izgnance končno oceno E (evakuiren).

Iz taborišča so izpustili malo oseb, še te le v primerih ko zanje ni bilo dokazov ali pričevanj o njihovi protinemški dejavnosti, oziroma če so imeli prednike nemškega rodu.

V posebni sobi v taborišču Šentvid so nekaj dni pred deportacijo še enkrat ocenjevali rasno pripadnost nekaterih zapornikov. To delo je opravljali mrk gestapovec, meril je lobanje zapornikov s kljukastim merilom po dolgem in počez in zapisoval dobljene podatke v poseben formular. Takrat nisem bil seznanjen z namenom tega merjenja, vem le to, da sem se zelo neprijetno počutil, ko sem gledal v njegov izredno grd obraz. Glavo, pokrito s kapo z mrtvaško značko, bi prej pripisal pravemu šimpanzu kot pa človeku, ki kaj ve o rasah.

Zaporniki v Begunjah in Šentvidu nismo klonili pred terorjem. Zelo malo je bilo primerov klečeplazenja pred okupatorjem in egoističnega reševanja lastnega položaja. Velika večina je jasno izpovedala svojo narodno pripadnost in zavest. Bili so primeri, da so Nemci od nekaterih jetnikov z nemško obliko imen zahtevali izjavo, da so »nemške krvi«, vendar so jim le ti odgovorili, da so in ostanejo Slovenci. V taborišču Šentvid so jetniki izdajali tudi tajni list »Kibla«, ki ga je urejal Lojze Bulovec, ilustrirala pa sta ga Vlado Gregorčič in Vinko Puntar. Izšlo je šest števk in druga je imela celo prilogo »Arestant«.

Na konferenci v Zagrebu 4. junija 1941 so sklenili, da bodo iz Šentvida do Arandjelovca v Srbiji prepeljali okrog 4000 deportirancev Gorenjske. Vsak dan naj bi ob 23,51 odpeljal vlak proti Srbiji. Prvi val preselitelje je bil določen za čas od 1. do 3. julija 1941. Ker so bili prvotno v taborišču le moški in samostojne ženske, so v začetku julija pričeli voziti v taborišče tudi člane njihovih družin. Za izselitev namenjene osebe so imele za pakiranje svojih stvari na Jesenicah eno uro časa. Tako na hitro zbrana prtljaga je bila res skromna in v mnogih primerih slabo izbrana, saj ljudje takrat niso vedeli, kaj bodo najbolj rabili, niti kam in za koliko časa gredo. Ob prihodu v taborišče Šentvid je taboriščna komanda pregledala skromno prtljago zapornikov in odzela vse dragocenosti, zlato in denar ter vse to zapolnila v korist države za razvoj nemštva. Vsakemu izgnancu in članu družine so pustili samo 500 dinarjev gotovine, kar je bila le simbolična vsota proti vrednosti zaplenjenega.

Tako kot pri ocenjevanju narodnosti, rase in odnosa do Nemcev so tudi pri tem umazanem poslu državne kraje odigrali vlogo člani kulturbunda. V Šentvidu je to vlogo dobila Vanda Paar, hči poznega župana na Bledu, drugače pa hotelirja na Jesenicah, kjer je bil njegov hotel center 5. kolone. Ker je dobro poznala Jeseničane, je dajala preiskovalcem oznake, katero prtljago se spleča boljše preiskati in koga sleči do golega.

Izseljevanje je med prebivalstvom Gorenjske povzročilo veliko vznemirjenje, kar se je močno odrazilo v padcu proizvodnje v tovarnah, ker ljudje niso imeli volje do dela, saj niso vedeli, kaj jih čaka in kdaj pride kdo na vrsto. Teror in strah pred zapornikom in deportacijami je povzročil množične pobege v gozdove, kjer so se pričele formirati prve partizanske grupe odpora.

(se nadaljuje)

Jeseniški invalidi na izletu (Foto J. Mrovlje)

JESENIŠKI INVALIDI TRI DNI V PULJU

Društvo invalidov Jesenice je pred kratkim organiziralo izlet v Pulj, katerega se je udeležilo kar sto šest članov društva. V zgodnjih jutranjih urah smo se z dvema avtobusoma odpeljali proti Pulju. Prvi dan nam vreme ni bilo preveč naklonjeno, saj je od Opatije do Pulja tako močno deževalo, da tudi v avtobusu lopute za zračenje niso vzdržale naliva. Ogledali smo si areno, nato pa odpotovali štiri kilometre izven mesta v Verudelo in se nastanili v hotelu Brioni. Sledilo je kopanje v bazenu, katerega so si nekateri najbolj želeli.

Drugi dan smo napravili krajši izlet po bližnji okolici. Ogledali smo si Medulin in Fažano, od koder smo

od daleč videli Brionske otoke, kjer je imel predsednik Tito svojo rezidenco.

Tretji dan smo imeli zelo lepo vreme, tako da so se nekateri kopali tudi v morju. Nekateri bi še za nekaj dni radi ostali v tem prelepem delu Istre, toda tridnevni izlet je potekel, zato smo se po dopoldanskem kopanju in kosilu odpravili proti domu. Med povratkom smo si ogledali še Poreč.

V hotelu Brioni so nas zelo lepo sprejeli in tudi s prehrano smo bili zadovoljni. Izlet je bil zelo lepo organiziran, saj smo videli skoraj vse obmorske kraje na polotoku Istra od Opatije do Portoroža.

Jože Mrovlje

NA NAGRADNEM IZLETU ŽG LJUBLJANA

Ob koncu preteklega šolskega leta je naš razred dobil kolektivno nagrado Železniškega gospodarstva Ljubljana – brezplačno potovanje z vlakom na katerikoli relaciji po Sloveniji. Izdelali smo serijo vsebinsko povezanih risb z motivi železniških mostov in navdušeni smo bili, ko smo zvedeli, da smo sprejeli to visoko likovno nagrado. Ostalo nam je le še vprašanje – kam na izlet. Dolgo smo razmišljali in se na koncu domenili, da združimo prijetno s koristnim. Odločili smo se, da si ogledamo Laško z znano pivovarno in termalnim vrelecem.

Laško je prijetno mesto ob Savinji. Najbolj zanimiv je stari del mesta s prostornim trgov, okoli katerega so tesno sklenjene pozidane ulice. Novejši del mesta je odmaknjen in modernejši in se razvija v dolinici Rečice in Žikovec. Zanimiv je razgled z bližnjega griča Huma in visokega Šmihela. Prvi je na desni, drugi na levi strani Savinje.

Okolica je poraščena z iglavci in listavci, urejene domačije in vrtički nudijo lepe sprehode bolnikom, ki se zdravijo v toplicah. Ker Laško slovi po odličnem pivu, nismo hoteli zamuditi prilike, da si ne bi ogledali pivovarne, ki vari pivo že več kot 150 let.

Zgovoren vodič nam je opisal zgodovino pivovarstva. Dejal je, da so začetke varjenja piva zasledili že v prazgodovinski dobi, le da so mu takrat dodajali razne druge začimbe in med. V naše kraje so zanesli to mojstrovino stari Slovani.

Prvi začetnik pivovarstva v Laškem je bil Franc Gayer, ki je leta 1825 zgradil majhno pivovarno. Do danes je prerasla v ogromno moderno stavbo, v kateri je delo povsem avtomatizirano. Kljub temu je ostal postopek zvest stari pivovski tradiciji, ki daje poseben okus in aromo laškemu pivu.

Pri ogledu proizvodnega procesa smo spoznali, da so za nastanek piva potrebne določene surovine: ječmen, helj, voda in pivski kvas. Vsaka od teh surovin ima poseben pomen. Najvažnejši je ječmenov slad in največ uporabljajo dvoredni jari ječmen. Najprej ga dobro očistijo, nato ga namakajo in povzročijo z zračenjem klijte. Nato slad štiri tedne počiva. Helj dodajajo kot začimbo v manjših količinah. Helj obnavlja in podaljšuje trajnost piva in mu daje zdravilno vrednost.

Proizvodni proces nas je zelo zanimal. Žal nam je bilo, da nismo videli, kako pivo polnijo, saj so prav v tem času delavci odšli na malico in se je tekoči trak ustavil.

Polni lepih vtisov smo se potem veselo sprostili v zelo lepem in čistem bazenu termalnega vreca Laško, ki ima zdravilno vodo s temperaturo 32 stop. Celzija.

Ko smo se vračali domov, smo skozi okna opazovali stisnjeno dolino Trbovelj, Hrastnika in Zagorja, kjer rudarji neprekinjeno in naporno delajo.

Veseli smo bili, da je bil naš trud pri pouku poplačan s tako lepim in poučnim izletom.

Maja Košir, 6. r.
literarni krožek OŠ
16. december Mojstrana

PROIZVODNO DELO V OSNOVNI ŠOLI GORENJSKEGA ODREDA

V tem šolskem letu naj bi vsak učenec osnovne šole Gorenjskega odreda v Žirovnici opravil 20 ur družbeno koristnega dela. V lanskem šolskem letu smo kot brigadirji urejali okolico šole in pripravljali smučišča za šolo, očistili smo porečje Završnice v Mostah, po določenem razporedu pa smo čistili tudi šolska igrišča in dvorišče.

V letošnjem letu smo se lotili pravega proizvodnega dela z več delovnimi operacijami. Sestavljamo namreč Rubikove kocke. Izdeluje jih plastičar Milan Kokalj z Bleda. Z njim smo bili povezani že prejšnja leta. Sestavljali smo različne plastične predmete, kot so ključavnice za hranilnike, hranilnike in kocke za srbsko abecedo.

Že med poletnimi počitnicami smo začeli z delom. Sprva je delo nekaj mladincev iz krajevne skupnosti in šolska mladina. Z začetkom šolskega leta so dijaki srednjih šol odšli v šole. Tako smo ostali s skupino bodočih vojakov in študentov, ki so bili še prosti. Že prvi dan pouka je iz vsakega razreda prišel »na delo« en učenec, ki je bil od pouka odsoten ves dan.

Veliko delovnih operacij je potrebnih, preden kocko dobi v roke kupec. Najprej proizvajalec vbrizga dele za kocke in jih pripelje v šolo. Ploskve kockic v šoli zlepijo, šele nato se prične sestavljanje križcev. V križev vstavimo male kocke, nato privijemo vijake, da je kocka trdna.

potem pripelimo še šest ravnih plošč. Kocke se preizkusimo in jih zložimo v kartonaste škatle. S tem je naše delo opravljeno.

V začetku oktobra so nas zapustili študentje, ki so si s sestavljanjem služili denar za učbenike, ostali pa smo tudi brez vodje našega proizvodnega dela Tonija Dolenca, ki je odšel k vojakom. Toni je naše gore list. Po končani osnovni šoli je vsa leta prihajal k nam, vodil elektrotehnični krožek in vestno opravljal najrazličnejša druga opravila.

Delo se je za nekaj časa zaustavilo, a kmalu smo šolarji trdno prišli za delo, tako da sedaj proizvodnja teče nemoteno. Učenci radi prihajamo na delo, včasih se odredimo tudi prosti soboti, saj si bomo tako sami prislužili denar za izlete ob koncu šolskega leta, za ekskurzije med letom in za šolo v naravi. Tudi starši imajo do sestavljanja kock pozitiven odnos in se ne jezijo, ko gremo na delo; vedo namreč, da si določene osebnostne lastnosti privzgamemo le na ta način.

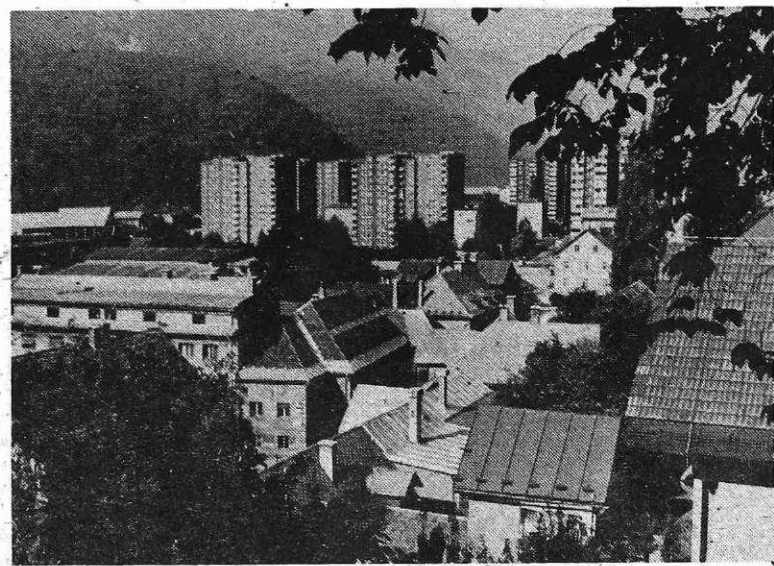
Boris Tičar, 8. b

PRIČETEK »DIA-VEČEROV«

Planinsko društvo Javornik-Koroška Bela obvešča ljubitelje lepih dia posnetkov, da pričinja DIA večere v četrtek, 29. oktobra, ob 18. uri v društveni sejni sobi nad restavracijo Turist na Javorniku.

Prvo predvajanje dia posnetkov bosta imela Marko Pogačnik in Franci Črv. Pokazala bosta slike z letošnje republiške razstave FKK Diana na temo: Divjad in okolje, v katerem živi.

Za vse informacije vam je na razpolago France Kreuzer.

Velikani na Plavžu (Foto L. Kučina)

Komisija za športno rekreacijo

Vodoravno: TORTA, KI,
IVAN, JAN, OL, STEAK,
SKI, ARS, TVAR, DETE,
HIŠA, ESTONKA, PI, PO-
LIP, ODTIS, GIN, EROS,
ON, OE, ST, KOSA, SAKE,
DN, DN, VOD, OBARA,
LAR, ISAR, VENO, LE-
TINA, ETIENNE, STENA,
OLE, KLET, RAS, ED, KI,
AR, NIL, AKRA, TS, RK,
PONEV, ANJA, AAR, AI,
OS, UKANA.

31. oktobra in 1. novembra hong. barvni znan. fantastični film **MOCNI PEKINSKI ČLOVEK**; režija Ho Meng-Hua, v gl. vlogi Evelyné Kraft, ob 17. in 19. uri.

1. novembra amer. barvna akc.
komedija VELIKA KRAJA AV-
TOMOBILOV ob 19. uri.

Ob torkih in četrkih je ob 17. uri stalna akcija »NA TEKU SE DOBIMO«, Zbor udeležencev pred športno-kulturno dvorano. Iz pisarne ŠD Ljubenca

Predstava je izven abonmaja, zato posebej opozarjamo abonente in vse ostale ljubitelje gledališča, da si pravočasno zagotovijo vstopnice po enotni ceni 30 din na sindikatu Železarne, najkasneje do petka, 23. oktobra, do 12 ure.

31. oktobra in 1. novembra nem.
barvni kavb. film VODJA APAČEV
ob 18. in 20. uri.

nem gledališču Ljubljanskem.
ČETRTEK, 29. oktobra, ob
 16. uri in 19.30 Ivan Cankar:
JAKOB RUDA – gostovanje
 v Prešernovem gledališču v
 Kranju.

DRSANJE: vsak petek od 20. do 22. ure
TELOVADNICA ŽIC: TOREK – rekreacija od 20. do 22. ure
SREDA – interesna skupina – KOŠARKA od 18. do 20. ure
ČETRTEK – rekreacija od 20. do 22. ure
PETEK – interesna skupina – ODOBJKA od 20. do 22. ure

Pavla Sušnik

Franc Beguš

Kamilo Podlipnik

Mož, sin in vnuk z družinama

**Zalujoči: sin Franci z družino
in ostalo sorodstvo**

Vida Kavalan

CLUES:

- STANE FUGINA
- VRSTA METU-LJA
- ZGODNJE VINO, SADRJE
- VIRANCI PRISAD
- ZNAJKA AMERIS, LETAL
- PRITOK LJUBICA, NILE
- GORONJE NA HR-VATSKEM
- U OCE
- DIVJA MAČKA
- MEŠTO V NOTRAN DALMAC
- NEMŠKI IGRALEC (KONRAD)
- ZNANA VIDLINA
- STAR SLOVAN
- ALBERT EINSTEIN IGRALEC FURIJAN
- BRANKO KAMEN DOMOVNA TATAROV
- SESTAVI: ROKNER
- DRAK KAMEN PRVA ZENKA
- OKRAŠ. AMER. M. IME
- ŠTEVILO
- PLESNA PRIREDIT.
- IVAN LEVAR
- NAKAN, NAMERA
- GLAVNO MESTO GANE
- DRŽAVA V INDO-KINI
- PREBI-VALCI SRBIJE
- POKERINJA V VIETN. SLEGO-ROVJE
- ČAPKOVA DRAMA NEMŠKI TRUMITEL
- PLOČNIK
- ELEKT. MORSKA RIBA
- ČASOPIS OGLAS
- SPLIT
- PEVKA PRODNIK
- PREMOSTO RAZUMNO DOMAZAR IVAN
- NOVAK VILKO KRALJEVIČ V HIMALAJI
- DEL. OBRAZA NIŠ
- VENO TAUFER GOZDNI POSEK
- STROKOV. RA ATO-MILITKO
- DEVETI TON
- NAČIN KONJICE GA TEKA
- DALJE ODBOJE, VEK
- NEKO-SSEN REDELEK
- ONEŠKI KALIV ?
- RUSKA SSR
- VELIKO JEZERO V SZ
- IT. PEVEC (TONY) SKALA V NORJU
- VRSTA TKANINE GALIZ
- PEVEC KOREN
- RUSKI-KORAN ?

PHOTOGRAPHS:

- Top left: A man in a suit and tie, likely a historical figure.
- Bottom left: A man with a mustache, wearing a suit and tie, likely a historical figure.

MOŠTVO BIELA JE BILO PREMOČNO

Da je prvak Švice v hokeju na ledu Biel veliki favorit srečanja v prvem kolu pokala evropskih prvakov z našim prvakom Jesenicami, je bilo znano. Že pred tremi leti so Bielčani izločili jeseniške hokejiste iz istega tekmovanja z dvema zmagama, in sicer 16:1 in 7:6. Jeseničani tudi tokrat niso imeli velikih možnosti zaradi odsotnosti štirih reprezentantov, ki so v JLA, pa tudi dva poškodovana: M. Horvat in Lah nista mogla nastopiti. Že na začetku dvoboja se je hujše poškodoval tudi D. Horvat. Vse to in dejstvo, da v vrstah Biela nastopa kar sedem švicarskih reprezentantov in dva odlična kanadska profesionalca — Martel in Gosselin, je krepko nagnilo tehtnico na stran Švicarjev, ki so tudi povsem zasluženo slavili zmago z rezultatom 7:3 (0:1, 3:2, 4:0). Toda tega, kar se je dogajalo na igrišču v Podmežaklju v prvih tridesetih minutah, se pravzaprav nihče ni nadejal. Kljub velikim težavam in le z dvema napadalnima trojkama so proti odlično pripravljenemu in kvalitetnejšemu nasprotniku jeseniški hokejisti odlično zagrali. Se več. V prvi tretjini so povedli z 1:0 in imeli še več priložnosti.

Nasi so tudi v drugi tretjini nadaljevali z izredno borbeno, hitro in domiselno igrjo, ne glede na to, da so Švicarji demonstrirali odlično hokej. Jeseničani so resnično blesteli in nepričakovano, vendar povsem zasluženo v 25. minuti igre vodili kar s 3:0. Resnično je v teh trenutkih marsikdo izmed tistih 2000 gledalcev, kolikor se jih je zbralo na tribunah v dvorani v Podmežaklju, s toplino v srcu ugotavljal, da jeseniški mladeniči znajo igrati resnično dober hokej.

Seveda pa je bilo vse tako lepo, da ni moglo dolgo trajati. Kajti le z dvema napadalnima trojkama, tudi ti sta bili »ekspanzijski«. Jeseničani niso mogli zdržati hudega tempa. V trenutkih njihove velike premoči, ko je vratar švicarske reprezentacije Anken delal »čudeže«, sta Kanadčana Gosselin in Martel iz dveh na videz ne tako nevarnih akcij dosegla dva zadetka, ki sta pomenila začetek konca jeseniške premoči.

Kaj kmalu so se pokazale posledice utrujenosti jeseniških hokejistov, ki malotični niso mogli zdržati lastnega hudega tempa, v zadnji tretjini pa strahovitega tempa, ki so ga narekovali Švicarji. V njihovih vrstah sta se zlasti izkazala Gosselin in Martel, ki sta dosegla kar šest zadetkov.

Jesenčani so torej doživeli poraz v prvem kolu pokala evropskih prvakov in tako že pred povratnim srečanjem izpadli iz tega največjega klubskega tekmovanja v Evropi. Kljub temu in dejstvu, da so Švicarji dosegli zasluženo zmago, pa smo gledali resnično dobro predstavo jeseniških hokejistov.

Ob tem je vsekakor potrebno poudariti, da ima švicarski prvak precej boljše pogoje dela kot denimo, naš prvak. Po bese-

dah vodstva HC Biela na leto porabijo okoli 1.500.000 švicarskih frankov. Da pa ni vse denar, so pokazali jeseniški hokejisti v prvih tridesetih minutah, ko so bili boljši od bolje pripravljenega nasprotnika.

Povratno srečanje med Bielom in Jesenicami bo v Bielu danes, v četrtek, 22. oktobra. Jeseniško tekmo so pred 2000 gledalci sodili Wieser (Avstrija), Eržen in Vister (Jugoslavija).

Strelci: 1:0 Šuvak (3), 2:0, Razinger (23), 3:0 Bešič (25), 3:1 Gosselin (30), 3:2 Martel (32), 3:3 Martel (39), 3:4 Conte (43), 3:5 Gosselin (49), 3:6 Gosselin (54), 3:7 Martel (60).

Kazenske minute: Jesenice 10 plus 10 disc., Biel 10 minut.

JESENICE: CRVENA ZVEZDA 12:6 (4:1, 5:1, 3:4)

Dvorana v Podmežaklju, gledalcev 600, sodniki Hegediš (Zagreb), Petrić in Čemazar (Jesenice), šesto kolo državnega prvenstva.

Strelci za Jesenice: Šuvak 3, Raspet, Ščap in Razinger po 2 ter Pristov, Borse in Berlišk po enega.

Za Crveno zvezdo pa: Vatovec in Ladoček po 2 ter Saliji in Jankovič po enega.

CINKARNA: KRANJSKA GORA 13:4 (4:1, 6:1, 3:2)

Drsališče v mestnem parku v Celju, gledalcev 300, sodniki Gerc (Beograd), Lesnjak in Andrejka (Ljubljana).

Strelci za Cinkarno so bili: Bratec in F. Zbontar po 3, Poljanšek 2 ter Jan, Lesjak, Perčić, Felc in Bernjak.

Za Kranjsko goro pa: Potočnik, Satak, Pak in Česač.

V 6. kolu državnega prvenstva, ki bo na sporedu v soboto, 24. oktobra, se bosta na Jesenicah ob 18.30 pomerili moštvi Jesenic in Kranjske gore.

Križišča pri valjarnah na Beli. Kolesarji so nadaljevali vožnjo skozi Koroško Belo. Trebež, po Tomšičevi do sole, kjer je bil tudi cilj te štirinajst kilometrov dolge poti.

Vseh štirideset kolesarjev je preizkušnjo opravilo uspešno, za kar so prejeli značke in nalepke. Najstarejši udeleženec je bil Peter Jelovčan, star 75 let, na kolesu iz leta 1950, ki je požel tudi največ odobravanja vseh udeležencev akcije. Ne samo, da se je z mlajšimi enakovredno kosal, temveč je obljubil, da bo prišel tudi prihodnjič. Omeniti moram, da vse življenje skrbi za svoje zdravje s hojo v hribe in kolesarjenjem.

Organizatorji pri ZTKO Jesenice upajo, da bo že na spomladanski akciji odziv občanov, ki radi kolesarijo, večji.

B. R.

so zorali že okrog 500 različnih predmetov, katere so že predstavili širši javnosti na razstavah v Mojstrani in tudi v nekaterih drugih krajih. Veliko dragocenega materiala in predmetov pa je še vedno na zaprašenih podstrešjih in drugod pri domačinih v Mojstrani, na Dovjem in v drugih krajih občine. Člani odbora z akcijo zbiranja nadaljujejo in so seveda veseli vsakega novega predmeta in pomoči, ki jo ob tem nudijo prebivalci.

Pobudniki za ureditev triglavske muzejske zbirke so bili pred leti Jeseničani in ker niso imeli pravih pogojev za ureditev zbirke, so del zbiranega materiala odstopili planincem v Mojstrani. Člani planinskega društva si že dalj časa prizadevajo, da bi akcija za ureditev stalne zbirke stekla, vendar so brez širše družbene pomoči ne moreni.

Nedavni sestanek, ki so ga sklicali člani odbora triglavske planinske zbirke pa morda le pomeni, da se je končno prižgala »zelena luč« za ureditev zbirke. Poleg članov odbora in planinskega društva so bili prisotni tudi predstavniki skupščine krajevnega združenja zvezdo-Mojstrana ter muzejski delavci iz Škofje Loke, s katerimi planinci z Mojstrane že več let uspešno sodelujejo.

Navzoči so podprli to akcijo in poudarili, da je najprej treba poiskati primeren prostor in pripraviti podoben program za ureditev zbirke. V bodočem triglavskem planinskem muzeju v Mojstrani naj bi najprej uredili zgodovino planinstva, kasneje pa še zgodovino smučanja in lova.

Na sestanku so poudarili, da bi ob pripravi za ureditev zbirke morali tudi bolj razmišljati o večji planinsko-turistični ponudbi v Mojstrani, ker prav skozi to vas vsako leto hodi na tisoče planincev. Mojstrana naj bi bila osrednja informativna točka, kjer bodo planinci dobili vse potrebne informacije pred vstopom v Triglavsko pogorje.

J. R.

L. M.

LEP MEDNARODNI DOSEŽEK JESENISKIH PIONIRJEV

V okviru treh tekmovanj od katerih je bilo prvo v Kranju, sta bili naslednja dva tedna še dve v Celovcu in Trbižu. Na teh tekmah je sodelovala večina najboljših naraščajnikov vseh treh dežel.

V Celovcu so v nedeljo, 11. oktobra, jeseniški skakalci dosegli največ, kar so mogli, saj je Tomaž Knafelj zmagal med cicibani, Josko Šmid pa med mlajšimi pionirji, njegovi tovariši pa so mu tesno sledili. Kaltenekar je bil drugi. Baloh četrti in Marjanovič peti. Vsekakor je to eden največjih dosežkov jeseniških pionirjev nasploj.

Teden kasneje so se skoraj isti tekmovalci srečali še v Trbižu. Največ uspeha so poželi domačini, izkazali pa so se tudi Kranjčani. Tako je Kranjčan Jagodič zmagal med cicibani, Knafelj pa je bil drugi. Med mlajšimi pionirji je bil za tremi Italijani Gasperin četrti. Ostali Jeseničani so sodelovali med starejšimi pionirji. Šmid je bil tretji, Kaltenekar osmi, Marjanovič deveti, Vovk dvanajsti, Baloh in Peterka, ki sta padla, sta se uvrstila bolj pri koncu.

S to turnejo, za katero si skakalni delavci prizadevajo, da bi v prihodnje postala uradna in tudi tradicionalna, so skakalci zaključili letošnjo dejavnost na plastiki.

M. G.

ŠE ENKRAT O SMUČARSKIH SKOKIH V KRANJU

V zvezi s poročilom s tekme, ki je bila 3. oktobra v Kranju, objavljenim v 39. številki Zvezdaja, smo dolžni objaviti nekaj popravkov, oziroma pojasnil. Najprej to, da ni šlo za suspenz dvema pionirjema, ampak za prepoved nastopa na eni tekmi, kar ni isto. Pravilnik o redu in disciplini, pravicah in dolžnostih tekmovalcev je bil v začetku sezone precizno in jasno izdelan in z njim so bili seznanjeni vsi prizadeti. Zato je bilo po mnenju našega odbora ravnanje trenerja in vodje ekipe Iva Zupana popolnoma pravilno. Tudi izjava o odstopu omenjenih pionirjev iz selekcije OZSO je bila preuranjena in ni dokončna.

Občinska zveza smučarskih organizacij Jesenice — odlična za skoke

ODPRTO KLUBSKO PRVENSTVO V KEGLJANJU NA ASFALTU

Kegljaški klub Jesenice razpisuje odprto klubsko prvenstvo v kegljanju na asfaltu za leto 1981 za člane in članice, mladince in mladinke od 15. do 22. leta (1959 — 66).

Prvenstvo bo potekalo na kegljišču v Podmežaklju od 27. oktobra dalje vsak torek in četrtek od 15. do 19. ure.

PROPOZICIJE TEKMOVANJA IN NORMA:

- člani 1 x 100 mešano na štirih stezah nad 410 kegljev,
- članice 1 x 50 mešano na dveh stezah nad 170 kegljev,
- mladinci 1 x 100 mešano na štirih stezah nad 360 kegljev,
- mladinke 1 x 50 mešano na dveh stezah nad 150 kegljev,
- aktivni člani in članice so že uvrščeni v polfinale.

Prijavitve se lahko vsak dan od 10. do 20. ure pri dežurnem na kegljišču do 25. oktobra.

IZREDNA DELOVNA KONFERENCA KEGLJAČEV

Kegljaški klub Jesenice vabi na IZREDNO KONFERENCO vseh članov in članic, ki bo 27. oktobra ob 19.30 v sejni dvorani ŠD Jesenice na kegljišču v Podmežaklju.

IZLET K SPOMINSKIM OBELEŽJEM

Vsako leto pred prvim novembrom planinci obiščejo spominska obeležja in obudimo spomin na tiste, ki jih ni več med nami. V soboto, 17. oktobra, je bil izlet pod Prisojnik do plošče Mareta Domevška, ki se je smrtno ponesrečil v Hudičevem stebri.

Ob sedmi uri smo se zbrali pred Murko na Jesenicah. Z avtobusom smo se odpeljali do Kranjske gore, od koder smo se peš odpravili do koč na Gozdu. Od tam naprej se pot nadaljuje po plazu do stene. Megla, ki je prej zakrivala pogled, se je dvignila in odprl se nam je prelep pogled po dolini. Šli smo po Hanzovi smeri, ki pelje na Prisojnik. Nihče izmed nas še ni bil pri spominskem obeležju Mareta Domevška. Gledali smo na vse strani, a ga ni bilo nikjer. Tovariš Valodi je Grizlija, Medja in mene določil, da gremo naprej pogledat, kje je. Prišli smo skoraj do Jeseniške smeri, a obeležja ni bilo. Obrnili smo se in se vrnili. Za hip smo postali pod močnim Hudičevim stebrom, ki nam je vzel vodnika in alpinista in s tem postankom počastili njegov spomin. Tovariš Valodi nas je potolažil: »Ni pomembno, da nismo našli obeležja, važen je namen, da obudimo spomin na Mareta Domevška.«

Med potjo navzdol smo še vedno gledali, če je kje obeležje, a ga žal nismo našli. V Kranjski gori smo se odpravili na avtobus. Se v avtobusu nas je glodalo vprašanje, kje je spominsko obeležje. Po opisu vem, da je v skalo zabit klin, zraven pa obeležje oziroma plošča. Vprašali bomo prijatelje — alpiniste in se ponovno vrnili do obeležja.

Klemen Grčar

Jesensko sonce nad Mežakljo (Foto J. Jekler)

NAGLO SE IZTEKA LETOŠNJA PLANINSKO-ALPINISTIČNA SEZONA

Slovenski planinci, plezalci in alpinisti se bodo morali zgodaj posloviti od letošnje uspešne, jubilejne planinsko-alpinistične sezone. Mrzle sapa po gorah in gmajnah že vrtničijo jesensko letje, vlažne sive megle v valovih silijo prek grebenov, škribin in sedel in vtrajno zalivajo gozdove po dolinah, zatrepih in okraških. Naveze najbolj navdušenih plezalcev in alpinistov se v tokavah, žlebovih in zajedah že srečujejo z obilnim požledom in ledenimi slapovi. Obilne slane so že požgale prve jesenske rože. Vse napoveduje nagel prihod zime v zgodnji jeseni.

Planinci so letos skupaj s plezalci in alpinisti dostojno počastili štiridesetletnico vstaje naših narodov in narodnosti in začetek odločnega in uspešnega boja za nacionalno in socialno osvoboditev. Poleg tega pa tudi 60-letnico boja za osvojitve strehe sveta — »stregaja zemeljskega pola« Mount Everesta in istočasno tudi šestdesetletnico ustanovitve turistovskega kluba Skala (1921 — 1981).

Navdušeni ljubitelji gora so v dneh od 20. do 22. februarja množično obiskali zasneženi in v led vkovani Stol, prav tako pa tudi pozneje primorski Triglav — Snežnik. Množičnost našega planinstva so dostojno predstavili tudi na Poreznu in drugih planinskih ljudskih pohodih in manifestacijah. Mogočen praznik so imeli slovenski planinci letos 7. junija na Šmarni gori, kjer se je na enajstem taboru trlo starih in mladih ljubiteljev gora, objoega spola od vse povsed. Planinski dnevi na Šmarni gori, na Kravcu, množični pohod v Dražgoše, Triglav so prazniki in manifestacije vsega slovenskega naroda. S tem potrjujejo, da smo alpski narod in ljubitelji narave, ki je naše največje bogastvo in neizkoriščen zaklad.

Množico planincev, izletnikov, turistov, plezalcev in alpinistov že nekaj let sredi planinsko-turistične sezone ovirajo mnogo premajhne prenočitvene in restavracijske kapacitete v naših 170 planinskih postojankah, domovih, kočah in zavetiščih. Zato so prav v letošnjem poletju začeli graditi, povečevati in modernizirati številne visokogorske planinske objekte: koč na Jermanovih vratih, planinci iz Nove Gorice pospešeno dograjujejo nov dom pri Krnskem jezeru na Planini Duplji, vsa slovenska planinska srenja je začela povečevati in modernizirati Triglavski dom Kredarico. Planinci iz Celja in ljubitelji Logarske doline so otvorili nov objekt pod Okrešjem. Vedno marljivi planinci iz železarskih Jesenic so znatno povečali in oplešali koč pod Spičko nad Gorenjo Trento, pod Jalovcem in Felci. Odločili so se tudi zgraditi na pogorišču in ruševinah spodnje koč na Golici novo planinsko postojanko, ki naj bo most med ljubitelji čudovite, cvetne Golice na obeh straneh meje. Planinci z Javornika in Koroške Bele plemenito in udarniško tekmujejo s

svojimi sosedi. Naglo povečujejo mnogo pretesno Prešernovo koč na Stolu, ki beleži vedno večji obisk s Koroške. SS-tola je enkratni razgled na Bled in oči Triglav ter ostale skalne vrste našega planinskega sveta. Planinci iz Boveca imajo velike težave z urejanjem svojih planinskih postojank na sedlu Mangarta. Planinci iz Radovljice grade tovrno žičnico iz Zadnjice (Trento) na Kriške pode k Poganičevemu domu (2052 m).

Plezalci in alpinisti iz Ljubljane so na podih pod Skuto zgradili na ostankih starega zavetišča novega, večjega in s tem odprli nov visokogorski, alpski smučarski svet in vrtec plezanja in alpinizma. Tako se ljubitelji gora trudijo in prizadevajo vsaj delno in za silo omiliti pored in čestokrat kritičen problem preskrbe in prenočevanja sredi našega planinskega sveta, sredi polne poletne planinske sezone. Ob tej ugotovitvi pa bi morali planinski gradbeniki poiskati in tudi najti rešitev za vsaj delno zaščito in rešitev velikega vojaškega objekta na Za Planji na zahodni strani Triglava na poti proti vedno pretesni koči Dolie.

V letošnjem letu pa niso bili delavni in aktivni samo planinci, ki so posvetili izredno veliko skrb nadelavi, markiranju in zavarovanju goste mreže planinskih poti (preko 700 km), temveč so obnovili več plezalnih, zavarovanih planinskih poti, ki so izrednega pomena za varno in prijetno hojo po našem planinskem svetu. Škoda je le, da je komisija za planinska pota popolnoma opustila skrb za Hansovo pot od koč na Gozdu na Prisojnik in pot M. M. Debeljakove po policah in okrajkih tisočmetrske severne stene Kanjavca nad zadnjo Trento med koč na prevalu Dolie in Prehodavci.

Izredno aktivnost so letos pokazali tudi plezalci in alpinisti. Naši najboljši alpinisti (24) so rešili svetovni alpinistični problem v 3.300 metrov visoki južni steni 8.500 m visokega četrtega osemstotaka Lhotseja. To je vsekakor dosežek svetovnega pomena. Razveseljivo pri tem je to, da iz široke baze našega ljudskega planinstva naglo kipi visoka piramida plezalcev in alpinistov, ki segajo po zadnjih in najvišjih zmagah in lovrih elite svetovnega alpinizma. Za našimi asi in zmagovalci Makaluja (8481 m), Everesta (8848) in južne stene Lhotseja (8511 m) naglo silijo naprej in v osredje novi, mladi, neustrašni, ki bodo opravili svoje znanje, sposobnosti in neustrašnost in se vrnili kot zmagovalci iz naše druge (žepne) letošnje JAHO, to je iz 400 m visoke južne stene 8167 m visokega šestega osemstotaka Dhaulagirija. Uspeh in zmaga na tem osemstotaku bo nov, prepričevalen dokaz, da so naše planinstvo, plezalni sport in alpinizem pravilno usmerjeni iz množičnosti v vrhunske dosežke svetovnega alpinizma.

Uros Z.

POZDRAV IZ NEPALSKE PLEZALNE ŠOLE

Na veliko in upravičeno željo in vedno večje potrebe nepalske planinskoalpinistične organizacije je mednarodna planinskoalpinistična organizacija UIAA že pred leti začela načrtno uresničevati in organizirati posebno plezalnoalpinistično šolo za himalajske nosače, vodnike in vodje posameznih plezalnoalpinističnih odprav in druge.

V času, ko so plezalnoalpinistične odprave v himalajski šest, sedem in osemstotake običajne in vsakdanje, so nosači in še posebej višinski nosači nujno potrebni. Pri tem pa so udeleženci odprav in še prav posebej nosači nenehno izpostavljeni nevarnostim in nesrečam.

Naša komisija za odprave v tuja gorstva (KOTG) pri planinski zvezi Slovenije je takoj z izredno prizadevnostjo priskočila na pomoč mednarodni planinskoalpinistični organizaciji UIAA in storila vse, da se pri nepalski planinskoalpinistični organizaciji ustvarijo najboljши pogoji za načrtno šolanje in vzgojo domačih nosačev in vodnikov.

Sredi letošnjega poletja od 19. avgusta do 18. septembra je bil v dolini Managv v zahodnem Nepal, v kraju Sapče Khol pod

Anapurnami (8091), vrhom, ki je bil prvi premagani osemstotak — leta 1950 so ga osvojili francoski alpinisti pod vodstvom slavnega Mauricea Henzoga, že tretji tečaj plezalnoalpinistične šole za nepalske nosače in gorske vodnike. V plezalnoalpinistični šoli pod Anapurnami, ki jo je zgradila naša planinska organizacija, so sodelovali kot predavatelji in instruktorji poleg vrhunskih vodnikov iz Švice, Zvezne republike Nemčije, Poljske in Kanade tudi trije naši gorski vodniki, in sicer kot tehničarji vodja letošnje šole Vlado Schlamberger, Vako, Roman Robas-Romi in dr. Borut Belehar. Žal se letošnje nepalske plezalnoalpinistične šole iz neznanih vzrokov nista udeležila instruktorja iz Italije in Čehoslovaske.

Vseh znanja željnih tečajnikov je bilo 46 iz rodu Šerp. Letošnja nepalska šola je zadovoljivo uspešna, čeprav ima še mnogo začetniških težav.

Naši trije plezalnoalpinistični instruktorji z vdom na čelu so poslali plezalec in alpinistom na Jesenice tovariške pozdrave izpod Annapurne iz Pokhare iz Nepala.

Zuro

OBNOVILI SO NAPRAVE NA TRIM STEZI MIRA OGRINA

Čas, predvsem pa sonce sta povzročila, da so napisi za uporabo trim steze Mirna Ogrina na Zgornjem Planju obledeli in postali nečitljivi. Turistično društvo Jesenice je poskrbelo, da so te napise sneli, obnovili in pred kratkim zopet namestili na svoja mesta. Ker so nekateri obiskovalci kvarili napise in trgali črke s tabel, so največje informativno tablo namestili na ogajen zasebni vrt, kjer bo varna in pod nadzorstvom. Druge table so pritrjevali nekoliko višje, tako da jih ni moč doseči.

Na sedanji zadnji postaji so namestili nove močnejše verige, tako da jih ob vaji za utrjevanje hrbtenice ni moč odtrgati. Da bodo strehe na objektih zdržale čimdlje, so

z njih odstranili mah in jih premazali z zaščitnim premazom.

Trim steza je sedaj zopet takorekoko nova in vsem na voljo. Naj povemo, da je ta športni objekt ob lepem vremenu zelo obiskan, saj se po stezi dnevno spreha, hodi in vadi veliko prebivalcev Planja. Po njej hodijo šolarji, poleti pa številni gostje, ki se ustavljajo v kampu in bližnjem pensionu. Obisk tujih gostov se je v zadnjih petih letih tu povečal kar za osemkrat. Zelo veliko jih obišče tudi TRIM stero. Številni od njih so ji dali laskava priznanja. Trim steza tako koristno služi za zdravo rekreacijo prebivalcev Jesenic in je tudi uspešno dopolnila za dobro počutje gostov, ki se ustavljajo na Jesenicah.

B. R.

USPELA AKCIJA »VSI NA KOLO ZA ZDRAVO TELO«

V soboto, 17. oktobra, se je v izredno lepem vremenu na športnem igrišču v Podmežaklju zbralo štirideset kolesarjev. Komisija za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice je sicer pričakovala večjo udeležbo, toda za akcijo, ki je bila po daljšem premoru ponovno izvedena, je tudi takšna udeležba dokaz, da je potrebno vztrajati na zastavljeni poti.

Natančno ob devetih in trideset minut je prižgal delavec milice na službenem vozilu plavo utrjipolno luč in kolona kolesarjev je krenila po Cesti 1. maja na Blejsko Dobravo. Od križišča pri svačnem mostu na Javorniku se je kolona raztegnila. Na kontrolo pred lasko na Blejski Dobravi so prvi kolesarji privozili že po slabih desetih minutah vožnje. Pot jih je potem vodila prek Lipe nazaj na Javornik, po Strelski ulici do

križišča pri valjarnah na Beli. Kolesarji so nadaljevali vožnjo skozi Koroško Belo. Trebež, po Tomšičevi do sole, kjer je bil tudi cilj te štirinajst kilometrov dolge poti.

Vseh štirideset kolesarjev je preizkušnjo opravilo uspešno, za kar so prejeli značke in nalepke. Najstarejši udeleženec je bil Peter Jelovčan, star 75 let, na kolesu iz leta 1950, ki je požel tudi največ odobravanja vseh udeležencev akcije. Ne samo, da se je z mlajšimi enakovredno kosal, temveč je obljubil, da bo prišel tudi prihodnjič. Omeniti moram, da vse življenje skrbi za svoje zdravje s hojo v hribe in kolesarjenjem.

Organizatorji pri ZTKO Jesenice upajo, da bo že na spomladanski akciji odziv občanov, ki radi kolesarijo, večji.

B. R.

NADALJNJA PRIZADEVANJA ZA UREDITEV TRIGLAVSKE PLANINSKE ZBIRKE

V Mojstrani, prijetni vasi ob vzhodu v močeno triglavsko pogorje, je med prizadevanji planinskih delavci že več let prisotna tiha želja, da bi v tem kraju uredili in odprli triglavsko planinsko zbirko. Predstavljala naj bi bogato planinsko in alpinistično zgodovino tega območja, kateri je dal močeno in neizbrisen pečat Jakob Aljaž s svojimi številnimi somišljeniki, planinci, alpinisti in drugimi prebivalci tega lepega kotička naše domovine.

V okviru Planinskega društva Dovje-Mojstrana že nekaj let deluje odbor »triglavske planinske zbirke«. Prizadevanji člani odbora so se pod vodstvom neutrudljivega Avgusta Delavca že lotili zbiranja raznih planinskih predmetov, dokumentov, fotografij in drugega materiala. Doslej

PRVA SLOVENSKA ODBOJKARSKA LIGA

ZELEZAR (ŽIROVNICA): SAVA (CRNUČE) 1:3 (—7, 8, 12, 15)

Telovadnica osnovne šole Gorenjskega odreda v Žirovnici, gledalcev 80, sodnika Habjan (Kropa) in Zimond (Kranj).

Zelezar: Černe, Langus, Rajgelj, Pogacar, Strnad, Kovac, Mežek.

Sava: Lampe, Kumer, Stegnar, Oblak, Zalar, Dragozet, Kelert, Bombac.

V prvi tekmi prve slovenske odbojkarke lige sta obe ekipi pokazali solidno igrjo. Prvi niz so gladko dobili domačini zaradi dobrega servisa in igre ob mreži. V naslednjih nizih so se gostje zbrali in z natančnejšo igrjo ob mreži povedli. V četrtem nizu so gostje povedli s 14:11, toda z borbeno igrjo so domačini rezultat izenačili in povedli. Niso pa izkoristili štirih set'og in tako so tekmo izgubili. Toda kljub porazu je igra navdušila občinstvo.

L. M.

J. R.

V PONEDELJEK, 26. OKTOBRA, DRUGI COOPERJEV TEST

Komisija za množično rekreacijo pri ZTKO Jesenice bo v ponedeljek, 26. oktobra, ob 16. uri pripravila drugi Cooperjev test v letošnji sezoni. Ponovno bo to 12 minutni test. Na testiranje so vabljeni vsi občani, ki se ukvarjajo s tekomo, še posebno pa vsi smučarji — tekači rekreativci, kajti s testom bodo lahko ugotovili svoje sposobnosti pred pričetkom zimske sezone. Se posebno na testiranje vabimo ženske, ki se ukvarjajo s kaksrskoli rekreacijo.

Prijavitve se lahko petnajst minut pred štartom pod tribuno na nogometnem igrišču v Podmežaklju. Da bi testiranje potekalo v zadovoljstvo vseh, bo organizator štarte skupin razporedil v petnajst minutnih razmakih. Tako bi prva skupina štartala ob 16.05, naslednje 16.20, 16.35, 16.50 in zadnja ob 17.15. Vsak udeleženec testiranja naj se pred štartom pravilno ogreje. Altska steza je sedaj boljše pripravljena, tako da bodo rezultati boljši kot na prvem testiranju. Če bo vreme slabo (dež), bo testiranje prihodnji ponedeljek.

Ker je bila že na prvem testu v septembru udeležba dobra, organiz